

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרח"ץ שליט"א

פרשת
האזינו
ב' תשרי – ח' תשרי תשפ"ד

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר

מוהרא"ש

ר' אליעזר שלמה בן

ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות
מורנו ורבנו הרה"צ

ר' יצחק שמואל אהרן

לעזער שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה
הקדושה מתוך בריאות איתנה ונחת מכל
יצ"ח ותלמידיו

ופדיון הבן — דילפינן לעיל בפירקין (כט,א): נשים פטורות מלפדות בניהם, דכתיב "תפידה — תִּפְדֶּה". **ולרבי יוחנן בן ברוקא דאמר** — חיובא בפריה ורביה כתיב בנשים, היכי יליף תו שאר מצות עשה שלא הזמן גרמא לחיוב ממורא? דא הוה מורא ופריה ורביה שני כתובים הבאין כאחד: **צריכי** — כלומר, לאו באין כאחד נינהו ולמימרא דאין מלמדין, אלא תרוויהו צריכי. דאי הוה כתב חד — לא גמיר אינשי מיניה. **דיכול לכבש** — את הארץ במלחמה, ואין דרכה כו'. וכיון דלא קרינן בה "וכבשוה" — לא קרינן בה "פרו ורבו". **סיפק בידו לעשות** — לכבד את אביו, שאין אימת אחרים עליו. **לא תתחייב כלל** — אפילו פנויה. **הניחא לרבי** — לעיל קאי, דאותיבנא: נילף מתלמוד תורה, ושנינן: משום דהוי תלמוד תורה ופדיון הבן כו'. **מאי איכא למימר** — נילף מתלמוד תורה ופדיון הבן שאר מצות עשה שלא הזמן גרמא, לפטור? **פשוטי ידיי רבי** — תלמידים שבפפונא, ומנו — רב אחא בר יעקב, שהיה דר בפפונא, כדאמר ב"השותפין" (בבא בתרא טז,א) גבי שטן ופניה לשם שמים נתבונן: דרשה רב אחא בר יעקב בפפונא, אתא שטן ונשקיה אכעבירתי. **למען תהיה תורת ה'** — הרי כל התורה הוקשה לתפילין, ולא שבקינן הקישא וגמרינן מבנין אב ממצה והקהל לזמן גרמא, ולא מתלמוד תורה ופדיון הבן לשלא הזמן גרמא. **ומדמצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות שלא הזמן גרמא נשים חייבות** — מדאיצטריך למיכתב הקישא לפטורינהו למזמן גרמא — מכלל דבשאר מצות הזמן גרמא — הוא במסכת שבת (סא,א) ופרק בתרא דעירובין (צה,ב). **מאי איכא למימר** — אם כן אימא איכא למילף: דשלא הזמן גרמא — נשים פטורות! ומשנני: **מאן שמעת ליה האי סברא רבי מאיר** — בעירובין, ולדידיה לא איצטריך הקישא, אלא כדתגמרן ברישא מבנין אב. וגמר מראיה דהוי מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות. ודקשיא לן לעיל: ונילף ממצה והקהל לחיובא — רבי מאיר סבר: שני כתובין הבאים כאחד אין מלמדין. ודרבנן, **ולרבי יהודה דאמר מלמדין** — בסנהדרין בפרק "ארבע מיתות" (פז,ב) ואמר נמי בעירובין (צו,ב) דתפילין מצות עשה שלא הזמן גרמא, מאי איכא למימר, מהיכא תיתי פטורא למצות עשה שהזמן גרמא? **משום דהוי שמחה** — **בו'** — ולא סבירא לן כאביי, דאמר לעיל: אשה בעלה משמחה. **לבל עונשין** — ולאוין ענשין מלקות הן. **דבי רבי אליעזר תנא בו'** — לאו לפרושי מתניתין מייתי לה, אלא איידי דאייתינא עונשין — מייתי נמי אגב מהיכא איתרבו לדיני ממון, ומיתה למות על ידן ההורגן. **לבל ביתות** — שיתחייב ההורגן עליהם מיתה, וכן השור כופר. **הך קפייהא** — דמשתעי בקרבן שבועת הפקדון דגזל הגר, בפרשת "נשא". **דתיובתה היא** — דאי ליתא בבלל דינין — אין לה חיים, הכל גוזלין אותה והיא גוזלת את אחרים, והכל בדילין הימנה. **אבל כופר** — "והמית איש או אשה" דמשתעי גבי כופר דשור המועד שהרג את האדם.

דאיכא

1 **ולרבי** יוחנן בן ברוקא מורא ופריה ורביה שני כתובין — ואם תאמר: אמאי לא
2 קאמר: לרבנן לילוחו מורא ומזוזה שני כתובים? ולמאי דפרישית לעיל דתרוייהו
3 צריכי — אתי שפיר. **מכלל** דמצות עשה שלא הזמן גרמא נשים חייבות — פירש
4 בקונטרס: מדאיצטריך קרא להקישא למיפטר נשים מזמן גרמא — מכלל דמצות עשה שלא
5 הזמן גרמא נשים חייבות. פירוש: דאי הוה אמינא
6 פטורות — אמאי איצטריך הקישא דתפילין
7 למיפטר נשים מזמן גרמא? בלאו הכי נמי הוה
8 ידעינן: השתא כשלא הזמן גרמא נשים חייבות —
9 דאי פטורות הוה ליה למיכתב הקישא ד"תורת
10 ה' בפיך" על תלמוד תורה או על פדיון הבן
11 להקישה אליו, ולומר: כי היכי דנשים פטורות
12 מתלמוד או מפדיון, הדיינו מצות עשה שלא הזמן
13 גרמא — הכי נמי פטורות מכל מצות עשה שלא
14 הזמן גרמא, כמו דמקיש לפטור דהזמן גרמא
15 לתפילין. אלא שמע מינה, מדכתב האי הקישא
16 לתפילין דהוי הזמן גרמא — מכלל דשאר מצות
17 עשה שלא הזמן גרמא חייבות.

18 **אלא** למאן דאמר תפילין הוי מצות עשה שלא
19 הזמן גרמא מאי איכא למימר — פירש
20 הקונטרס: דאדרבה, איפכא הוה לן למימר: דשלא
21 הזמן גרמא נשים פטורות — מתפילין, ושהזמן
22 גרמא נשים חייבות — ממצה והקהל, דסבר שני
23 כתובים הבאים כאחד מלמדים. ומשני: מאן
24 שמעת ליה דתפילין לא הוו זמן גרמא — רבי
25 מאיר, וסבר לה אין מלמדים. ופירש בקונטרס:
26 דלדידיה לא איצטריך הקישא, אלא בדתגמרינן
27 לעיל מבנין אב, וגמרינן מראיה דהוי מצות עשה
28 שהזמן גרמא נשים פטורות. ודקשיא לן: נילף
29 ממצה והקהל לחיובא — רבי מאיר סבר שני
30 כתובים הבאים כאחד אין מלמדים. עד כאן
31 לשונו. והיינו טעמא דמצות עשה שהזמן גרמא
32 נשים פטורות — דדוקא במצה והקהל כתב
33 רחמנא לומר דחייבות, אבל כל מצות עשה
34 שהזמן גרמא בעלמא — נשים פטורות, דכיון דאין
35 מלמדין — הוו כמו מיעוטא: דוקא הני חייבות,
36 אבל אחריני — לא. ואם תאמר: תינח זמן גרמא,
37 אבל שלא הזמן גרמא מנא ליה דחייבות? ויש
38 לומר: כיון דתלמוד תורה ופדיון הבן הוו שני
39 כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין — הוו כמו
40 מיעוטא: דוקא הני פטורות, אבל שלא הזמן גרמא
41 בעלמא — נשים חייבות.

42 **משום** דהוי שמחה מצה והקהל שלשה
43 כתובים הבאים כאחד — ואם תאמר:
44 תרצת דהיא דמצות עשה שהזמן גרמא דפטורות,
45 דליכא למילף ממצה והקהל, דאיכא שמחה
46 בהדייהו — הוו שלשה כתובים הבאים כאחד,
47 כדפרישית. אלא דמצות עשה שלא הזמן גרמא
48 מנא לן דחייבות? אימא דפטורות — מתלמוד
49 תורה ופדיון הבן! ויש לומר: דלית ליה דרבי יוחנן
50 בן ברוקא, והוו להו שלשה כתובים הבאים כאחד:
51 תלמוד תורה ופדיון הבן ופריה ורביה. ואם תאמר:
52 ולאביי, דאמר לעיל (קדושין לד,ב) אשה בעלה
53 משמחה, אם כן ליכא אלא שני כתובים, ומאי
54 מתרץ רבי יהודה, דאמר מלמדין, מנמצות עשה
55 שהזמן גרמא — מכלל דשאר מצות
56 עשה שלא הזמן גרמא חייבות.

**וְלִרְבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא, דְּאָמַר: עַל שְׁנֵיהֶם הוּא אוֹמֵר "וְיָבֵרְךָ אֹתָם אֱלֹהִים... פְּרוּ וּרְבוּ" - מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? - מְשׁוּם דַּהֲוָה תַּלְמוּד תּוֹרָה וּפִדְיוֹן הַבֵּן שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד, וְכָל שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד אֵין מְלַמְּדִין. וּלְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא נַמִּי - נֵיתְוֵי פְּרִיָה וּרְבִיָה וּמוֹרָא שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד וְאֵין מְלַמְּדִין! - צְרִיכִי, דְּאִי כָּתַב רַחֲמָנָא מוֹרָא וְלָא כָּתַב פְּרִיָה וּרְבִיָה - הָוֶה אָמֵינָא: "וְכִבַּשְׁהָ" אָמַר רַחֲמָנָא, אִישׁ דְּדָרְכּוֹ לְכִבּוֹשׁ - אִין, אִשָּׁה דְּאֵין דַּרְכָּהּ לְכִבּוֹשׁ - לָא. וְאִי כָּתַב פְּרִיָה וּרְבִיָה וְלָא כָּתַב מוֹרָא - הָוֶה אָמֵינָא: אִישׁ דְּסִיפֵּק בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת - אִין, אִשָּׁה דְּאֵין סִיפֵּק בְּיָדָהּ לַעֲשׂוֹת - לָא. וְכֵיוָן דְּאֵין סִיפֵּק בְּיָדָהּ לַעֲשׂוֹת - לָא תִּתְחַיֵּב כְּלָל, צְרִיכָא. - הֲנֵיחָא לְמַאן דְּאָמַר שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד אֵין מְלַמְּדִין, אֶלָּא לְמַאן דַּאָמַר מְלַמְּדִין - מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? - אָמַר רָבָא: פַּפּוּנָאֵי יְדְעִי לָהּ לְמַעֲמָא דְּהָא מִילְּתָא, וּמִנּוֹ - רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: אָמַר קְרָא "וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל יָדְךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ" - הוֹקְשָׁה כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ לִתְפִילִּין; מַה תְּפִילִּין מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא וְנָשִׁים פְּטוּרוֹת - אַף כָּל מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא נָשִׁים פְּטוּרוֹת. וּמִדְּמִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא נָשִׁים פְּטוּרוֹת - מִכְּלָל דְּמִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁלֹּא הַזְּמַן גְּרָמָא נָשִׁים חַיָּבוֹת. - הֲנֵיחָא לְמַאן דְּאָמַר תְּפִילִּין מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר תְּפִילִּין מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁלֹּא הַזְּמַן גְּרָמָא - מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? - מַאן שְׁמַעְתְּ לֵיהּ דְּאָמַר תְּפִילִּין מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁלֹּא הַזְּמַן גְּרָמָא, וְלָא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא? - רַבִּי מֵאִיר, וְסָבַר לָהּ: שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד אֵין מְלַמְּדִין. - וּלְרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד מְלַמְּדִין, וּתְפִילִּין מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁלֹּא הַזְּמַן גְּרָמָא, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? - מְשׁוּם דַּהֲוָה מָצָה שִׁמְחָה וְהַקְהֵל שְׁלֹשָׁה כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד, וּשְׁלֹשָׁה כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד אֵין מְלַמְּדִין. "וְכָל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה וכו'". מְנָהֵנֵי מִילֵּי? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, וְכֵן תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: אָמַר קְרָא "אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטֹּאת הָאָדָם" - הִשְׁוָה הַכָּתוּב אִשָּׁה לְאִישׁ לְכָל עוֹנָשִׁים שֶׁבַּתּוֹרָה. דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר תָּנָא: אָמַר קְרָא "אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם" - הִשְׁוָה הַכָּתוּב אִשָּׁה לְאִישׁ לְכָל דִּינִים שֶׁבַּתּוֹרָה. דִּבְרֵי חֲזָקִיָּה תָּנָא: אָמַר קְרָא "וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה" - הִשְׁוָה הַכָּתוּב אִשָּׁה לְאִישׁ לְכָל מִיתוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה. וְצִרְיָכָא; דְּאִי אִשְׁתַּעִינַן הַךְ קַמַּייתָא - מִשּׁוּם כַּפָּרָה חַס רַחֲמָנָא עֲלָה, אֲבָל דִּינִין - אֵימָא: אִישׁ, דָּבָר אִישׁ

43 מְשָׁא וּמַתָּן - אִין, אִשָּׁה - לָא. וְאִי אִשְׁתַּעִינַן הָא - מִשּׁוּם דְּחִיּוּתָהּ הִיא, אֲבָל כּוֹפֵר, אֵימָא: אִישׁ, דְּבָר הַוּוֹ שְׁלֹשָׁה כְּתוּבִים וְאֵין מְלַמְּדִין. וְנִשּׁוּיֵי חִיבּוּת בְּקִידּוּשׁ הַיּוֹם מִן הַתּוֹרָה, דִּכְתִיב (שמות ב) "זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת" — זְכִירָה בְּשִׁמִּירָה — יְשָׁנוֹ בְּזִכִּירָה, וְהֵנִי נְשִׁי הַוּאִיל וְאִינָהוּ בְּשִׁמִּירָה — אֵינָהוּ נַמִּי בְּזִכִּירָה. **משום** כַּפָּרָה חַס רַחֲמָנָא עֲלָיהּ — וְאִם תֹּאמַר: כָּל שֵׁכֵן דְּאִם לֹא נִכְתְּבָה — חַס עָלֶיהָ טְפֵי, דְּאֵין עָלֶיהָ לֹא עוֹנֶשׁ וְלֹא חִטְאָ! וְיֵשׁ לוֹמַר: דְּמִכֹּל מָקוֹם אֵיצְטְרִיךְ כַּפָּרָה הֵיכָא דִּכְתִיב בָּהּ עוֹנֶשׁ לְנָשִׁים בְּהֶדְיָא, כְּגוֹן גְּבִי עֲרִיוֹת.

איש דבר מצות הוא אין אשה לא — ולאו דוקא, דהא איתקש עבד לאשה לחייבו במצוות כאשה, דגמר (תוגיגה ד,א) "לה" "לה" מאשה. אלא דבי קאמר: אינה חייבת בכל כך כמו איש. **הרי** הוא כזקן לכל דבריו — ואם תאמר: ואיך תמצא זקן בסריס? הרחי מי שאין לו זקן אחד מסימני סריס, ואמרינן בסריס עד שיהיו בו בולוֹ ויש לומר: כגון שהביא זקן אחר רוב שנותיו, דכהאי גונא סריס הוא, כדאמר פרק "יוצא דופן" (נדה מג,א), דכי לא נולדו בו סימני סריס — הוה קטן עד רוב שנותיו, ובהגיע לרוב שנותיו — הוה גדול, והוה סריס. **להשחתה** לא מצית אמרת דילוף פאת וכו' — ואם תאמר: למה לי גזרה שוה? הא מוכח ליה שפיר מדמצי קרא בריבויי: ויש לומר: דהני מילי מקמי דשמעינן בברייתא דיש להם חשיבות זקן בשום מקום, אבל לבתר דשמעינן דגלי — לית לן למעוטי מדשמי כו'. **אם** כן ליכתוב את שבזקנך — פירוש: אם כן דלהכי הוא דאתא, דהפסיק הענין — נכתוב "את שבזקנך", דהוה ליה כמאן דכתיב פאה, דהא כתיב פאה בהאי קרא גבי ראש, ונוכל לומר בבנין אב שחייב בפאת זקן בכהנים, כדכתיב "ופאת זקנם לא יגלחו", חייב פאת זקן בישראל. והדר יליף גילוח דכתיב גבי כהנים, דהוי השחתה, ב"פאת" "פאת" דישראל מכהנים. מאי "פאת" — שמע מינה גזרה שוה שלימה ילמיד הכתוב, אף לכל האמור בענין — כגון הקפת הראש ופאת זקן, דדרשינן "בני אהרן" ולא בנות אהרן — וכל שכן בישראל, מגזרה שוה ד"פאת" "פאת". **ובי** כתב עם קדוש לשריטה הוא דכתיב — פירש בקונטרס: דסלקא דעתך אמינא דגזידה ושריטה תרתי נינהו, וחד ביד וחד בכלי. ואם תאמר: מי הזקיקנו לומר ד"בי עם קדוש" קאי אשריטה שלא הוזכרה באותה פרשה כלל, ולא קאי אגזידה ואקרחה דכתיבי בהאי ענינא? ויש לומר: דניחא ליה טפי למימר ד"בי עם קדוש" קאי אשריטה, אף על פי שלא הוזכר באותה פרשה, מלסרס המקרא ולומר ד"בנים אתם" לא קאי א"לא תתגודדו" דסמיך ליה, אלא א"קרחה" שאין סמוך לו. שהרי גזידה הפסיק הענין. ואפצא לא מצית אמרת, דכתפרש בגמרא: ומה ראית להוציא את הקרחה וכו'. ועוד: דיש גם סירוס אחר, ד"עם קדוש" קאי אגזידה שלפני פניו, ולא אקרחה שלפניו.

אי

1 אִישׁ דָּבָר מִצָּוֹת - אֵין, אִשָּׁה - לָא. וְאִי אִשְׁתְּמְעִינַן הָא
2 - מִשּׁוּם דְּאִיכָּא אִיבּוּד נְשָׁמָה חָס רַחֲמָנָא עָלָהּ, אֲבָל
3 הָנָךְ תֵּרְתֵּי - אִימָּא לָא, צְרִיכָא. "חוֹגֵן מַבַּל תַּקִּיף וּבַל
4 תַּשְׁחִית כו'". בְּשִׁלְמָא "בַּל תַּשְׁמִיד לַמַּתִּים" - דִּכְתִיב
5 "אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן" - בְּנֵי אַהֲרֹן וְלֹא בָּנוֹת
6 אַהֲרֹן, אֶלָּא "בַּל תַּקִּיף", וּ"בַּל תַּשְׁחִית" מִנַּלָּן? דִּכְתִיב
7 "לֹא תַקִּפוּ פְּאַת רֹאשְׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית אֵת פְּאַת זְקָנֶךָ"
8 כָּל שֶׁיֵּשְׁנוֹ בְּהַשְׁחָתָה - יֶשְׁנוֹ בְּהַקָּפָה, וְהֵנִי נָשֵׁי הוֹאִיל
9 וְלָא אִיתְנְהוּ בְּהַשְׁחָתָה - לֵיתְנְהוּ בְּהַקָּפָה. - וּמִנַּלָּן
10 דְּלָא אִיתְנְהוּ בְּהַשְׁחָתָה? - אֵיבָּעֵית אֵימָא מִבָּרָא -
11 דְּהָא לָא אִית לְהוּ זָקָן, וְאֵיבָּעֵית אֵימָא קְרָא: דְּאָמַר
12 קְרָא "לֹא תַקִּפוּ פְּאַת רֹאשְׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית אֵת פְּאַת
13 זְקָנֶךָ", מְדַשַּׁנֵּי קְרָא בְּדִיבּוּרֵיהּ, דְּאִם כֵּן נִיכְתּוֹב רַחֲמָנָא
14 "פְּאַת זְקַנְכֶם", מַאי "זְקָנֶךָ" - זְקָנְךָ וְלֹא זְקַן אִשְׁתְּךָ.
15 - וְלָא? וְהָתַנְיָא: זְקַן אִשָּׁה וְהַפָּרִיס שֶׁהֶעֱלָה שֵׂעָר -
16 הֲרֵי הֵן כְּזָקָן לְכָל דִּבְרֵיהֶם. מַאי לָאו - לְהַשְׁחָתָה? -
17 אָמַר אַבָּיֵי: לְהַשְׁחָתָה לָא מָצֵית אָמְרַתְּ, דְּיָלֵיף "פְּאַת"
18 "פְּאַת" מִבְּנֵי אַהֲרֹן, מַה לְּהַלָּן נָשִׁים פְּטוּרוֹת - אַף כָּאן
19 נָשִׁים פְּטוּרוֹת. - וְאִי סְבִירָא לָן דִּכְתַב "בְּנֵי אַהֲרֹן"
20 אֲפוּלְיהּ עַנְיָנָא כְּתִיב - נִישְׁתּוֹק קְרָא מִינַּיְיהוּ, וְתֵיתֵי בְּקַל
21 וְחוֹמֶר, וְאָנָא אֲמִינָא: וּמָה כֹּהֲנִים שֶׁרִיבָּה בָּהֶם הַכָּתוּב
22 מִצּוֹת יְתֵירוֹת - בְּנֵי אַהֲרֹן וְלֹא בָּנוֹת אַהֲרֹן, יִשְׂרָאֵל
23 - לֹא כָּל שֶׁכֵּן? - אִי לָאו גְּזֵירָה שָׁוָה הָוֶה אָמֵינָא:
24 הַפְסֵיק הָעִנְיָן. - הָשְׁתָּא נָמֵי נֵימָא: הַפְסֵיק הָעִנְיָן! וְאִי
25 מִשּׁוּם גְּזֵירָה שָׁוָה - מֵיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְרָתְנַיָא: "לֹא יָגֵלְחוּ",
26 יָכוֹל גִּילּוּחַ בְּמִסְפָּרַיִם יְהֵיה חַיָּב - תַּלְמוּד לוֹמַר "לֹא
27 תַשְׁחִית". יָכוֹל לְקַטֵּן בְּמַלְקֹט וּבְרַהְיטָנֵי יְהֵא חַיָּב -
28 תַּלְמוּד לוֹמַר "לֹא יְגַלֵּחוּ". הָא כֵּיצַד? - גִּילּוּחַ שֶׁיֵּשׁ
29 בָּהּ הַשְׁחָתָה, הֵיוֹ אוֹמְרִים זֶה תַּעֲרוֹ. - אִם כֵּן נִיכְתּוֹב קְרָא
30 "אֶת שֶׁבְּזָקְנְךָ", מַאי "פְּאַת זְקָנֶךָ" - שְׁמַע מִינַּהּ תֵּרְתֵּי. - וְאֶלָּא הָא דִּתְנַיָא: זְקַן הָאִשָּׁה וְהַפָּרִיס
31 שֶׁהֶעֱלוּ שֵׂעָר הֲרֵי הֵן כְּזָקָן לְכָל דִּבְרֵיהֶם - לְמַאי הִלְכְתָא? - אָמַר מָר זוּטְרָא: לְטוּמְאַת נְגָעִים.
32 - טוּמְאַת נְגָעִים בְּהֶדְיָא כְּתִיבָא "וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בּוֹ נֶגַע בְּרֹאשׁ אוֹ בְּזָקָן"! - אֶלָּא
33 אָמַר מָר זוּטְרָא: לְטַהֲרַת נְגָעִים. - טַהֲרַת נְגָעִים נָמֵי, פְּשִׁיטָא; כֵּיוָן דְּבַת טוּמְאָה הִיא בַּת
34 טָהֳרָה הִיא! - אִינְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא לְצִדְדִים כְּתִיב "אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בּוֹ נֶגַע
35 בְּרֹאשׁ אוֹ בְּזָקָן" - הֲרֵי אֲתַאן לְאִישׁ, קָא מַשְׁמַע לָן. אִיסֵּי תָּנֵי: אַף "בַּל יִקְרְחוּ" נָשִׁים פְּטוּרוֹת.
36 מַאי טַעֲמָא דְּאִיסֵּי? דְּדָרֵישׁ הָכִי "בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגֹּדְדוּ וְלֹא תְשִׂימוּ קָרְחָה בֵּין
37 עֵינֵיכֶם לָמֵת: כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַה' אֱלֹהֶיךָ" - בָּנִים וְלֹא בָּנוֹת לְקָרְחָה. - אַתָּה אוֹמֵר לְקָרְחָה,
38 אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא לְגִדְידָה? - כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַה' אֱלֹהֶיךָ" - הֲרֵי גְּדִידָה אָמוּר,
39 הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּים בָּנִים וְלֹא בָּנוֹת - לְקָרְחָה. - וּמָה רָאִיתָ לְרַבּוֹת אֶת הַגְּדִידָה וּלְהוֹצִיא אֶת
40 הַקָּרְחָה? - מִרְבֶּה אֲנִי אֶת הַגְּדִידָה - שֶׁיֵּשְׁנָהּ בִּמְקוֹם הַשֵּׂעָר וְשֶׁלֹּא בִּמְקוֹם שֵׂעָר, וּמוֹצִיא אֲנִי
41 אֶת הַקָּרְחָה - שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא בִּמְקוֹם שֵׂעָר. - וְאֵימָא: בָּנִים וְלֹא בָּנוֹת בֵּין לְקָרְחָה בֵּין לְגִדְידָה, וְכִי
42 כְּתַב "כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַה' אֱלֹהֶיךָ" - בִּשְׁרִיטָה הוּא דִּכְתִיב! - קַסְבַר אִיסִּי: שְׂרִיטָה וּגְדִידָה

אחת

כתיב, ביון דדמיא לגדידה — כתבה הכא. ולא תימא אף היא נשים פטורות — כתיב "כי עם קדוש" לרבויי. והכי שפיר טפי, ולאו לסרוסי קרא, דהא "בנים ולא בנות" גבי גדידה כתיב, ומניעה סליק.

אחת

אחת היא — משמעות שתיהן, בין ביד בין בכלי. **מכני אהרן** — דכתיב (ויקרא כא) "לא יקרחו קרחה בראשם" גבי "אמור אל הכהנים". **דכי כתיב קרא** — בני אהרן. **נשתוק קרא** — מהך גזרה שוה גבי ישראל. **בראשם** — האמור אצל כהנים מה תלמוד לומר? דלפי שנאמר בישראל "בין עיניכם" משמע סמוך לפדחת. ומה לחלן — בישראל על מת, דהתם כתיב "למת". **אם כן** — דלהך מילתא לחודה אתא. **נכתוב** — בתרוייהו "קרח", מאי "קרחה" — הוה ליה לכזגרה שוה יתירה, למידרש נמי הא. **תפילין ניפייתו מהכא נמיר** — כלומר ההיא גזרה שוה ד"בין עיניכם" מיבעי ליה למגמר מקום תפילין מהכא. דלא תימא "בין עיניכם" ממש, דהיינו על פדחתו, אלא ילוף מ"בין עיניכם" ד"קרחה" דמקום שער. דבלאו מקום שער לא משכחת קרחה, והיינו למעלה מפדחתו. **ובין לאבעי ובין לרבא** — דנפקא להו פסוקא דנשים מקרא אחרינא, "בנים אתם" מאי דרשי ביה? **וכי תימא מבלי הוא דמקרו בני** — כשאין בהם אלא שטות הוא דמיקרו בנים, אבל כשהם רשעים דלית בהו הימנותא — לא מקרו בנים. **משחיתים** — דהיינו עבודה זרה, כדכתיב (דברים ד) "פן תשחיתון ועשיתם פסל", וגו'. **בני מעליא לא** מקרו — עד לעולם. **תא שמע** — דהדרי מקרו "בני אל חי" על ידי תשובה.

משנה הסמיכות בני — אינה סומכת, ואינה מניפה, ואינה מגשת מנחה. ואפילו היא בהנת — אין העבודה בשרה בה להגיש מנחה בקרן מערבית דרומית במשפטות, דתניגן לה בפרק שני דסוטה (יד,ב). ואינה קומצת ומקטרת, ואינה מולקת עוף, ואינה מקבלת דם, ואינה מזה דם חטאת העוף. חוץ מסוטה וגזירה שהם מניפות מנחתן בעצמן, בין כהנות בין ישראליות, שמנחתן טעונה תנופה בבעלים, ובגמרא ילקיף לה. **גמרא** אל **בני ישראל** — ד"ויקרא", וכתיב בהדיא ענינא "וסמך ידו". **דכי אל בני ישראל והניף** — ב"צו את אהרן": "המקריב את דמו שלמיו" וכתיב בהדיא ענינא "והניף". **הקרב אותה** — מהאי קרא נפקא לן הגשה בפרק שני דסוטה (שם). **איתקש מליקה להקטרה** — והא מעיטנא נשים מ"והקטירו אותו בני אהרן". הכי

אי לאו גזרה שוה הוה אמינא הפסיק הענין — ואם תאמר: היכי תיסק אדעתין למימר הכי? הא מפקינן לעיל (להלן,ב) מ"פאת" שאינה ב"בל תשחית", ולא אמר דקרחה שבתוב בפרשה ראשונה קודם "בל תשחית" הפסיק הענין לפאת זקן, וכל שכן דקאי אקרחה שהיא ראשונה בפרשה, קרובה יותר ל"בני אהרן" דכתיב בפרשתו? ועוד קשה: דתנא קמא דמתניתין היכי פליג אקרחה, דקאמר במתניתין חוץ מ"בל תקיף" ו"בל תשחית"? ולא קאמר "ובל יקרחו"? והא אפילו מ"פאת" אמר לעיל דקאי אבני אהרן — כל שכן דקאי אקרחה, דקרובה לבני אהרן! ויש לומר: דסלקא דעתך אמינא דגבי קרחה דאף על גב שהיא קרובה לבני אהרן הפסיק הענין, משום דכתיב (דברים יד) "כי עם קדוש אתה" דמרבה נשים, ואפילו בישראל, ומפרש בגמרא דלא הפסיק הענין. **אם** כן ליכתוב קרא קרח — פירוש: ליתן את האמור של זה בזה הלמד מפקי ב"מה מצינו", ואי משום דריבה בהו מצות יתירות — אין לנו לחלק מצוה אחת שאנו מוציאין בכהנים ובישראל בהדיא, דזדאי גוף המצוה לא היינו לומדים, אבל פירוש המצוה — גמרי שפיר מהדדי. **תפילין** גופייהו מהכא נמרינן להו — ואם תאמר: ומה בכך? מכל מקום נילף קרחה מתפילין, דאין גזרה שוה למחצה, ונימא: מה תפילין נשים פטורות — דכי נמי גבי קרחה! ויש לומר: דשמא לא נגמרה גזרה שוה אלא לאשמועינן מקום הנחת תפילין. וקשה לדרב רבינו משה: אמאי אין מניחין תפילין בבל דראש, כי היכי דקאמר קרחה בבל הראש! ושמא לתהי מהני האי "בין עיניכם", דהוה מצי למכתב "בראשיכם". ואף על גב דגבי קרחה כתיב "בין עיניכם", ואפילו הכי קרחה בבל הראש — ויש לומר דליגמר גזרה שוה נבתב.

הסמיכות והתנופות והתנשות — נראה דמהנשות ואילך מיירי בכהנים, ואתו קראי בגמרא למעוטי כהנות, אבל סמיכות ותנופות — איירי בישראל.

הקבלות והזאות — והולכה וזריקה לא קתני, דהולכה בכלל קבלה. שהרי מן "והקריבו הכהן" נפקא, כמו קבלה, וזריקה בכלל הזאה. ואם תאמר: אמאי איצטריך קרא בגמרא למעוטי נשים? תיפוק ליה דכולהו מצוות עשה שהזמן גרמא הוו, שהרי אינן נהגות אלא ביום, דכתיב (ויקרא ז) "ביום צותו להקריב קרבניהם"! ויש לומר: דמכל מקום איצטריך קרא למעוטינהו! ולמיפסל קרבן בנשים, דאי לאו קרא — לא הוה ידעינן שהעבודה פסולה בהן. להכי איצטריך קרא למעוטי, למימר דמחללי עבודה, ועבודתן פסולה. מיהו, מסמיכה קשה אמאי איצטריך קרא למעוטינהו? דהא עבודה לא שתחלל בהכי, כלומר בלא סמיכה נמי אין הקרבן פסול בכך, ואם נעשה סמיכה בנשים — לא מיפסל קרבן בכך! ויש לומר: דמכל מקום איצטריך קרא למעוטי, דסלקא דעתך אמינא משום דכתיב "וסמך... ושחטו" איתקש סמיכה לשחיטה; מה שחיטה בשרה בנשים, כדתנן בזבחים (לא,ב) ומייתי בשמעתא קמייתא דשחיטת חולין (ב,ב): כל הפסולין ששחטו שחיטתן בשרה — שהשחיטה בשרה בזרים ובנשים וכו', אף סמיכה בשרה בנשים, להכי איצטריך למעוטי. ותנופה נמי איצטריך למעוטי, משום דאשכחן תנופה דבשרה בנשים, כדמפרש לקמן.

חוץ

1 **אַחַת הִיא. אֲבָיֵי אָמַר:** הַיְינוּ **טַעֲמָא דְּאֵיסִי, דְּאָמַר**
2 **"קָרֵחָה" "קָרֵחָה" מִמְּצֵי אַהֲרֹן; מָה לְהַלָּן נָשִׁים פְּטוּרוֹת**
3 **- אַף כָּאן נָשִׁים פְּטוּרוֹת. - וְאִי סָבְרָא לָן דְּכִי**
4 **כְּתִיב קְרָא בְּכוּלֵּי עְנְיָנָא הוּא דְּכְתִיב, נְשְׁתּוֹק קְרָא**
5 **מִינֵּיהּ וְהֵיתֵי בְּקַל וָחוֹמֶר, וַאֲנָא אֲמִינָא: וּמָה כֹּהֲנִים**
6 **שֶׁרִיבָּה בָּהֶם הַכָּתוּב מִצְוֹת יְתֵירוֹת - בְּנֵי אַהֲרֹן וְלֹא**
7 **בְּנוֹת אַהֲרֹן, יִשְׂרָאֵל לֹא כָּל שֶׁכֵּן! - אִי לָאו גְּזֵרָה**
8 **שָׁוָה הַוָה אָמִינָא: הַפְסֵק הָעְנְיָן. - תָּשְׁתָּא נְמִי נֵימָא**
9 **הַפְסֵק הָעְנְיָן, וְאִי מִשּׁוּם גְּזֵרָה שָׁוָה - מִיבְּעֵי לֵיהּ**
10 **לְכַדְתַּנְיָא: "לֹא יִקְרְחוּ" - יָכוֹל אֲפִילּוּ קֶרַח אַרְבַּע**
11 **וְחָמֵשׁ קְרָחוֹת לֹא יֵהֵא חַיָּב אֶלָּא אַחַת - תַּלְמוּד**
12 **לוֹמַר "קָרֵחָה" - לְחַיֵּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. "בְּרֹאשָׁם"**
13 **מָה תַּלְמוּד לוֹמַר? לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא תִתְגֹּדְדוּ וְלֹא**
14 **תָּשִׂימוּ קָרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לָמֵת" יָכוֹל לֹא יֵהֵא חַיָּב**
15 **אֶלָּא עַל בֵּין הָעֵינַיִם, מַנַּיִן לְרַבּוֹת כָּל הָרֹאשׁ - תַּלְמוּד**
16 **לוֹמַר "בְּרֹאשָׁם". - לְחַיֵּב עַל הָרֹאשׁ סָבִין הָעֵינַיִם.**
17 **וְאֵין לִי אֶלָּא כֹּהֲנִים שֶׁרִיבָּה בָּהֶם הַכָּתוּב מִצְוֹת**
18 **יְתֵירוֹת, יִשְׂרָאֵל מִנַּלָּן? נֶאֱמַר כָּאן "קָרֵחָה" וְנֶאֱמַר**
19 **לְהַלָּן "קָרֵחָה", מָה כָּאן חַיָּב עַל כָּל קָרֵחָה וְקָרֵחָה,**
20 **וְחַיָּב עַל הָרֹאשׁ סָבִין הָעֵינַיִם - אַף לְהַלָּן חַיָּב עַל**
21 **כָּל קָרֵחָה וְקָרֵחָה, וְחַיָּב עַל הָרֹאשׁ סָבִין הָעֵינַיִם. וּמָה**
22 **לְהַלָּן עַל מֵת - אַף כָּאן עַל מֵת. - אִם כֵּן נִכְתּוֹב**
23 **קָרֵא, "קָרַח", מַאי "קָרֵחָה" - שְׁמַעְתָּ מִינַּהּ תַּרְתֵּי.**
24 **רָבָא אָמַר: הַיְינוּ טַעֲמָא דְּאֵיסִי - דְּיָלְיֵף "בֵּין עֵינֵיכֶם"**
25 **מִתְּפִילִּין; מָה לְהַלָּן נָשִׁים פְּטוּרוֹת - אַף כָּאן נָשִׁים**
26 **פְּטוּרוֹת. - וְרָבָא מַאי טַעֲמָא לָא אָמַר כְּאֵבִיי? -**
27 **"קָרַח" "קָרֵחָה" לָא מְשַׁמַע לֵיהּ. - וְאֵבִיי מַאי טַעֲמָא**
28 **לָא אָמַר כְּרַבָּא? - אָמַר לָךְ: תְּפִילִּין גּוּפַיְיהוּ מֵהָכָא**
29 **נָמֵר לָהּ; מָה לְהַלָּן מָקוֹם שֶׁעוֹשִׂים קָרֵחָה, בְּגוּבְהָהּ שֶׁל רֹאשׁ - אַף כָּאן מָקוֹם הַנָּחָה בְּגוּבַהּ**
30 **הָרֹאשׁ. - וּבֵין לְאַבָּיֵי וּבֵין לְרָבָא הַאי "בָּנִים אַתֶּם" מַאי דָּרֵישׁ בֵּיהּ? - הַאי מִיבְּעֵי לְכִדְתַנְיָא:**
31 **"בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם" - בְּזְמַן שֶׁאַתֶּם נוֹהֲגִים מִנְהַג בָּנִים - אַתֶּם קְרוּיִם בָּנִים, אֵין אַתֶּם**
32 **נוֹהֲגִים מִנְהַג בָּנִים - אֵין אַתֶּם קְרוּיִם בָּנִים, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין**
33 **כָּךְ אַתֶּם קְרוּיִם בָּנִים, שֶׁנֶּאֱמַר "בָּנִים סֹכְלִים הֵמָּה" וְאוֹמֵר "בָּנִים לֹא אֵמֶן בָּם" וְאוֹמֵר "זֶרַע**
34 **מְרֵעִים בָּנִים מַשְׁחִיתִים" וְאוֹמֵר "וְהָיָה בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יֵאָמֵר לָהֶם לֹא עַמִּי אַתֶּם יֵאָמֵר לָהֶם**
35 **בְּנֵי אֵל חָי". מַאי "וְאוֹמֵר"? וְכִי תֵּימָא: סָכְלֵי הוּא דְּמִקְרֵי בְּנֵי, כִּי לֵית בְּהוּ הֵימְנוּתֵיהוּ -**
36 **לָא מִיקְרוּ בְּנֵי - תָּא שְׁמַע: וְאוֹמֵר "בָּנִים לֹא אֵמֶן בָּם". וְכִי תֵּימָא: כִּי לֵית בְּהוּ הֵימְנוּתָא**
37 **הוּא דְּמִקְרוּ בָּנִים, כִּי פְּלָחוּ לַעֲבוֹדָה זָרָה לָא מִיקְרוּ בָּנִים - תָּא שְׁמַע: וְאוֹמֵר "זֶרַע מְרֵעִים**
38 **בָּנִים מַשְׁחִיתִים". וְכִי תֵּימָא: "בָּנִים מַשְׁחִיתִים" הוּא דְּמִקְרוּ, בְּנֵי מְעַלְיָא לָא מִיקְרוּ - תָּא**
39 **שְׁמַע: וְאוֹמֵר "וְהָיָה בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יֵאָמֵר לָהֶם לֹא עַמִּי אַתֶּם יֵאָמֵר לָהֶם בְּנֵי אֵל חָי". **משנה****
40 **הַסְּמִיכוֹת, וְהַתְּנוּפוֹת, וְהַתְּנָשׂוֹת, וְהַקְּמִיצוֹת, וְהַקְּטָרוֹת, וְהַמְּלִיקוֹת, וְהַקַּבָּלוֹת, וְהַזָּאוֹת - נוֹהֲגִים**
41 **בָּאֲנָשִׁים וְלֹא בְּנָשִׁים, חוּץ מִמְּנָחַת סוֹטָה וּגְזֵירָה שֶׁהֵן מְנִיפוֹת. **גמרא** סְמִיכוֹת - דִּכְתִיב**
42 **"וְסָמַךְ" אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וְסָמַךְ" - בְּנֵי יִשְׂרָאֵל סוֹמְכִים, וְאֵין בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל סוֹמְכוֹת. תְּנוּפוֹת**
43 **- "וְהֵנִיף" אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וְהֵנִיף" - בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְנִיפִין וְאֵין בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל מְנִיפוֹת. הַנָּשׂוֹת -**
44 **דִּכְתִיב "וְזֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הַקְרֵב אֹתָהּ בְּנֵי אַהֲרֹן" בְּנֵי אַהֲרֹן וְלֹא בְּנוֹת אַהֲרֹן. קְמִיצוֹת -**
45 **דִּכְתִיב "וְהִבְדִּיל אֶל בְּנֵי אַהֲרֹן... וְקָמַץ" - בְּנֵי אַהֲרֹן וְלֹא בְּנוֹת אַהֲרֹן. הַקְטָרוֹת - דִּכְתִיב "וְהִקְטִירוּ אֹתוֹ בְּנֵי אַהֲרֹן" - בְּנֵי אַהֲרֹן וְלֹא**
46 **בְּנוֹת אַהֲרֹן. הַמְּלִיקוֹת - דִּכְתִיב "וּמָלַק... וְהִקְטִיר" - אִיתְקַשׁ מְלִיקָה לְהַקְטָרָה. הַקַּבָּלוֹת - דִּכְתִיב "וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן", וְאָמַר מָר:**
"וְהִקְרִיבוּ"

חוץ ממנחת סוטה ונזירה מפני שהן מניפות — ואם תאמר: תיפוק ליה דכל הני אינם בשרות בנשים לפי שהן מחוסרי בגדים. דהא אמר בפרק שני דזבחים (יז,ב) דאפילו כהנים בזמן שאין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם! ויש לומר: דמיירי שלבשו את הבגדים. אי נמי, יש לומר: כיון שלא נצטוו בבגדי כהונה לא הוו מחוסרי בגדים. **אי** דפרה אלעזר כתיב בה — פירש בקונטרס: אפילו כהן הדיוט פסול, וכל שכן נשים. תימה: הניחא למאן דאמר לדורות נמי בעינן כהן גדול דומיא דאלעזר — פריך שפיר, אבל למאן דאמר בכהן הדיוט מרבינן ליה לדורות — קשה, דמאי פריך הבא גמרא? דלמא משום הכי איצטריך (תנא) (קרא) הבא למעוטי נשים — משום דהעבודה מותרת בכהן הדיוט לדורות! ויש לומר, דהכי פירושו: מדאיצטריך התם לרבויי כהן הדיוט — מכלל לגבי נשים פשיטא ליה לתנא דאין עבודה בשרה בהן. וכן יש לפרש בסמוך "אי דפנים" וכו'. **אי** דפנים כהן משיח כתיב — פירש בקונטרס: הואת הפרוכת ומזבח הזהב האמורים בפר כהן משיח, ופר העלם דבר של ציבור. ונראה לדחב רבינו משה: דאף על גב דפר העלם דבר מרבינן התם (תורת כהנים פרשת ויקרא) דעבודתה בשרה אפילו בכהן הדיוט, דמרבינן לה מן ד"והכהן המשיח" — אפילו הכי, מדאיצטריך קרא לרבויי כהן הדיוט דכשר בה — מכלל דפשיטא ליה לתנא דנשים אינן כשרות בה. **ומה** בן צאן שלא קבע לו כהן לשחיטתו קבע לו כהן להזאתו בן עוף שקבע לו כהן וכו' — ואם תאמר: איכא למיפרך: מה לבן צאן שקבע לו כלי, (עץ ארז ואזוב) ומשום הכי בעי כהן להזאתו. אבל בן עוף, שלא קבע לו כלי להזאתו, שהרי הזאה דבן עוף בעצמו של כהן הויא — לא בעינן כהן. דבהאי גוונא פריך בזבחים (מה,ב), דדחם בעי למילף מהאי קל וחומר דהכא דבן עוף טעון שחיטה בצפון, אי לאו האי פירכא!

"הִקְרִיבוֹ" – זוֹ קַבָּלַת הַדָּם. "וְהִזָּאוֹת" – הֲוָאָה דְּהֵיכָא? אִי דְּפָרָה – "אֶלְעָזָר" כְּתִיב בָּהּ, אִי דְּפָנִים – "הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ" כְּתִיב בָּהּ. אֶלָּא הֲוָאָה דְּבֶן עוֹף, דְּאָתְיָא בְּקַל וָחוֹמֶר מִבֶּן צֹאן: וּמָה בֶּן צֹאן שֶׁלֹּא קָבַע לוֹ כֹּהֵן לִשְׁחִיטָתוֹ - קָבַע לוֹ כֹּהֵן לְהַזָּאָתוֹ, בֶּן עוֹף שֶׁקָּבַע לוֹ כֹּהֵן לְמוּלְיָקְתּוֹ - אֵינוֹ דִּין שֶׁיִּקְבַּע לוֹ לְהַזָּאָתוֹ? "חוּץ מִמְּנַחַת סוֹטָה וּנְזִירָה". אֲמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר לְרַבִּי יְאוֹשִׁיָּה דְּדָרֵיהּ: לָא תֵּיתֵיב אַבַּרְעָךְ עַד דְּאָמְרַתְּ לִי לְהָא שְׁמַעְתָּתָא: מִנַּיִן לְמִנְחַת סוֹטָה שֶׁטְּעוּנָה תְּנוּפָה? - מִנַּלָּן? בְּגִנּוּפָה כְּתִיב "וְהֵנִיף אֶת הַמִּנְחָה"! - אֶלָּא תְּנוּפָה בִּבְעָלִים מִנַּלָּן? - אָתְיָא "יָד" "יָד" מִשְּׁלָמִים. כְּתִיב הָכָא "וְלָקַח" הַכֹּהֵן מֵיַּד הָאִשָּׁה, וּכְתִיב הָתָם "יָדָיו תְּבִיאֶנָּה". מַה כָּאן כֹּהֵן - אַף כָּאן כֹּהֵן, מַה לְּהַלָּן בְּעָלִים - אַף כָּאן בְּעָלִים. הָא בְּיָצֵד? כֹּהֵן מְבָנִים יָדוֹ תַּחַת יַד בְּעָלִים, וּמְנִיף. אַשְׁכַּחַן סוֹטָה, נְזִירָה מִנַּלָּן? - אָתְיָא "כֵּף" "כֵּף" מִפּוֹטָה. **משנה** כָּל מִצְוָה שֶׁהִיא תְלוּיָה בָּאָרֶץ - אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בָּאָרֶץ, וְשֶׁאֵינָהּ תְלוּיָה בָּאָרֶץ - נוֹהֶגֶת בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ,

חוץ

הכי גרסינן: **הוֹאִיל דְּהֵיכָא** — ולא גרסינן: היכא כתיבה. **אי דְּפָרָה** — הזאת דמה דפרה אדומה. **אֶלְעָזָר כְּתִיב בָּהּ** — ואפילו שאר כהנים פסולין, וכל שכן נשים. **אי דְּפָנִים** — הזאה דפנים, כגון הפרוכת ומזבח הזהב האמורין בפר כהן משיח ופר העלם דבר של ציבור. **הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ כְּתִיב בֵּהּ** — למעוטי הדיוטין, וכל שכן נשים. ומאי איצטריך ליה לתנא למיתניתיה? **הוֹאִיל דם עוף** — כדתיב בחטאת העוף (ויקרא ד) "והוזה מדם החטאת". ואיצטריך לאשמועינן נשים פסולות, ונפקא ליה מקל וחומר מזריקת דם דעולת בן צאן, דכתיב ביה (שם א) "וזרקו בני אהרן". **לֹא קָבַע לוֹ כֹּהֵן לִשְׁחִיטָתוֹ** — שהשחיטה כשרה בזר, דכתיב (שם) "ושחט את בן הבקר... והקריבו בני אהרן" — מקבלה ואילך מצות כהונה, לימד על השחיטה שכשרה בזר (ברכות לא,ב). **לְהַזָּאתוֹ** — לזריקת דמו, דכתיב (ויקרא ה) "וזרקו בני אהרן". **בֶּן עוֹף שֶׁקָּבַע לוֹ כֹּהֵן לְמוּלְיָקְתּוֹ** — דכתיב (שם א) "והקריבו הכהן אל המזבח ומלק את ראשו". **לְרַבִּי יְאוֹשִׁיָּה דְּדָרֵיהּ** — שהיה בדורו, אמורא כמותו. ויש להבין מכאן שעדיין בימי רבי אלעזר היה רבי יאשיה בר פלוגתיה דרבי יונתן קיים — להכי איצטריך למיתני לרבי יאשיה דדריה. לאפוקי רבי יאשיה קשישא. **מִנַּלָּן** — שתהא הסוטה עצמה מניפתה? דלמא לכהן קאמר רחמנא, כדכתיב (במדבר ה) "ולקח הכהן מיד האשה" וגו'! הכי גרסינן: מה כאן כהן אף להלן כהן מה להלן בעלים אף כאן בעלים. **יָדִיו תְּבִיאֶנּוּ** — בבעלים כתיב, ותנופה משתעי. **כַּף כַּף פְּסוּטָה** — בסוטה כתיב (שם) "ונתן על כפיה". ובנזיר כתיב "ונתן על כפי הנזיר" (שם ו). **משנה** תלויה ואינה תלויה — בגמרא מפרש לה.

חוץ

חוץ מן הערלה והכלאים — שאף על פי שתלויות בארץ נהגים אף בחוץ לארץ. הערלה — הלכה, והכלאים מדברי סופרים, כדלקמן (לח,ב). **אף החדש** — מלאוכלו לפני העומר.

גמרא תלויה **כתיב בה ביאה** — שתלאה הכתוב בביאת הארץ, כגון "כי תבאו" (ויקרא יט) "כי יביאך" (שמות יג). **תפילין ופטר חמור** — כתיב בהו "והיה כי יביאך" בפרשת "קדש לי" (שם). **ונותנין בין בארץ בין בו'** — תפילין אשכחן בכמה דוכתין ברבנן אמוראי דבבל דמנחי תפילין, (פטר חמור — בפטר רחם הלה רחמנא).

חובת הגוף — היינו אינה תלויה בארץ — אינה מוטלת לא על הקרקע ולא על גידולין, אלא על גופו של אדם, כגון שבת, תפילין, עבודה זרה, פטר חמור, מילה, עריות, וכיוצא בהם. **חובת קרקע** — שמוטלת על הקרקע או גידולין, כגון תרומות ומעשרות, חלה, לקט, שכחה ופאה, שביעית, חדש, ערלה, כלאים. **מנא הני מילי** — דחובת הגוף נוהגת בכל מושבות, וחובת הקרקע אינה אלא בארץ. **תשמישין דו משנה** — שמביאה לידי מעשה, דכתיב "תשמרון לעשות". **אשר אתם חיים** — בין בארץ בין בחוץ לארץ. **צא ולמד** — על איזה מהם הכתוב אומר "כל הימים אשר אתם חיים על האדמה". **ממה שאמור בענין** — דסמוך ליה, "אבד תאבדון וגו'" דהיינו עבודה זרה, ועליהם נתרבו כל מושבות, כדכתיב "כל הימים אשר אתם חיים". ודבר הלמד מענייני אחד משלש עשרה מדות הוא, ונלמד מכאן דכל חובת הגוף נוהגת אף בחוצה לארץ. **אבל חדש** — לא נהג. ואף על גב דכתיב ביה "במושבותיכם" בסיפיה ד"ולחם וקלי וכרמל" וגו' — לאו למימרא בכל מקום שאתם יושבים, אלא לומר שאף בארץ לא נתחייבו כל ארבע עשרה שנה שהיו בגלגל שבשבו ושחלקו, עד שנתיישבו בה, והכיר כל אחד את שלו. **או דלמא לקולא פליג** — דקאמר תנא קמא: חוץ מן הערלה והכלאים מהלכה, וכל שכן חדש דכתיב ביה "מושבותיו", ומשמע — כל מקום שאתם יושבים. ואתא רבי אליעזר למימר: אף החדש הוא מן המצות התלויות בארץ, ואין נוהג אלא בארץ, דמושב — לאחר ירושה וישיבה משמע. **אקשייתא** — לא קאי אחוץ, אלא א"כל מצוה התלויה בארץ". **מאן תנא קמא** — דמתניתין דפליג אדרבי אליעזר. **רבי שמעאל היא** — דשמעינן ליה דאמר: "מושב" לאחר ירושה וישיבה הוא, ואין חדש נוהג אלא בארץ, ואתא רבי אליעזר למימר: אף החדש נוהג כערלה וכלאים, ונוהג בכל מושבות. אלמא לחומרא פליג. **ללמדך שכל מקום בו'** — גבי פרשת נסכים קאי, בפרשת "שלח לך" דכתיב "כי תבואו אל ארץ מושבותיכם ועשיתם אשה לה'" וגו' וליף רבי ישמעאל בשחיטת קדשים (קיא,א) מקרא דלא בא הכתוב אלא להטעינם נסכים לבמות ציבור ולא לבמות יחיד, ונפקא ליה מדכתיב "אשר אני נותן לכם" — בבמה הנוהגת לבולכם הכתוב מדבר. הלכך על כרחך האי "מושבותיכם" — לאו בכל מקום שאתם יושבים משמע, דאין במת ציבור אלא במקום אחד. אלא האי "מושב" דכתיב — אתא קרא לאשמעינן דאף בבמת גלגל, שהיה שם מוטב הנחשת כל ארבע עשרה שנה שבשבו וחלקו, והיא במת ציבור — לא נתחייבו בנסכים. אבל משבאו לשילה, דהיינו לאחר ירושה וישיבה — נתחייבו בנסכים, ושוב לא פסקו נסכים מבמות ציבור, ואפילו משחרבה שילה והיתה במת ציבור בנוב וגבעון. והיינו דקאמר "ללמדך שכל מקום" בו' — כלומר, מדפרישׁ לך קרא במה הנוהגת בכולכם שמע מינה "מושבותיכם" דנסכים — בכל מקום קאמר. בבמות יחיד הנוהגות בכל מושבות הכתוב מדבר. והאי דתליה בביאת הארץ — הכי קאמר: עד עכשיו הייתם במשכן, שהבמות נאסרו, ועדיין לא הקרבתם נסכים אלא בבמות ציבור, ומשתבואו לארץ של ארבע עשרה שנה שלא הוקבע משכן שילה היו שוכנים בגלגל טרודים במלחמה, וקיימא לן שהותרו הבמות — בא כתוב זה ללמדנו "כי תבואו אל הארץ" ותהא במת יחיד מותרת — אף היא תטען נסכים. והכי איתא בזבחים (שם).

חוץ מן הָעֲרלָה וְהַכִּלְאַיִם, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אַף הֶחָדָשׁ. **גמרא** מַאי תְּלוּיָה וּמַאי שְׁאֵינָהּ תְּלוּיָה? אֵילֵימָא תְּלוּיָה - דִּכְתִיב בָּהּ בִּיאָה, וְשֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה - דְּלָא כְּתִיב בָּהּ בִּיאָה. וְהָרֵי תְּפִילִּין וּפֶטֶר חֲמוֹר דִּכְתִיב בָּהֶן בִּיאָה, וְנוֹתְנִין בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּץ לָאָרֶץ! - אָמַר רַב יְהוּדָה, הָכִי קָאָמַר: כָּל מִצְוָה שֶׁהִיא חוֹבַת הַגּוּף - נוֹהֶגֶת בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּץ לָאָרֶץ, חוֹבַת קַרְקַע - אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בָּאָרֶץ. - מְנָא הֲנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנָן: "אֵלֶּה הַחֻקִּים" - אֵלּוּ הַמְּדֻרָשׁוֹת, "וְהַמִּשְׁפָּטִים" - אֵלּוּ הַדִּינִים, "אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּן" - זוֹ מִשְׁנָה, "לַעֲשׂוֹת" - זוֹ מַעֲשֶׂה, "בָּאָרֶץ" - יָכוֹל כָּל הַמִּצוֹת בְּיוֹשְׁן לֹא יְהוּ נוֹהֲגִים אֶלָּא בָּאָרֶץ - תַּלְמוּד לוֹמַר "כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר אַתֶּם חַיִּים עַל הָאֲדָמָה". אִי "כָּל הַיָּמִים" - יָכוֹל יְהוּ נוֹהֲגִים בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ - תַּלְמוּד לוֹמַר "בָּאָרֶץ". אַחַר שֶׁרִיבָּה הַכָּתוּב וּמִיעֵט, צֵא וּלְמַד מִמָּה שֶׁאָמוּר בְּעִנְיָן: "אֲבֹד תְּאַבְּדוּן אֶת כָּל הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם גּוֹ'" מָה עֲבוֹדָה זָרָה מְיוּחֶדֶת, שֶׁהִיא חוֹבַת הַגּוּף, וְנוֹהֶגֶת בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ - אַף כָּל שֶׁהִיא חוֹבַת הַגּוּף נוֹהֶגֶת בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ. "חוּץ מִן הָעֲרלָה וְהַכִּלְאַיִם". אִיצְטְרִיכָא לְהוּ: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְקוּלָּא פָּלִיג? לְחוּמְרָא פָּלִיג? אִי לְקוּלָּא פָּלִיג אוֹ לְחוּמְרָא פָּלִיג? לְחוּמְרָא פָּלִיג, וְהָכִי קָאָמַר תְּנָא קַמָּא: חוּץ מִן הָעֲרלָה וּמִן הַכִּלְאַיִם - דְּהִלְכְתָא גְּמִירִי לָהּ, אַף עַל גַּב דְּאִיפְּא לְמֵימַר חוֹבַת קַרְקַע הִיא. אֲבָל חָדָשׁ, בָּאָרֶץ - אִין, בְּחוּצָה לָאָרֶץ - לָא. מַאי טַעְמָא - "מוֹשָׁב" - לְאַחַר יְרוּשָׁה וְיִשּׁוּבָהּ מִשְׁמַע. וְאָתָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְמֵימַר: אַף חָדָשׁ נוֹהֵג בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ. מַאי טַעְמָא - "מוֹשָׁב" - בְּכָל מָקוֹם שֶׁאַתֶּם יוֹשְׁבִים. אוֹ דִלְמָא לְקוּלָּא פָּלִיג, וְהָכִי קָאָמַר תְּנָא קַמָּא: חוּץ מִן הָעֲרלָה וְהַכִּלְאַיִם - דְּהִלְכְתָא גְּמִירִי לָהּ, וְכָל שֶׁכֵּן חָדָשׁ, ד"מוֹשָׁב" - כָּל מָקוֹם שֶׁאַתֶּם יוֹשְׁבִים מִשְׁמַע. וְאָתָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר - ד"מוֹשָׁב" - לְמֵימַר: חָדָשׁ אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בָּאָרֶץ, - אִמְּקַמֵּיתָא. תָּא שְׁמַע, דַּאֲמַר אַבַּיֵי: מַאן תְּנָא דְּפָלִיג עֲלֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר - רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הִיא, דְּתָנְיָא: לְלַמֵּדְךָ שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ "מוֹשָׁב" - אֵינוֹ אֶלָּא לְאַחַר יְרוּשָׁה וְיִשּׁוּבָה, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: הֲרֵי שַׁבָּת, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ מוֹשָׁבוֹת וְנוֹהֶגֶת בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ! - אָמַר לוֹ: שַׁבָּת קַל וְחוֹמֶר אֲחָיֶךָ; מָה מִּצְוֹת קַלּוֹת, נוֹהֲגוֹת בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ - שַׁבָּת חֲמִירָה לֹא כָּל שֶׁכֵּן? מַדְּאָמַר אַבַּיֵי: מַאן תְּנָא דְּפָלִיג עֲלֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הִיא, שְׁמַע מִינָּה: מְנָחָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְחוּמְרָא פָּלִיג, שְׁמַע מִינָּה: מִכְּדֵי, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אַהֵיכָא קָאֵי - אַנַּסְכִים, בְּנַסְכֵי בָּאָה

בנסכים - שלא יאבל מהם. ומספק אין לאסור כל השעורים, כיון דרוב השעורים נזרעו קודם ששה עשר בניסן, ובירושלמי נמי משמע דחדש נוהג אף בשל נכרים. דדריך עלה דמתניתין דקתני "אף החדש": אמאי לא תני חלה? ומשני: לפי שאינה בשל נכרים. משמע דחדש דקתני במתניתין — נוהג בשל נכרים.

הרי תפילין ופטר חמור — פירש בקונטרס דנוהג בחוץ לארץ, דהא אשכחן בכמה דוכתין דרבנן אמוראי דבבל דמנחי תפילין, וכן מצינו בבבורות (יא,א) דרמי בר חמא דהיה מבבל הילו פטר חמור. ואם תאמר: דלמא מדרבנן הוו עבדי? ויש לומר: דמכל מקום פריך שפיר, דכי נמי מדרבנן הוו עבדי — מכל מקום הוה ליה למיתניה במתניתין: חוץ מתפילין ופטר חמור — דהא חשיב ערלה במתניתין, דמשמע במסוק דאינו אלא מדרבנן, דקתני יורד ולוקח וכו'. ואם תאמר: היכי תיסק אדעתיה למימר דמצוה התלויה בארץ אינה אלא אם כן נאמר בה ביאה? הרי כלאים דלא כתיב בהו ביאה, וקרי ליה במתניתין תלויה בארץ! ויש לומר: דלעולם היה יודע דמצוה שהיא חובת הקרקע נקראת תלויה בארץ, אף על גב דלא כתיב בה ביאה. אלא הוה סלקא דעתיה דאף אותה שאינה חובת קרקע אלא חובת הגוף, אי כתב בה ביאה — הויא נמי נקראת תלויה בארץ, ולהכי פריך: הרי תפילין ופטר חמור.

הכי גרסינן: צא ולמד ממה שכתוב בענין מה עבודה זרה מיוחדת — בלא גרסינן: עבודה זרה בכלל היתה ולמה יצאת להקיש אליה — שהרי יצאת לומר "אבד תאבדון".

ללמדך שכל מקום שנאמר בו מושב — פירש בקונטרס: דגבי פרשת נסכים קאי, דכתיב "כי תבואו אל ארץ מושבותיכם ועשיתם אשה", וליף רבי ישמעאל מקרא דלא בא הכתוב אלא להטעינן נסכים לבמת צבור, ואפילו קרבן יחיד בבמת צבור, כדמשמע לקמן (עמוד ב), אבל לא קרבן יחיד בבמת יחיד. ונפקא לן מדכתיב בהאי פרשת נסכים "אשר אני נותן לכם" — משמע בבמה הנוהגת בכולכם הכתוב מדבר, הלכך על כרחך האי "מושבותיכם" לא משמע כל מקום שאתם יושבים — דאין במת צבור אלא במקום אחד, אם כן מ"מושבותיכם" דכתיב אתא לאשמועינן דאף במת גלגל שהיה שם מוטב הנחשת כל ארבע עשרה שנה שבשבו וחלקו, והיא במת צבור — לא נתחייבו בנסכים אלא דוקא עד שבאו לשילה, דהיינו אחר ירושה וישיבה, ונתחייבו בנסכים, ושוב לא פסקו נסכים מבמת צבור. אפילו משחרבה שילה — דיתה במת צבור בנוב וגבעון, והיינו דקאמר "ללמדך שכל מקום" בו'. כלומר, מדפירש לן קרא במה הנוהגת בכולכם — שמע מינה "מושבותיכם" דכתיב בנסכים — לאו בכל מקום משמע, דאם כן הוי לה במת יחיד הנעשית בכל מקום בשעת דיתר הבמות, עד כאן לשונו.

והרי שבת שנאמר בה מושבות — פירש בקונטרס: דכתיב "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת". ולא נזהיר, דהא איצטריך לדרשא אחרינא, כדדרשינן בפרק קמא דשבת (ב,א): "בכל מושבותיכם" אי אתה מבעיר — אבל אתה מבעיר במדורות בית המוקד. ועוד קשה: דקאמר בסמוך: סלקא דעתך אמינא הואיל בעניינא דמועדות כתיב, והאי קרא לא כתיב בעניינא דמועדות! לכך נראה דקרא אחרינא הוא, דכתיב "שבת היא לה' בכל מושבותיכם" בפרשת "אמור אל הכהנים" גבי מועדות.

תוספות

רש"י

במאי קמיפלגי — פירש בקונטרס: מה ראה רבי עקיבא לחלוק על רבי ישמעאל, אבל לא ביאת הארץ — הוא דלא בעי למימר "כל מקום שאתם יושבים", אבל מושב בלא ביאה — אימא לך: אפילו חוץ לארץ? **הכי קאמר** — רבי ישמעאל, שכל מקום שנאמר ביאה ומושב. וחדש אתא רבי ישמעאל לאשמועינן, דכתיב ביה נמי ביאת הארץ ומושבות.

במאי קמיפלגי — מה ראה רבי עקיבא שלא למד כרבי ישמעאל? דכיון דכתיב ביאה ומושב — בארץ קאמר, לאחר ירושה וישיבה! **רבי ישמעאל סבר לא קיבלו נסכים במדבר** — ואף על גב דכתיב במלואים (שמות פט) "וזה אשר תעשה על המזבח" וכתיב ביה נסכים בעולת התמיד — בקרבן ציבור הוא דהוו, אבל היחידים לא נתחייבו בנסכים אלא מביאת הארץ ואילך. **רבי עקיבא סבר קיבלו נסכים** — ליחיד במדבר משקרבו לרבים. הלכך על כרחך, אי להטעינה נסכים לבמה גדולה — לא אצטריך קרא, שכבר טענוה ועומדת. וביאה האמורה כאן — לא החזרה אלא מפני במת יחיד, שהותרה בביאתן לגלגל כל ארבע עשרה **שנה. ובא הכתוב להטעינם נסכים. ואי תנא דבי רבי ישמעאל** — דלעיל, דלית ליה ירושה וישיבה אלא היכא דכתיב מושב עם ביאה — מפיק מאיירך תנא: מוצא מדעתו של תנא אחר, דאפילו לא כתיב אלא ביאה לחודה אינו אלא לאחר ירושה וישיבה. **ופתני לך באחת מהן** גבי מלך כתיב (דברים יז) "כי תבא אל הארץ וגו' וירשתה וישבתה בה ואמרת אשימה עלי מלך". **וביבורים** — "והיה כי תבוא אל הארץ" (שם כו) דפריש בה נמי ירושה וישיבה. **מלך דדייקי לכבוש** — ישימנו עליהם לאלתר, ויצא לפניהם. **מיבדי ליה אחלה** — דהכל מודים שנתחייבו בה מיד, דכתיב בה (במדבר טו) "בבואכם", ותניא (בספרי פרשת "שלח לך"): משונה ביאה זו מכל ביאות שבתורה, שנאמר בהן "כי יביאך" "כי תבאו", וכאן נאמר "בבואכם" — מכיון שבאו נתחייבו. **למה לי** — ביון דחזוב הגוף היא — פשיטא דנהגות בכל מושבותיו! **תבעי קידוש** — בית דין. ולא נהיג קידוש אלא ביהודה, כדאמר בסנהדרין (יא,ב): כל דרישות שאתה דורש יהיו בשכנו של מקום. **גבי חלב ודם** — "חקת עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם כל חלב וכל דם לא תאכלו" (ויקרא ג). **גבי מצה** — "בכל מושבותיכם תאכלו מצות" (שמות יב). **יאכלוהו** — לפסח. **בשלמא למאן דאמר כו'** — ומושב דכתיב גבי חדש — לאו לירושה וישיבה אתא — היינו כו'.

לא

ביאה ומושב כתיב בהו — והיכי יליף מיניה מושב בלא ביאה? דלמא האי דמפרש ביה ביאת הארץ — הוא דלא בעי למימר "כל מקום שאתם יושבים", אבל מושב בלא ביאה — אימא לך: אפילו חוץ לארץ? הכי קאמר — רבי ישמעאל, שכל מקום שנאמר ביאה ומושב. וחדש אתא רבי ישמעאל לאשמועינן, דכתיב ביה נמי ביאת הארץ ומושבות.

במאי קמיפלגי — מה ראה רבי עקיבא שלא למד כרבי ישמעאל? דכיון דכתיב ביאה ומושב — בארץ קאמר, לאחר ירושה וישיבה! **רבי ישמעאל סבר לא קיבלו נסכים במדבר** — ואף על גב דכתיב במלואים (שמות פט) "וזה אשר תעשה על המזבח" וכתיב ביה נסכים בעולת התמיד — בקרבן ציבור הוא דהוו, אבל היחידים לא נתחייבו בנסכים אלא מביאת הארץ ואילך. **רבי עקיבא סבר קיבלו נסכים** — ליחיד במדבר משקרבו לרבים. הלכך על כרחך, אי להטעינה נסכים לבמה גדולה — לא אצטריך קרא, שכבר טענוה ועומדת. וביאה האמורה כאן — לא החזרה אלא מפני במת יחיד, שהותרה בביאתן לגלגל כל ארבע עשרה **שנה. ובא הכתוב להטעינם נסכים. ואי תנא דבי רבי ישמעאל** — דלעיל, דלית ליה ירושה וישיבה אלא היכא דכתיב מושב עם ביאה — מפיק מאיירך תנא: מוצא מדעתו של תנא אחר, דאפילו לא כתיב אלא ביאה לחודה אינו אלא לאחר ירושה וישיבה. **ופתני לך באחת מהן** גבי מלך כתיב (דברים יז) "כי תבא אל הארץ וגו' וירשתה וישבתה בה ואמרת אשימה עלי מלך". **וביבורים** — "והיה כי תבוא אל הארץ" (שם כו) דפריש בה נמי ירושה וישיבה. **מלך דדייקי לכבוש** — ישימנו עליהם לאלתר, ויצא לפניהם. **מיבדי ליה אחלה** — דהכל מודים שנתחייבו בה מיד, דכתיב בה (במדבר טו) "בבואכם", ותניא (בספרי פרשת "שלח לך"): משונה ביאה זו מכל ביאות שבתורה, שנאמר בהן "כי יביאך" "כי תבאו", וכאן נאמר "בבואכם" — מכיון שבאו נתחייבו. **למה לי** — ביון דחזוב הגוף היא — פשיטא דנהגות בכל מושבותיו! **תבעי קידוש** — בית דין. ולא נהיג קידוש אלא ביהודה, כדאמר בסנהדרין (יא,ב): כל דרישות שאתה דורש יהיו בשכנו של מקום. **גבי חלב ודם** — "חקת עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם כל חלב וכל דם לא תאכלו" (ויקרא ג). **גבי מצה** — "בכל מושבותיכם תאכלו מצות" (שמות יב). **יאכלוהו** — לפסח. **בשלמא למאן דאמר כו'** — ומושב דכתיב גבי חדש — לאו לירושה וישיבה אתא — היינו כו'.

לא

**ביאה ומושב כתיב בהו! - הָכִי קָאָמַר: לְמֵמַד שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בִּיאָה וּמוֹשָׁב אֵינוֹ אֶלָּא לְאַחַר יְרוּשָׁה וְיִשּׁוּבָה, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, - אִי הָכִי אֲמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: חֲרֵי שַׁבָּת שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ מוֹשָׁבוֹת, וְאָמַר לוֹ: שַׁבָּת קַל וְחוֹמֶר הִיא - נֶעֱמָה לֵיהּ: אֲנָא בִּיאָה וּמוֹשָׁב קָאָמְינָא! - חָדָא וְעוֹד קָאָמַר לֵיהּ, חָדָא - דְּאָנָא בִּיאָה וּמוֹשָׁב קָאָמְינָא, וְעוֹד: דְּקָא אָמְרַתְּ חֲרֵי שַׁבָּת שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ מוֹשָׁבוֹת - שַׁבָּת קַל וְחוֹמֶר הִיא. בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? - בְּקִרְבּוּ נְסָכִים בְּמִדְבָּר קָא מִיפַּלְגִי. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר: לֹא קִרְבּוּ נְסָכִים בְּמִדְבָּר, וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: קִרְבּוּ נְסָכִים בְּמִדְבָּר. אָמַר אַבַּיֵי: הַאי תַּנָּא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל מַפֵּיק מֵאִידַּךְ תַּנָּא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. דְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: הוֹאִיל וְנֶאֱמְרוּ בִּיאוֹת בַּתּוֹרָה סְתָם, וּפָרַט לְךָ הַכָּתוּב בְּאֶחָד מֵהֶן לְאַחַר יְרוּשָׁה וְיִשּׁוּבָה - אַף כֹּל לְאַחַר יְרוּשָׁה וְיִשּׁוּבָה. וְאִידָךְ: מְשׁוֹם דְּהָוָה מֶלֶךְ וּבִיבּוּרִים שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד, וְכָל שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד - אֵין מַלְמְדִין. - וְאִידָךְ: צָרִיךְ; דְּאִי כָּתַב רַחֲמָנָא מֶלֶךְ וְלָא כָּתַב בִּיבּוּרִים - הָוָה אָמְינָא: מֶלֶךְ דְּדַרְכּוֹ לִכְבּשׁ - לְאַלְתַּר. - וְאִידָךְ: נִכְתּוֹב רַחֲמָנָא מֶלֶךְ, וְלָא בָּעֵי בִּיבּוּרִים, וַאֲנָא אָמְינָא: וּמָה מֶלֶךְ דִּלְכִבּשׁ - לְאַחַר יְרוּשָׁה וְיִשּׁוּבָה, בִּיבּוּרִים - לֹא כָּל שֶׁכֵּן. - וְאִידָךְ: אִי כָּתַב רַחֲמָנָא: הָוָה אָמְינָא: מִידֵּי דַּהֲוָה אַחֲלָה, קָא מַשְׁמַע לָן. וְהִשְׁתָּא דְּאִסְתְּרִךְ חוֹבַת הַגּוּף נוֹהֶגֶת בֵּין בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ, מוֹשָׁב דִּכְתַב רַחֲמָנָא גַּבֵּי שַׁבָּת לָמָּה לִי? - אִיצְטְרִיךְ; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמְינָא: הוֹאִיל וּבְעַנְיָנָא דְּקָרְבָּנוֹת כְּתִיבָא - תִּיבְעֵי קִידּוּשׁ כִּי מוֹעֲדוֹת, קָא מַשְׁמַע לָן. מוֹשָׁב דִּכְתַב רַחֲמָנָא גַּבֵּי חֵלֶב וְדָם לָמָּה לִי? - אִיצְטְרִיךְ; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמְינָא: הוֹאִיל וּבְעַנְיָנָא דְּקָרְבָּנוֹת כְּתִיבָא, בִּזְמַן דְּאִיכָּא קָרְבָּן - נִיתַּסַּר חֵלֶב וְדָם, בִּזְמַן דְּלֵיכָּא קָרְבָּן - לָא, קָא מַשְׁמַע לָן. מוֹשָׁב דִּכְתַב רַחֲמָנָא גַּבֵּי מַצָּה וּמָרוֹר לָמָּה לִי? - אִיצְטְרִיךְ; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמְינָא: הוֹאִיל וּכְתִיב "עַל מַצּוֹת וּמְרֹרִים יֹאכְלֻהוּ", בִּזְמַן דְּאִיכָּא פֶּסַח - אִין, בִּזְמַן דְּלֵיכָּא פֶּסַח - לָא, קָא מַשְׁמַע לָן. בִּיאָה דִּכְתַב רַחֲמָנָא גַּבֵּי תְּפִילִּין וְפֶטֶר חֲמוֹר לָמָּה לִי? - הָהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְרַבִּי דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: עֲשֵׂה מִצְוָה זוֹ שֶׁבִּשְׁבִילָהּ תִּיתֶּנֶךָ לָאָרֶץ, בְּשֶׁלְּמָא לְמַאן דְּאָמַר: מוֹשָׁב כָּל מָקוֹם שֶׁאָתֶם יוֹשְׁבִים מַשְׁמַע - הֵיינוּ דִּכְתִיב "יַיאכְלוּ מֵעֲבוּר הָאָרֶץ מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח", מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח - אֲכוֹל, מֵעִיקָּרָא - לָא אֲכוֹל. אֶלָּמָא

**ביאה ומושב כתיב בהו! - הָכִי קָאָמַר: לְמֵמַד שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בִּיאָה וּמוֹשָׁב אֵינוֹ אֶלָּא לְאַחַר יְרוּשָׁה וְיִשּׁוּבָה, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, - אִי הָכִי אֲמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: חֲרֵי שַׁבָּת שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ מוֹשָׁבוֹת, וְאָמַר לוֹ: שַׁבָּת קַל וְחוֹמֶר הִיא - נֶעֱמָה לֵיהּ: אֲנָא בִּיאָה וּמוֹשָׁב קָאָמְינָא! - חָדָא וְעוֹד קָאָמַר לֵיהּ, חָדָא - דְּאָנָא בִּיאָה וּמוֹשָׁב קָאָמְינָא, וְעוֹד: דְּקָא אָמְרַתְּ חֲרֵי שַׁבָּת שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ מוֹשָׁבוֹת - שַׁבָּת קַל וְחוֹמֶר הִיא. בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? - בְּקִרְבּוּ נְסָכִים בְּמִדְבָּר קָא מִיפַּלְגִי. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר: לֹא קִרְבּוּ נְסָכִים בְּמִדְבָּר, וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: קִרְבּוּ נְסָכִים בְּמִדְבָּר. אָמַר אַבַּיֵי: הַאי תַּנָּא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל מַפֵּיק מֵאִידַּךְ תַּנָּא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. דְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: הוֹאִיל וְנֶאֱמְרוּ בִּיאוֹת בַּתּוֹרָה סְתָם, וּפָרַט לְךָ הַכָּתוּב בְּאֶחָד מֵהֶן לְאַחַר יְרוּשָׁה וְיִשּׁוּבָה - אַף כֹּל לְאַחַר יְרוּשָׁה וְיִשּׁוּבָה. וְאִידָךְ: מְשׁוֹם דְּהָוָה מֶלֶךְ וּבִיבּוּרִים שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד, וְכָל שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד - אֵין מַלְמְדִין. - וְאִידָךְ: צָרִיךְ; דְּאִי כָּתַב רַחֲמָנָא מֶלֶךְ וְלָא כָּתַב בִּיבּוּרִים - הָוָה אָמְינָא: מֶלֶךְ דְּדַרְכּוֹ לִכְבּשׁ - לְאַלְתַּר. - וְאִידָךְ: נִכְתּוֹב רַחֲמָנָא מֶלֶךְ, וְלָא בָּעֵי בִּיבּוּרִים, וַאֲנָא אָמְינָא: וּמָה מֶלֶךְ דִּלְכִבּשׁ - לְאַחַר יְרוּשָׁה וְיִשּׁוּבָה, בִּיבּוּרִים - לֹא כָּל שֶׁכֵּן. - וְאִידָךְ: אִי כָּתַב רַחֲמָנָא: הָוָה אָמְינָא: מִידֵּי דַּהֲוָה אַחֲלָה, קָא מַשְׁמַע לָן. וְהִשְׁתָּא דְּאִסְתְּרִךְ חוֹבַת הַגּוּף נוֹהֶגֶת בֵּין בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ, מוֹשָׁב דִּכְתַב רַחֲמָנָא גַּבֵּי שַׁבָּת לָמָּה לִי? - אִיצְטְרִיךְ; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמְינָא: הוֹאִיל וּבְעַנְיָנָא דְּקָרְבָּנוֹת כְּתִיבָא - תִּיבְעֵי קִידּוּשׁ כִּי מוֹעֲדוֹת, קָא מַשְׁמַע לָן. מוֹשָׁב דִּכְתַב רַחֲמָנָא גַּבֵּי חֵלֶב וְדָם לָמָּה לִי? - אִיצְטְרִיךְ; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמְינָא: הוֹאִיל וּבְעַנְיָנָא דְּקָרְבָּנוֹת כְּתִיבָא, בִּזְמַן דְּאִיכָּא קָרְבָּן - נִיתַּסַּר חֵלֶב וְדָם, בִּזְמַן דְּלֵיכָּא קָרְבָּן - לָא, קָא מַשְׁמַע לָן. מוֹשָׁב דִּכְתַב רַחֲמָנָא גַּבֵּי מַצָּה וּמָרוֹר לָמָּה לִי? - אִיצְטְרִיךְ; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמְינָא: הוֹאִיל וּכְתִיב "עַל מַצּוֹת וּמְרֹרִים יֹאכְלֻהוּ", בִּזְמַן דְּאִיכָּא פֶּסַח - אִין, בִּזְמַן דְּלֵיכָּא פֶּסַח - לָא, קָא מַשְׁמַע לָן. בִּיאָה דִּכְתַב רַחֲמָנָא גַּבֵּי תְּפִילִּין וְפֶטֶר חֲמוֹר לָמָּה לִי? - הָהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְרַבִּי דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: עֲשֵׂה מִצְוָה זוֹ שֶׁבִּשְׁבִילָהּ תִּיתֶּנֶךָ לָאָרֶץ, בְּשֶׁלְּמָא לְמַאן דְּאָמַר: מוֹשָׁב כָּל מָקוֹם שֶׁאָתֶם יוֹשְׁבִים מַשְׁמַע - הֵיינוּ דִּכְתִיב "יַיאכְלוּ מֵעֲבוּר הָאָרֶץ מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח", מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח - אֲכוֹל, מֵעִיקָּרָא - לָא אֲכוֹל. אֶלָּמָא

במאי קמיפלגי — פירש בקונטרס: מה ראה רבי עקיבא לחלוק על רבי ישמעאל, אבל לא בעי: מה ראה רבי ישמעאל לחלוק על רבי עקיבא — משום דדריש "לכם" — במה הנהגות בבולכם, כדפירש בקונטרס לעיל. **לא** קיבלו נסכים במדבר — פירוש: עד שנתיישבו בארץ ישראל, משום דכתיב "בבל מושבותיכם". ואף על גב דכתיב גבי מילואים "וזה אשר תעשה על המזבח" וכתיב ביה נסכים בעולת התמיד — בקרבן ציבור הוא דהוה, אבל היחידים לא קרבן יחיד לא נתחייב בנסכים אלא מביאת הארץ ואילך, ולאחר ירושה וישיבה. ועל כרחך לא נתחייבו בנסכים במדבר, דאי נתחייבו — שוב לא הפסיקו אפילו בגלגל. ורבי עקיבא סבר: קיבלו נסכים במדבר. פירוש: נוסכים דכתיב בפרשת "שלח לך" — היינו נסכי יחיד, אף בבמת יחיד. דאי להטעין נסכים לקרבן יחיד בבמה גדולה — לא איצטריך קרא, שכבר טענוה ועומדת מזמן שהיו במדבר. ואם כן "מושב" דקאמר — לא לאחר ירושה וישיבה קאמר, שהרי במדבר הקריבום, שהיה קודם. ולא בא אלא להתיר קרבן יחיד בבמת יחיד בביאתן לגלגל, כל ארבע עשרה שנה.

הואיל ונאמרה ביאה בתורה סתם — בפרשת "בהעלותך" על "בחדש הראשון" פירש רש"י: דפרשה שבראש הספר לא נאמרה עד אייר, למדת שאין מוקדם ומאוחר בתורה. ולמה לא פתח בזו — מפני שהוא נצחון של ישראל, שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד. ואם תאמר: ולמה לא הקריבו? ויש לומר: דסבירא להו כתנא דדהכא, דאמר שכל מקום שנאמר ביאה אינו אלא אחר ירושה וישיבה. ובפסח נאמר ביאה. ואם תאמר: אם כן היאך הקריבו גם פסח זה, וגם אותו פסח שעשו בימי יהושע, קודם שנכבשה ונחלקה הארץ? ויש לומר: שעשו על פי הדיבור. ואם תאמר: כיון שמן הדין לא היה להם לעשות — מה נגות היה להם? ויש לומר: דהיינו נגותם שנשתהו ליכנס לארץ עד ארבעים שנה מפני עון מרגלים, ולפיכך לא נצטוו. ואם היו זוכים ליכנס לארץ מיד — היו מצווים מיד. עוד יש לומר: דסבירא ליה כי האי תנא דאמר, דביאה וכתוב גבי תפילין משמע: עשה מצוה זו שבשבילה תבנס לארץ. וכן משמע ביאה דכתיב גבי פסח. ואם תאמר: אם כן למה לא עשו כי אם פסח אחד? ויש לומר: לפי שהיו רובם ערלים, וכתיב (שמות יב) "כל ערל לא יאכל בו" והיינו נגותם. ומכל מקום אינם חוטאים במה שלא עשו אותו — דהא ערל אסור באבילת פסח. ואם תאמר: למה לא מלו? — לפי שלא נשבה להם רוח צפונית של ארבעים שנה שהיו במדבר, לפי שהיו נוזפים בעון מרגלים, וכן משמע במסכת חגיגה (ו,א).

[בבורים לא בל שכן בר' — ליח ליה השתא דך סברא דלעיל, בבורים דמתניא לאלתר]. תוספות ישנים. **מושב** דכתב רחמנא גבי מצה למה לי? — תימה: דבסוף "ערבי פסחים" (פסחים קכ,א) מפיק מיניה לקובעו חובה בזמן הזה! ויש לומר: דשמא תנאי הוא, דדהא תנא מפיק ליה מ"בערב תאכלו מצות". **בזמן** דאיכא פסח אין בזמן דליכא פסח לא קא משמע לן מושבותיכם — ואם תאמר: ביאה דכתיב גבי פסח למה לי? ויש לומר: דאתא לומר: עשה מצוה זו, שבשבילה תיכנס לארץ. ואם תאמר: מ"בערב תאכלו מצות" (שמות יב) נפקא דהכתוב קבעו חובה, ועל כרחך שלא בזמן פסח מיירי. דאי בזמן פסח — מ"על מצות ומרורים" נפקא (פסחים קכ,א)! ויש לומר: דתרי קראי "מושבותיכם" ו"בערב תאכלו מצות" צריכי; חד לחודא לארץ בזמן שבית המקדש קיים, וחד לחודא לארץ בזמן שאין בית המקדש קיים.

ממחרת הפסח אבול מעיקרא לא אבול — הקשה הרב רבינו אברהם אבן עזרא: היכי אמרינן "ממחרת הפסח" דהכא הוי שתה עשר בניסן שנקרב העומר? דלמא "ממחרת הפסח" — ממחרת שחיטת הפסח קאמר, דהיינו חמשה עשר בניסן, שעדיין לא נקרב העומר. דהכי נמי אשכחן בפרשת "מסעי" דכתיב "ממחרת הפסח יצאו בני ישראל" — הם יצאו בחמשה עשר! ואומר רבינו תם: דהאי "ממחרת הפסח" דהכא — היינו חמשה עשר בניסן נמי קאמר, והכי פירושא דקרא: "ויאכלו מעבור הארץ" — כלומר מן הישן "ממחרת הפסח" — שהרי הוצרכו לאבול מצות. "וקלוי" דהיינו חדש, לא אבלו עד "עצם היום הזה" — דהיינו ששה עשר בניסן, לאחר שקרב העומר. והכי נמי אשכחן ששה עשר דאיקרי "בעצם היום הזה", דכתיב "ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה". ורבינו יצחק מפרש: נהי דבעלמא "ממחרת הפסח" הוי חמשה עשר, הכא רוצה לומר ששה עשר. ולשון התורה לחדד, ולשון נביאים לחוד, ולשון חכמים לחוד. ועל כרחך צריך לומר כן, דאם לא כן — אמאי איצטריך למימר מעיקרא לא אבול? הא אין לחלק בין חמשה עשר לקודם חמשה עשר, ביון דאבתי לא איקרב עומר! אלא פשיטא דרוצה לומר ששה עשר, דהיינו ממחרת אבילת הפסח. והיה"א דפרשת "מסעי" רוצה לומר ממחרת שחיטת הפסח, כדפירשתי.

לא הוו צייכי — שנסתפקו מן המן שבבליהם. **אל** ארץ נושבת — מעבר הירדן ואילך, שהיא חשובה מארץ סיחון ועוג. כדאשכחן במשה, שהיה מתאוה ליכנס לה, וקרי לה טובה. **קצה** ארץ כנען — בערבות מואב, ששם מת משה, שהיא ארץ האמורי, ועל שפת הירדן שהוא קצה כניסת ארץ כנען. **חסר שלשים** — שנסתפקו מעוגות שהוציאו ממצרים, **ובני** ישראל אכלו את המן ארבעים שנה אי אפשר כו' — ואם תאמר: אמאי לא מפיק ליה מדכתיב (שמות טז) "ויסעו מאילים ויבאו כל עדת בני ישראל אל מדבר סין אשר בין אילים ובין סיני בחמשה עשר יום לחדש השני", וכתיב בתריה "בשבתנו על סיר הבשר" וגו', וכתיב (שם) "הנני ממטיר לכם לחם" — אלמא בששה עשר באייר המן התחיל לירד. **ויבאו בני ישראל** — ששים יום עמדו בערבות מואב לבכי. ומשנצטוה יהושע להסיענו — הכינו להם צדה לדרך שלשה ימים, ובשלישי עברו את הירדן, דכתיב "בעוד שלשת ימים" וכתיב "בעשור לחדש הראשון". **צא ששים ושלשה למפץ** — והן עשרה דניסן, ועשרים ושלשה דאדר למפרע — והוא שבעה באדר. ששה ימים עברו ממנו, ועשרים ושלשה — הרי עשרים ותשעה, שאדר חסר הוא. **שלש מצות** — חדש וערלה וכלאים. **בכניסתן לארץ** — שהרי במדבר לא זרעו ולא קצרו ולא נטעו. **והוא** היין שינהגו — החדש מפורש בו "מושב", וקסבר: כל מקום שאתם יושבים משמע. וערלה וכלאים מקל וחומר. **שאין איסורו איסור עולם** — אלא כל ששה עשר בניסן, דכתיב "עד עצם". **ואין איסורו איסור הנאה** — דתנן (מנחות עא,א): קורצ לשחת ומאביל לבהמה. **ויש היתר לאיסורו** — וביום ששה עשר עצמו איסורו מותר, אם יש עומר קרב. **בלאים שאיסורן איסור עולם** — ורע חטה וחרצן אסורים הנפנים לעולם. **ואסורין בהנאה** — דכתיב (דברים כב) "תקדש" — לשון הקדש. **והוא** היין **לעולה בשתים** — אף הערלה באה בקל וחומר זה בשני הוכחות. אף על פי שהשלישי אין בה, שאין איסורו איסור עולם — מיהו איסור הנאה הוא, ואין לו היתר בתוך ימי איסורו. **רבי אלעזר ברבי שמעון** — פליג אדאבוה, וסבר דחדש אינו נוהג בחוצה לארץ, וערלה וכלאים אינו אלא הלכה או דברי סופרים, כדלקמן.

כל

אקרוב עומר והדר אבול — בירושלמי מקשה: למה לא אבלו מצה מחדש, ויבא עשה ד"בערב תאבלו מצות" וידחה לא תעשה דחדש? ומתרץ: דאין עשה דקודם הדבור דוחה לא תעשה דאחר הדבור. אי נמי, יש לומר: דגזירה כזית דאיתא אטו כזית שני. **ובני** ישראל אכלו את המן ארבעים שנה אי אפשר כו' — ואם תאמר: אמאי לא מפיק ליה כולה מילתא בהדיא, דכתיב (יהושע ה) "וישבות המן ממחרת הפסח ולא היה עוד לבני ישראל מן", אלמא דעד השתא הוה להו לישראל! ושמא ניתא ליה למידרש מדברי תורה. **עד** בואם אל ארץ נושבת — פירש בקונטרס: היינו מעבר לירדן ואילך, דחשובה מארץ סיחון ועוג. "עד בואם אל קצה ארץ כנען" — היינו על שפת הירדן, שהוא קצה ארץ כנען, והיינו ארץ סיחון ועוג. ויש מפרשים אינפא: ד"ארץ נושבת" — היינו ארץ סיחון ועוג, וקרי ליה "נושבת" — לפי שקורבה למדבר, ומפקא ממדבר, והיא ישוב. ר"קצה ארץ כנען" — היינו סוף ארץ כנען. **צא** מהן ששים ושלשה למפרע — פירש בקונטרס: שלשים יום עמדו בערבות מואב לבכי, ומשנצטוה יהושע להסיענו הכינו להם צדה לדרך שלשה ימים, כדכתיב "בעוד שלשת ימים אתם עוברים" — נמצא שכלו שלשים יום אבל משה בשביעי בניסן, ולמחרת ביום שמיני דיבר הקדוש ברוך הוא עם יהושע. שקודם לכן לא דיבר עמו, שאין השכינה שורה מתוך עצבות. והיינו דכתיב "והעם עלו מן הירדן בעשור לחדש". והקשה רבינו יצחק מקרא אחרינא דכתיב ביהושע "ויהי מקצה שלשת ימים ויאמר יהושע אל העם התקדשו כי מחר יעשה ה' בקרבכם נפלאות". ר"מקצה שלשת ימים" — היינו יום עשירי, וקאמר להו "למחר", אלמא באחד עשר עברו, וקרא קאמר "בעשור לחדש"! ויש מפרשים: שהקדוש ברוך הוא דיבר עם יהושע ביום שלשים דאבל משה, שהוא שביעי בניסן, ואף על גב דאין שכינה שורה מתוך עצבות — מכל מקום מקצת היום כבולו. וקאמר להו "בעוד שלשת ימים תעברו את הירדן" — לבד מאותו יום שעומד בו. ויהושע אמר להם "מקצה שלשה ימים" עם אותו יום שנתיידד עמו הדבור, דהיינו שלשים ושנים "כי מחר יעשה ה' נפלאות" — דהיינו שלשים ושלשה יום, ויום עשירי בחודש. ודוחק הוא, ד"בעוד שלשת ימים" דקאמר הקדוש ברוך הוא חלוק מ"מקצה שלשת ימים" דקאמר יהושע! ועוד: לא הוי כמו "בעוד שלשת ימים ישא פרעה" (בראשית מ) דדחקו הוי בתוך שלשה ימים, כדכתיב (שם) "ויהי ביום השלישי יום הולדת את פרעה" וגו'! לפיכך יש ליישב פירוש ראשון, דתרי לא דיבר עמו אלא דוקא ביום שלשים ואחד לאבל משה, דהיינו ח' ניסן, ואמר לו הקדוש ברוך הוא "בעוד שלשת ימים" עם אותו יום שעמד בו, דהיינו יום עשירי, ועבורו. "ומקצה שלשת ימים"

אַקְרוּב עֹמֶר וְהָדַר אָבוּל. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר לְאַחַר יְרוּשָּׁה וִישִׁיבָה - נִיכּוּל לְאַקְדוֹרֵי - לָא הָוֵי צָרִיכִי, דִּכְתִיב "וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ אֶת הַמָּן אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד בֹּאָם אֶל אֶרֶץ נוֹשָׁבָה אֶת הַמָּן אָכְלוּ עַד בֹּאָם אֶל קְצֵה אֶרֶץ כְּנָעַן". אִי אֶפְשָׁ לוֹמַר "עַד בֹּאָם אֶל אֶרֶץ נוֹשָׁבָה" - שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר "אֶל קְצֵה אֶרֶץ כְּנָעַן", וְאִי אֶפְשָׁ לוֹמַר "אֶל קְצֵה אֶרֶץ כְּנָעַן" - שֶׁהֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר "עַד בֹּאָם אֶל אֶרֶץ נוֹשָׁבָה". הָא כֵּיצַד? בְּשִׁבְעָה בַּאֲדָר מֵת מֹשֶׁה, וּפַסַק מָן מִלֵּירֵד, וְהָיוּ מִסְתַּפְּקִין מִמָּן שֶׁבְּבָלֵיהֶם עַד שִׁשָּׁה עָשָׂר בְּנִיסָן. תַּנְיָא אִידָךְ: "וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ אֶת הַמָּן אַרְבָּעִים שָׁנָה" וְכִי אַרְבָּעִים שָׁנָה אָכְלוּ? וַהֲלֹא אַרְבָּעִים שָׁנָה חָסֵר שְׁלֹשִׁים יוֹם אָכְלוּ! אֶלָּא לוֹמַר לְךָ: עִוּגוֹת שֶׁהוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם טָעֲמוּ בָּהֶם טַעַם מָן, תַּנְיָא אִידָךְ: בְּשִׁבְעָה בַּאֲדָר מֵת מֹשֶׁה, וּבְשִׁבְעָה בַּאֲדָר נוֹלַד. - מִנַּיִן שֶׁבְּשִׁבְעָה בַּאֲדָר מֵת - שֶׁנֶּאֱמַר "וַיִּמָּת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד ה'" וּכְתִיב "וַיִּכְּבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה בְּעַרְבֹת מוֹאָב שְׁלֹשִׁים יוֹם" וּכְתִיב "וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה עֶבֶד ה'" וּכְתִיב "מֹשֶׁה עַבְדִּי מֵת וְעַתָּה קוּם עֲבֹר" וּכְתִיב "עִבְרוּ בְּקֶרֶב הַמַּחֲנֶה וְצַוּוּ אֶת הָעָם לֵאמֹר הָכִינוּ לָכֶם צֵדָה כִּי בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים תַּעַבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן" וּכְתִיב "וְהָעָם עָלוּ מִן הַיַּרְדֵּן בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן". צֵא מֵהֶן שִׁלֹּשִׁים וּשְׁלֹשָׁה יָמִים לְמִפְרַע - הָא לָמַדְתָּ שֶׁבְּשִׁבְעָה בַּאֲדָר נוֹלַד מֹשֶׁה - שֶׁנֶּאֱמַר "וַיְמַנּוּ שֶׁבְּשִׁבְעָה בַּאֲדָר נוֹלַד מֹשֶׁה - שֶׁנֶּאֱמַר "וַיֹּאמֶר אֱלֹהֶם בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם לֹא אוּכַל עוֹד לָצֵאת וְלָבוֹא". שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר "הַיּוֹם", מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "הַיּוֹם" - מְלַמֵּד שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא

יוֹשֵׁב וּמְמַלֵּא שְׁנוֹתֵיהֶם שֶׁל צַדִּיקִים מִיּוֹם לְיוֹם וּמֵחֹדֶשׁ לְחֹדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר "אֶת מִסְפַּר יָמֶיךָ אֲמַלֵּא". תַּנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי אוֹמֵר: שֵׁשׁ מִצְוֹת נִצְטַוּוּ יִשְׂרָאֵל בִּכְנִיסָתָן לָאָרֶץ, וְנוֹהֲגוֹת בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ, וְהוּא הַדִּין שֶׁאֵין אִיסוּרוֹ אִיסּוּר עוֹלָם, וְאֵין אִיסּוּרוֹ אִיסּוּר הֲנָאָה, וְיֵשׁ הֶיתֵּר לְאִיסּוּרוֹ - נוֹהֵג בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ, כְּלָאִים שֶׁאִיסּוּרָן אִיסּוּר עוֹלָם, וְאִיסּוּרָן אִיסּוּר הֲנָאָה, וְאֵין הֶיתֵּר לְאִיסּוּרָן - אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא נוֹהֵג בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ? וְהוּא הַדִּין לָעֲרֵלָה בִּשְׁתַּיִם. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר:

כל

והוא הדין לערלה בשתים — ואם תאמר: טבל ותרומה ומעשר נילף מקל וחומר דחדש, דנוהג בין בארץ בין בחוצה לארץ. או במה מצינו, שהרי איסורו

תוספות

כולה שבעת הימים — פירש בקונטרס: שלשים יום עמדו בערבות מואב לבכי, ומשנצטוה יהושע להסיענו הכינו להם צדה לדרך שלשה ימים, כדכתיב "בעוד שלשת ימים אתם עוברים" — נמצא שכלו שלשים יום אבל משה בשביעי בניסן, ולמחרת ביום שמיני דיבר הקדוש ברוך הוא עם יהושע. שקודם לכן לא דיבר עמו, שאין השכינה שורה מתוך עצבות. והיינו דכתיב "והעם עלו מן הירדן בעשור לחדש". והקשה רבינו יצחק מקרא אחרינא דכתיב ביהושע "ויהי מקצה שלשת ימים ויאמר יהושע אל העם התקדשו כי מחר יעשה ה' בקרבכם נפלאות". ר"מקצה שלשת ימים" — היינו יום עשירי, וקאמר להו "למחר", אלמא באחד עשר עברו, וקרא קאמר "בעשור לחדש"! ויש מפרשים: שהקדוש ברוך הוא דיבר עם יהושע ביום שלשים דאבל משה, שהוא שביעי בניסן, ואף על גב דאין שכינה שורה מתוך עצבות — מכל מקום מקצת היום כבולו. וקאמר להו "בעוד שלשת ימים תעברו את הירדן" — לבד מאותו יום שעומד בו. ויהושע אמר להם "מקצה שלשה ימים" עם אותו יום שנתיידד עמו הדבור, דהיינו שלשים ושנים "כי מחר יעשה ה' נפלאות" — דהיינו שלשים ושלשה יום, ויום עשירי בחודש. ודוחק הוא, ד"בעוד שלשת ימים" דקאמר הקדוש ברוך הוא חלוק מ"מקצה שלשת ימים" דקאמר יהושע! ועוד: לא הוי כמו "בעוד שלשת ימים ישא פרעה" (בראשית מ) דדחקו הוי בתוך שלשה ימים, כדכתיב (שם) "ויהי ביום השלישי יום הולדת את פרעה" וגו'! לפיכך יש ליישב פירוש ראשון, דתרי לא דיבר עמו אלא דוקא ביום שלשים ואחד לאבל משה, דהיינו ח' ניסן, ואמר לו הקדוש ברוך הוא "בעוד שלשת ימים" עם אותו יום שעמד בו, דהיינו יום עשירי, ועבורו. "ומקצה שלשת ימים" דקאמר יהושע! ועוד: לא הוי כמו "בעוד שלשת ימים ישא פרעה" (בראשית מ) דדחקו הוי בתוך שלשה ימים, כדכתיב (שם) "ויהי ביום השלישי יום הולדת את פרעה" וגו'! לפיכך יש ליישב פירוש ראשון, דתרי לא דיבר עמו אלא דוקא ביום שלשים ואחד לאבל משה, דהיינו ח' ניסן, ואמר לו הקדוש ברוך הוא "בעוד שלשת ימים" עם אותו יום שעמד בו, דהיינו יום עשירי, ועבורו. "ומקצה שלשת ימים"

שנת שבע לרציעתו או למכירתו — תשלחהו. אלמא, אף על גב שהיובל משמט מתחלתו — קורא "מקץ שבע שנים". **הבא** נמי — קרי תחילת יום שלישי מקצה שלשה ימים. **שאין** איסורו איסור עולם — פירש בקונטרס: אלא כל ששה עשר בלבד, ויש היתר לאיסורו — שביום ששה עשר איסורו ניתר אם עומר קרב. ולפי זה אתיא כרבי יהודה, דאמר במנחות בפרק רבי ישמעאל (סה,א) דכל ששה עשר אסור כי ליכא עומר. ואיכא למאן דאמר התם: האיר המזרח — מתיר. **והוא** הדין לערלה בשתים — פירש בקונטרס: אף על גב דאין איסורו איסור עולם, דמותרת בשנה רביעית — מיהו איסורו איסור הנאה, ואין לו היתר תוך ימי איסורו. והקשה רבינו חם: דרי הפרי שגדל בשני ערלה אסור לעולם, ואין לו היתר! ופירש רבינו חם: דערלה זו — בשנה רביעית קאמר, דיש היתר לאיסורו על ידי פדיון, אבל בשתים — רוצה לומר איסורו איסור עולם ואיסור הנאה. והרב רבינו יום טוב פירש: דבערלה ממש קאמר, דיש היתר לאיסורו. והכי פירושו: יש היתר לגרום איסור ולנוטעם. וכלאים אסור לגדלם ולזורעם. והקשה לו רבינו חם: דקתני בספרי: יש היתר לאחר איסורו — משמע שהאיסור נפקע! והרב רבינו משה מפונטייז"א מפרש: דערלה יש היתר לאיסורו על ידי בית דין: דפרי ערלה אסורין עד חמשה עשר בשבט, ואם חיסרו בית דין חדש כסליו — הרי ממהרתן יום התירן. וכן חדש, דחדש אסור עד שבעה עשר בניסן, ואם חסרו בית דין חדש אדר — נמצא שממהרין יום התירו. מה שאין בכלאים, שאין בית דין יכולים להתירן בשום ענין. ועוד אומר רבינו יצחק: דאאיקו קאי, דיש היתר לאיסורו — לפרי שגדל בו, דאינו נאסר מה שגדל לאחר שלש שנים. וכן קנה שיבולת — אין התבואה נאסרת משום חדש, מה שגדל בקנה השבולת לאחר העומר, דהואיל והשריש קודם העומר. ולפי זה אתי אפילו למאן דאמר: האיר המזרח — מתיר.

תוספות

איסורו איסור עולם ואין היתר לאיסורו בעודו טבל ותרומה! ויש לומר, דאיכא למיפך: מה לחדש – שכן אינו בשאלה, תאמר בדבר – שהן בשאלה. פירוש: שיכולין לשאול לחכם כדי לחזור מהפרשת תרומה ומעשר שהפרישו. וטבל, אף על גב שאינו בשאלה — דלעולם הוי טבל עד שתקנו, מכל מקום בין דאיסורו אינו אלא מחמת תרומה ומעשר — לא חמירי מינייהו. עוד יש לומר, דאיכא למיפך: דלא דמי לחדש, שהרי איסורו בא מאליו, ולא על ידי מעשה אדם. אבל טבל ותרומה — איסורן בא על ידי מעשה אדם. אבל טבל ותרומה — אינו אלא במדבר! ומשני: דחדש נמי בא על ידי אדם, דהיינו הוראה והוריעה.

השמטת כספים חובת הגוף היא — פירש בקונטרס: ולמה אתה אומר שהיא מצוה שנצטוו עליה אחר כניסתן לארץ, כיון דחובת הגוף — נצטוו עליה אף במדבר! ומשני: בזמן שאי אתה משמט קרקע, כגון במדבר דליכא הוריעה — אי אתה וכו'. ופריך: ואימא במקום שאתה משמט, כלומר אף בזמן שבית המקדש קיים לא תנהג השמטת כספים אלא בארץ! ומשני: הכא רבייה קרא — תלמוד לומר "כי קרא שמיטה", דמשמע מכל מקום. וקשה: דאם כן לא היה לו לומר: תלמוד לומר "כי קרא שמיטה" ביון דהתירוץ של קושיא הוא, אלא הוה ליה למימר: (אלא) אמר קרא "כי קרא שמיטה"! ועוד קשה: דהיאך נוכל לפרש לעיל שתנהוג שמיטת כספים במדבר? והלא דין שמיטות אינו אלא לאחר ירושה וישיבה, כדאמרינן בסוף פירקין (קדושין מ,ב): גדול תלמוד תורה שקדם לשמיטה שנים ואחת שנה! ונראה לי: השמטת כספים חובת הגוף הוא! ואם כן פשיטא דנהג אפילו בחוצה לארץ, ומאי אתא רבי אלעזר ברבי שמעון לאשמועינן? ומשני: לא צריכא לכדרבי. כלומר, משום הקישא דמקשי כספים לקרקע איצטריך למימר. וגרסינן: מהו דתימא במקום שאתה משמט קרקע, דהיינו בארץ ישראל, שהרי חובת קרקע היא — אתה משמט כספים, ובמקום שאי אתה משמט קרקע — אי אתה משמט כספים. וכיון דאין שמיטת קרקע בחוצה לארץ, השמטת כספים לא תנהוג בחוצה לארץ — תלמוד לומר "כי קרא שמיטה" מכל מקום. וממקרא זה מפיק ליה רבי אלעזר ברבי שמעון דנוהג אף בחוצה לארץ. ולפי גירסא זו "ואימא במקום שאתה משמט כו'" — הוא סיום התירוץ, ולאו בלשון קושיא הוא כמו לפירוש הקונטרס. ואית ספרים דגרסי נמי "במקום" כו'. וכן בסמוך, דפריך: שילוח עבדים חובת הגוף היא כו', כדפריית גבי השמטת כספים — צריך לפרש גבי שילוח עבדים. ולא ניתא לפרש כמו שפירש בקונטרס בהשמטת כספים. ורש"י פירש בפרק "השולח" (גיטין לו,א) גבי הא דאמר אביי: בשביעית בזמן הזה דלא משמט מדאורייתא, ורבי היא, דתניא: רבי אומר: "זה דבר השמיטה שמוט" כו' דקרקע אינה נשמטת מדחרישה וזריעה אלא דוקא בזמן הבית מהאי קרא גופיה. ופירש: אחד שמיטת קרקע — דחרישה וזריעה, ואחד שמיטת כספים — דהשמטת מלוה, אידי ואידי שביעית, בשאין היובל נוהג — שמיטין נמי לא היו נוהגין, כדדרשי בירושלמי "זה דבר השמיטה שמוט" — בשתי שמיטות הכתוב מדבר, אחת שמיטת יובל ואחת שמיטת שביעית. בזמן שיובל נוהג — שביעית נוהג, אין היובל נוהג בו. ובזמן הזה אין היובל נוהג, דגבי יובל כתיב "בארץ לכל ישביה"ק" — בזמן שכל ישביה שלה יובל נוהג בו', ובזמן הזה אין ישביה עליה. והואיל ויובל אינו נוהג — שביעית נמי אינה נוהגת. ולקמן מה שפירש דשמיטת קרקע — היינו מחרישה וזריעה בשביעית, והוצרך להביא רש"י הזה דרשה דירושלמי. דאם כן היה לו לאביי להביא אותה. כיון שהיא עיקר, דמשם מוכיח דשמיטה אינה נוהגת, שהרי לא ידענן כלום אלא מהתם! לכך פירש רבינו תם: כי זאת הדרשה דהכא — היינו ההיא דירושלמי, דהא רבי נמי אמרה התם, ושמיטת קרקע קרי יובל — שתחורת לבעלים ביובל, מה שאין כן בשביעית. ושמיטת כספים קרי שביעית — שאין השמטת כספים ביובל, כדרשינן בספרי בפרשת "ראה": "זה דבר השמיטה" — שמיטה משמטת כספים, ולא יובל. והכי פירוש: בזמן שאתה משמט קרקע — ביובל, שהיא חוזרת לבעלים — אתה משמט כספים, היינו שביעית, שבכספים נוהגים. והוא הדין דמיירי בשמיטת חרישה וזריעה, דשמיטת שביעית לגמרי ילפינן לה משמיטת יובל. והא דנקט שמיטת כספים — משום דנקט קרקע, לפי שהיה רוצה להזכיר מה היא שמיטת יובל — נקט נמי שמיטת כספים, דדמיא להו שמיטת יובל; שביובל חוזרות השדות מלוקח למוכר, ושמיטת כספים כמו כן מופקעים ממלוה ללוה. אי נמי: משום דבשביעית נוהגת שמיטת כספים מה שאין כן ביובל, ומשום הכי נקט לה. **הערלה** הלכה והבלאים מדברי סופרים — ואם תאמר: אמאי לא ילפינן בלאים מקל וחומר דחדש, דנוהג אף בחוץ לארץ דאורייתא: ומה חדש שאין איסורו איסור עולם כו'! ויש לומר: דקסבר האי תנא דבתיב גבי בלאים "שדך" למעוטי זרעים שבחוצה לארץ, כדאמר לקמן (לט,א). ואין לומר דערלה מיהא נייתי בקל וחומר דחדש — דאיכא למימר: בלאים יוכיחו.

תני

רש"י

כל מצוה שנצטוו ישראל — להנהיגה קודם שיכנסו לארץ, דהיינו חובת הגוף — נוהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ. חוץ מהשמטת כספים — ולקמיה פריך: הא נמי נצטוו עליה קודם לכן, דהא חובת הגוף היא, ומאי "חוץ"? **לא נצרכא אלא לבריהיניא** — דלא נצטוו עליה קודם לכן. בזמן שאין אתה משמט קרקע — כגון במדבר, ולאחר שנגלו, **ואימא במקום בו'** — ולמעוטי חוצה לארץ אף בזמן הארץ (הבית)! **אבור מן התורה בכל מקום** — קסבר: "מושב" — כל מקום שאתם יושבים משמע. **הלכתא מדינה** — דנהיגנהו הם עליהם בחוצה לארץ. **היינו דשני לן** — חמור ספק ערלה מספק בלאים. ספק ערלה — ספק עברו עליה שלש שנים, אי נמי: פרדס שיש בו נטיעות ערלה ושאר נטיעות, ולקט נכרי מן הפירות ואין ידוע מהיכן. **בסוריא** — היא ארם צובה שבצד דוד וסנהדרי עם ארץ ישראל. וקסבר: ביבוש יחיד לא שמיה ביבוש. הלכך ספיקו מותר. ולקמן (לט,א) פרכינן: ואי הלכה למשה מסיני היא בחוצה לארץ — היאך מיקל בספיקה? ומשנינן: אימא כך נאמרה הלכה: ספיקה מותר בחוצה לארץ, ודאה אסור. **ובחוצה לארץ** — דרחיק טפי, ולא מיחלף. יודע — ישראל הלוקח מן הנכרי הלוקט מפרדס שיש בו נטיעות ילדות וזקנות, וישראל יודע שהוא נכנס שם ולוקט לכתחילה. **ובלבד שלא יראני** — ישראל כשהוא לוקט מן הערלה. והא דתניא לעיל: בסורא מותר — כשנלקט כבר, אבל לכתחלה אינו אומר לו: לך ורד ולקוט. **כרם הנטוע ירק** — שזרע ירק בין הגפנים, דהוה ליה כלאי הכרם. **ויירק נמכר חוצה לו** — ויש לחוש שמא מירק שגדל בברם הוא, והוה ליה ספק כלאים. יודע — נכרי ולוקט מן הכלאים ממש, ומוכר לחבר. **ובלבד שלא ילקוט** — החבר עצמו ביד. ואם איתא דערלה בחוצה לארץ דברי סופרים, ולא הלכה למשה — מאי שנא דאחמיר בספק ערלה מספק כלאים? ניתני

כָּל מִצְוָה שֶׁנִּצְטַוּוּ יִשְׂרָאֵל קוֹדֶם כְּנִיסָתָן לָאָרֶץ - נוֹהֶגֶת בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ. לְאַחַר כְּנִיסָתָן לָאָרֶץ - אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בָּאָרֶץ, חוץ מִן הַשְּׁמִטַּת כְּסָפִים וְשִׁילּוּחַ עֲבָדִים, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁנִּצְטַוּוּ עֲלֵיהֶם לְאַחַר כְּנִיסָתָן לָאָרֶץ - נוֹהֶגֶת בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ. - הַשְּׁמִטַּת כְּסָפִים חוֹבַת הַגּוּף הִיא! - לָא נִצְרְכָא אֶלָּא לְבְרִיהֵיניָא. דְּתַנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: "וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה שָׁמוֹט" - בְּשָׁתֵּי שְׁמִיטּוֹת הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אַחַת שְׁמִיטַּת קַרְקַע וְאַחַת שְׁמִיטַּת כְּסָפִים. בִּזְמַן שָׁאַתָּה מְשַׁמֵּט קַרְקַע - אַתָּה מְשַׁמֵּט כְּסָפִים, בִּזְמַן שֶׁאֵי אַתָּה מְשַׁמֵּט קַרְקַע - אִי אַתָּה מְשַׁמֵּט כְּסָפִים. - וְאֵימָא: בְּמָקוֹם שֶׁאַתָּה מְשַׁמֵּט קַרְקַע - אַתָּה מְשַׁמֵּט כְּסָפִים, וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין אַתָּה מְשַׁמֵּט קַרְקַע - אֵין אַתָּה מְשַׁמֵּט כְּסָפִים! תַּלְמוּד לוֹמַר "כִּי קָרָא שְׁמִטָּה לַה'" - מִכָּל מָקוֹם. שִׁילּוּחַ עֲבָדִים חוֹבַת הַגּוּף הִיא! - סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הוֹאִיל וְכְתִיב "וְקְרָאתֶם דְּרוֹר בָּאָרֶץ", בָּאָרֶץ אִין, בְּחוּצָה לָאָרֶץ - לָא, תַּלְמוּד לוֹמַר "יוֹבֵל הִיא" - מִכָּל מָקוֹם. אִם כֵּן מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "בָּאָרֶץ" - בִּזְמַן שֶׁהַדְּרוֹר נוֹהֵג בָּאָרֶץ - נוֹהֵג בְּחוּצָה לָאָרֶץ, אֵין דְּרוֹר נוֹהֵג בָּאָרֶץ - אֵינוֹ נוֹהֵג בְּחוּצָה לָאָרֶץ. תְּנַן הָתָם: הֶחְדֵּשׁ אֶסּוּר מִן הַתּוֹרָה בְּכָל מָקוֹם, עֲרֵלָה - הֲלָכָה, וְהַבְּלָאִים - מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. מַאי הֲלָכָה? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכְתָא מִדִּינָה. עוּלָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. אָמַר לֵיהּ עוּלָּא לְרַב יְהוּדָה: בְּשֶׁלָּמָא לְדִידְךָ דְּאָמְרִינָא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי - הַיְינוּ דְּשָׁנֵי לָן בֵּין סָפֵק עֲרֵלָה לְסָפֵק כִּלְאַיִם. דְּתַנְיָן: סָפֵק עֲרֵלָה, בָּאָרֶץ - אָסוּר, בְּסוּרְיָא מוּתָּר, בְּחוּצָה לָאָרֶץ - יוֹרֵד וְלוֹקֵחַ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִרְאֶנּוּ לוֹקֵט. וְאִילּוּ גַּבֵּי כִּלְאַיִם תְּנַן: כֶּרֶם הַנָּטוּעַ יָרָק, וְיָרָק נִמְכָּר חוּצָה לוֹ; בָּאָרֶץ - אָסוּר, בְּסוּרְיָא - מוּתָּר, בְּחוּצָה לָאָרֶץ - יוֹרֵד וְלוֹקֵט, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִלְקוֹט בְּיָדָיו. אֶלָּא לְדִידָךְ, ניתני

ניתני או אידי ואידי כו' — דערלה ודכלאים, או זה וזה יורד ולוקט — דלא אסרו בחוצה לארץ אלא את הזוורע, או את הלוקט בידים. **ספק לי** — לקוט שלא בפני, שיהיה ספק אצלי, ואנא איכול. ובערלה קאי. **חייבי דפומבדיתא** — עיפא ואבימי בני רחבה דפומבדיתא. **פתום ספיקא ואבד ודאה** — כלומר: ספיקו מותר, ודאה אסור. והיתר ספיקא — סתמיתו להורות בהצנעה, ולא לדרשו ברבים, והואיל ומקילין בה, ובהאי גוונא אמרינן בנדרים (כג,ב) במלוכא אחריתי: רב הונא בר חנינא סבר למדרשיה בפירקא. אמר ליה רבא: תנא סתים לה סתומי, ואת דריש לה בפירקא? אלמא סתום סתום הדבר קאמר. כך השיב רבינו גרשם ברבי יהודה זכר צדיק לברכה. **ואבד ודאה** — הואיל והן מקילין — אל תתיר להם לספק זה אצל זה, אלא אבד אותם הפירות בידים. **והברז על פיותיהן** — של אלו המקילין בה, שטעונין גניזה. **אף החדש** — אלמא בערלה כתנא קמא סבירא ליה, דקא מוסיף חדש. **תני חדש** — ולא תתני "אף". והכי קאמר: ערלה ובלאים הרי הם בשאר התלויין בארץ, ואין נוהגין בחוצה לארץ. אבל חדש נוהג בחוצה לארץ, דכתיב בו "מושב" — כל מקום שאתם יושבים. **בסוריא מותר** — ואי ודאה בחוצה לארץ הלכה — היכי מלוזלינן בספיקא? **כך נאמרה** — הלכה למשה. לוקין על **הכלאים בחוצה לארץ דבר תורה** — בדילוף לקמיה. **בהרכבת האילן** — מין בשאינו מינו. **חקתי תשמרו** — מדלא כתיב "ושמרתם את חקתי" — משמע: את חקתי אשר מעולם תשמרו. מלמד שהזהיר את נח ובניו עליהן. ואלו הן החוקים: "בהמותך לא תרביע, שדך לא תזרע". ואיזו זריעת כלאים שאני אומר שחקקתים לך בבר — דומיא דבהמה, דבר המסויים, והיינו הרכבה. ומהכא נפקא לן בסנהדרין (ס,א) דבני נח הוזהרו עליהן. והכא אתה מוסיף ללמוד מהזיקא זה דומיא דבהמה אפילו בחוצה לארץ, דהא חובת הגוף היא — אף שדך בחוצה לארץ. **והתניתי שדך** — המיוחד לך, וחוצה לארץ לא הקנו לך מן השמים! **והוא למעוטי זרעים** — דכלאי הכרם בחוצה לארץ, דמשום דהפקירה בלשון זריעה כתב "שדך". **נשמתיה** — דהא עבר על דברי סופרים. **לא חזוייהו** — אין הלכות כלאים מחוורים לכם. **לא צהריתו** — אין הלכות כלאים צוהרות ומאירות לכם. **לא קיימא לן כרבי יאשיה** — בתמיה. וטעמיה דרבי יאשיה לא ידענא מהיכא נפקא ליה דבעינן שני מיני זרעים וחרצן שלישי. ומפולת יד נפקא ליה (דברים כב) מ"לא תזרע כרמך כלאים" — משמע שזריעת הכרם עצמה תהיה בכלאים. **מערב בזרעי ווירע** — ולא בכרם. **והא אנן תנן כו'** — וקא סלקא דעתך: אפילו בכלאי זרעים נמי אסרו ביה, כי היכי דבארץ ישראל אסירי מדאוריתא. **בלאי זרעים** — לא כתיב בהם "פן תקדש", דמ"שדך לא תזרע כלאים" נפקו. **לאו מילתא היא דאמרי** — דלא גזרו על כלאי זרעים בחוצה לארץ. **לניתא דבי רב** — שהיתה לצורך התלמידים, לאכול ירק שבה. **משארי משארי** = ערוגות ערוגות.

ארבע

תני חדש — ואם תאמר: אמאי צריך למתוק "אף"? לימא דקאי אבלאים! ויש לומר: כיון דאמר רבי אליעזר אין ערלה בחוצה לארץ — אין סברא לומר שיהא מחמיר בבלאים יותר מערלה. ועוד אומר רבינו יצחק: כיון דבלאים דרבנן וחדש דאורייתא — אין שייך למיתני "אף" אבלאים. ולא פריך אלא אליבא דמאן דאמר ערלה הלכה למשה מסיני.

ההוא למעוטי זרעים — פירש בקונטרס: זרעים שבכרם, דאין לוקין עליו. אבל אין לפרש כלאי זרעים דקרקע, דבהם לא איצטריך קרא: כיון דחובת קרקע הוא — פשיטא דאין נהנת אלא בארץ. אבל כלאי זרעים שבכרם איצטריך קרא, אף על גב דחובת קרקע הוא; דסלקא דעתך למילפינהו בקל וחומר דחדש, כיון דאיסורן איסור עולם ואסורין בהנאה. אבל זרעים — לא מצי למילף מקל וחומר דחדש, דהא כלאי זרעים דקרקע אינם אסורים בהנאה, כדאמר לקמן בשמעתין: כלאי זרעים דבארץ לא אסירי בהנאה — בחוצה לארץ לא גזרו בה רבנן.

לא קיימא לן כרבי יאשיה דאמר עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד — פירש בקונטרס: לא ידעינן מהיכא נפקא שני מיני זרעים וחרצן שלישי. ומפולת יד נפקא ליה מ"לא תזרע כרמך כלאים" — משמע שזריעת הכרם עצמה תהא בלאים, עד כאן לשונו. ונראה דהאי דבעי רבי יאשיה חטה ושעורה וחרצן — היינו דוקא להתחייב משום כלאי הכרם, אבל מכלאי זרעים — מתחייב משני מינין, כמו חטה ושעורה, אפילו לרבי יאשיה. ותדע, מדקאמר: הא כתיב "שדך" למעוטי כלאי זרעים שבחוצה לארץ. ואי ליה לרבי יאשיה כלאי זרעים — למה לי "שדך" דמשמע למעוטי חוצה לארץ? אפילו בארץ ישראל נמי אינו לוקה! אלא משמע דבבלאי זרעים לא פליג. וכן מוכח בירושלמי, דקאמר התם: על דעתיה דרבי יאשיה נאמר "שדך לא תזרע כלאים" לאיזה דבר נאמר "כרמך לא תזרע כלאים" כלומר, בלא חרצן מחייב משום כלאים בחטה ושעורה? חברייא אמרין: להתראה, שאם התרו בו משום "שדך" ומשום "כרמך" לוקה שתים. כלומר: כי איכא כרם בהדי כלאים — לוקה שתים. ואי איתא דרבי יאשיה ליה ליה בלאי זרעים — מאי בעי ליה לרבי יאשיה: לאיזה דבר נאמר "כרמך"? והא אינו לוקה כלל על "שדך" כי אם על בלאי כרם! אלא שמע מינה: אית ליה שפיר בלאי זרעים בלא בלאי כרם. ואם תאמר: אמאי לא בעי רבי יאשיה בבלאי זרעים אלא שני מינים, ובבלאי הכרם בעי שלשה מינים? ויש לומר: דמשמע ליה דקרא הכי קאמר: "כרמך לא תזרע בלאים" כלומר, בעינן שיהיו בלאים קודם שיבואו בכרם. אבל גבי "שדך" ובלאי זרעים, בגון חטה ושעורה — קרוים בלאים להתחייב בשוורען בקרקע, דגוף הקרקע קרוי "שדה". ונראה דדלכה כרבי יאשיה. דאף על גב דאשכחן כמה מצניעת דלא כוותיה, בגון "המעביר עציץ נקוב בכרם" (בלאים פרק שביעי משנה ח) "והמסכך גפנו" בר' (שם משנה ז), מכל מקום קיימא לן כוותיה, בדאמר בפרק "מי שמתו" (ברכות כב,א): נהוג עלמא בהלתא סבי: כרבי יאשיה בבלאים וכרבי אלעאי בר'. ומותר לזרוע תחת הכרם, וגם מותר לזרוע בלאי זרעים בחוצה לארץ, בדאמרינן הכא: רב יוסף מערב ביזרעי חרוע. ואף על גב דאמר: לאו מילתא היא — דא כבר תרצה אביי. ונראה להרב רבינו שמואל מאיוניש"א: דטוב ליזהר שלא לזרוע זרעים סמוך שלשה טפחים מעיקרו של אילן, דנראה במרגיב זרעים בתוך האילן.

שאם

ניתני או זה וזה יורד ולוקה, או זה וזה יורד ולוקט! - הָאָמַר לֵיהּ שְׁמוּאֵל לְרַב עָנָן: תְּנִי אוֹ זֶה וְזֶה יוֹרֵד וְלוֹקֶה, אוֹ זֶה וְזֶה יוֹרֵד וְלוֹקֵט. מָר בְּרֵיהּ דְּרַבָּנָא מַתְנֵי לֵיהּ לְקוּלְּא: זֶה וְזֶה יוֹרֵד וְלוֹקֶה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִלְקוֹט בְּיָד. אָמַר לֵיהּ לֵוִי לְשְׁמוּאֵל: אֲרִיוֹךְ, סַפֵּק לִי וַאֲנָא אֵיכוֹל. רַב אָוְיָא וְרִבָּה בַּר רַב חָנָן מְסַפְּקִי סַפּוּקֵי לַחֲדָדֵי. אָמְרִי חֲרִיבֵי דְּפוּמְבְּדִיתָא: אֵין עֲרֵלָה בְּחוּצָה לָאָרֶץ. שְׁלָחָהּ רַב יְהוּדָה לְקָמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, שָׁלַח לֵיהּ: סְתוֹם סְפֵיקָא, וְאַבַּד וַדַּאֲה, וְהַכְרֵז עַל פִּירוֹתֵיהֶן שֶׁטְּעוּנִים גְּנִיזָה. וְכָל הָאוֹמֵר אֵין עֲרֵלָה בְּחוּצָה לָאָרֶץ לֹא יְהֵא לוֹ נִין וְנֶכֶד "מַשְׁלִיךְ חֶבֶל בְּגוֹרָל בְּקָהָל ה'". וְאֵינָהוּ כְּמַאן סָבְרוּהּ - כִּי הָא דְּתָנֵיָא: רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי בֶּן דּוּרְמַסְקָה שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר הַגָּדוֹל: אֵין עֲרֵלָה בְּחוּצָה לָאָרֶץ. - וְלָא? וְהָאֲנַן תְּנַן: רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף הַחֲדָשׁ! - תְּנִי: חָדָשׁ. אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עֲרֵלָה בְּחוּצָה לָאָרֶץ הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. אָמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַבִּי אַסִּי: וְתַתְנֵיָא: סְפֵק עֲרֵלָה, בָּאָרֶץ - אָסוּר, בְּסוּרְיָא - מוּתָּר, בְּחוּצָה לָאָרֶץ - יוֹרֵד וְלוֹקֵט! - "אֲשֶׁתּוֹמֵם כְּשָׁעָה חֲדָה", אָמַר לֵיהּ: אֵימָא כְּדְּ נֵאֱמַר: סְפֵקָהּ - מוּתָּר, וַדַּאֲהּ - אָסוּר. אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לוֹקִין עַל הַכְּלָאִים דִּבְרֵי תוֹרָה. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסֵי: וְהָאֲנַן תְּנַן: הַכִּלְאֵי מִדְבְּרֵי סוֹפְרִים! - לָא קַשְׁיָא, כָּאן - בִּכְלְאֵי הַכֶּרֶם, כָּאן - בִּהַרְכָּבַת הָאִילָן, כִּדְשְׁמוּאֵל. דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: "אֶת חֻקֹּתַי תִּשְׁמֹרוּ" - חוּקִּים שֶׁחָקַקְתִּי לְךָ בְּכָרֶ. "בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ כִּלְאַיִם שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע" - מַה בְּהֶמְתְּךָ בְּהַרְבָּעָה - אַף שָׂדְךָ בְּהַרְכָּבָה, וּמַה בְּהֶמְתְּךָ נוֹהֵג בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ - אַף שָׂדְךָ נוֹהֵג בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ. - וְאֶלָּא הֲכְתִיב "שָׂדְךָ"! - הַהוּא לְמַעוּטֵי זְרָעִים שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ. רַב חָנָן וְרַב עָנָן הֲווּ שָׁקְלֵי וְאָזְלֵי בְּאוֹרְחָא, חֲזִיוּהוּ לְהָהוּא גַּבְרָא דְּקָא זָרֵע זְרָעִים שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ. אָמַר לֵיהּ: נֵיתֵי מָר וְנִשְׁמְתֵיהּ! אָמַר לֵיהּ: לָא חֲוִורִיתוּ. וְתוּ, חֲזִיתוּהוּ לְהָהוּא גַּבְרָא דְּקָא זָרֵע חִטִּין וּשְׂעוֹרִין בְּיַד! רַב יוֹסֵף מְעָרֵב בֵּיזְרֵי וְזָרֵע. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: וְהָאֲנַן תְּנַן: הַכִּלְאֵי מִדְבְּרֵי סוֹפְרִים! אָמַר לֵיהּ: לָא קַשְׁיָא, כָּאן - בִּכְלְאֵי הַכֶּרֶם, כָּאן - בִּכְלְאֵי זְרָעִים; כִּלְאֵי זְרָעִים בְּחוּצָה לָאָרֶץ נָמֵי לָא גָּזְרוּ בְּהוּ רַבָּנָן, כִּלְאֵי זְרָעִים דְּבָאָרֶץ לָא אַסִּירִי בַּהֲנָאָה - בְּחוּצָה לָאָרֶץ נָמֵי לָא גָּזְרוּ בְּהוּ רַבָּנָן. הָדָר אָמַר רַב יוֹסֵף: לָאו מִלְּתָא הִיא דַּאֲמָרִי, דְּרַב זְרָעִים גִּינְּתָא דְּבֵי רַב מְשַׁאֲרֵי מְשַׁאֲרֵי, מַאי טַעֲמָא - לָאו מִשּׁוּם עֲיָרוּבֵי כִּלְאַיִם? - אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: בִּשְׁלָמָא אִי אֲשַׁמְּעִינַן

ארבע

שאם היתה שקולה מכרעת — ואם תאמר: בלאו הכי נמי אמרינן במסכת ראש השנה (יז,א) ד"רב חסדא משה כלפי חסד. בשתן שקוליון ויש לומר: דבשאר מצות, כשמעשיו שקולים — הוי בהינתי. אבל בהני — חשיב צדיק גמור.

מתניתין דעבדית ליה יום טוב ויום ביש — פירש בקונטרס: מי שעושה מצוה יתירה, דהוי רובא זכיות — מתקנין לו בעולם הזה יום טוב, ונפרעים ממנו עונותיו. והזו תיקון יום טוב לו לעולם הבא. וכל שעונותיו מרובים, דקתני מרעיון לו — היינו דעבדינן ליה הזמנת יום ביש, שמשלמין לו שכר מצותיו כאן, להיות מתוקן לו יום רע. רבא אמר, פירוש: לעולם דבאמרן מעיקרא — מטיבין לו בשכר פירות, והקרן קיימת. והך מתניתין דקתני מרעיון לו — רבי יעקב היא, דאמר שכר מצות בו', וקשה: דמשני "הא מני רבי יעקב היא" — משמע דעד השתא לא אוקימנן כרבי יעקב. ולפירוש הקונטרס לאביי נמי, בין מתניתין בין ברייתא אתי כרבי יעקב: לכך פירש רבינו תם: מתניתין דעבדין ליה יום טוב ויום ביש — ותרוייהו בעולם הזה. ר"מטיבין לו" דברייתא — הוי פירוש אמתניתין, כלומר: פעמים שעושין לו יום טוב, כדי לקבל שכר מצותיו בעולם הזה, ובאותו יום יהא דומה לו כמו שקיים כל התורה כולה. אבל רוב ימיו של רשע — שרוי ברעה, והיינו שעונותיו מרובין על זכיותיו. ר"מרעין לו" — היינו פעמים שעושין לו יום רע, כדי למרק עונותיו בעולם הזה. ובאותו יום יהא דומה לו כמי ששרף כל התורה. אבל רוב ימיו כל צדיק שרוי בטובה, בשזכיותיו מרובין על עונותיו. והיינו דלא כרבי יעקב, דאמר: שכר מצוה בהאי עלמא ליכא בלל.

מחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה — ובגויים איפכא: מחשבה רעה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, דבתיב (עובדיה א) "מחמס אחיך יעקב תכסך בושה ונכרת לעולם" ולא מצינו שעשה עשו ליעקב שום רעה, אלא מחשבתו הרעה אשר חשב עליו — מצרפה הקדוש ברוך הוא למעשה. ומחשבה טובה של גוים אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, בדכתיב בדניאל "(ודרישו) עד מעלי שמשא דהה משתדר לשיזבותיה" פירוש: שהיה דריוש עושה כל כחו להציל דניאל מגוב אריות. אלמא, אף על גב שהצילו עד הערב — קאמר קרא שלא הצילו, אלא מבקש להצילו, מדכתיב "לשיזבותיה" ולא כתב "ושיזביה".

ויעשה

ארבע מארבע רוחות העירובה — אם היה זורען בערוגה אחת ונשמר להניח ריוח ביניהם שלא יינקו זה מזה, כמשפטם השנויה במסכת שבת (פד,ב) — הוה שמעינן מינה שאסור לזרוע בלאים בחרובה לארץ. אבל השתא דזרע כל מין בערוגה לבדו — לאו משום כלאים הוא, אלא שלא להטריחה השמש שהולך להביא ירק לבקש מין שהוא צריך לו בין שאר המינין, ויודע באיזה ערוגה הוא. **דשמעא** = שמש. **משנה** העושה מצוה אחת — מפרש בגמרא: מטיבין לו — משמע: בהאי עלמא. ונוחל את הארץ — חיי העולם הבא. **גמרא** אלו דברים בו' — הני הוא דאוכל פירות והקרן קיימת, אבל מצוה אחריתי — לא. ואנן תנן: מטיבין לו ונוחל את הארץ. מכלל דהני אפילו חדא נמי — ואפילו לא קיים שאר מצות? בתמיה, והא רובא עונות הוא! **לומר שאם היתה שקולה מכרעת** — הא דקתני "אלו דברים" — במחצה עונות ומחצה זכיות קאמר, ויש במחצה זכיות אחת מאלו — מכרעת את הכף באילו הוי רובא זכיות, ואינו צריך למצוה יתירה, דמתניתין. וכי לית ליה בה חדא מהני — צריך למצוה יתירה. **מיבעיא לו** — בשלם הזה, לנקותו מעונותיו, שיטול שכר שלם. **מטיבין לו** — לשלם לו שכר מצותיו בחיי, כדי לטורדו. **מתניתין** — דקתני מטיבין ומרעין — דעבדין ליה יום טב ויום ביש: מי שעושה מצוה יתירה, דהוי רובא זכיות — ממתקנין לו בעולם הזה יום טוב, שנפרעים ממנו עונותיו, והזו תקון יום טוב לו לעולם הבא. וכל שעונותיו מרובין דקתני מרעין לו — היינו דעבדין ליה הזמנת יום ביש, שמשלמין לו שכר מצותיו כאן להיות מתוקן לו יום רע. **רבא אמר** — לעולם כדאמרן מעיקרא: מטיבין לו בשכר פירות, והקרן קיימת. והך מתניתין דקתני מרעיון לו — רבי יעקב היא. **שאין תחיית המתים תלויה** — באותו מתן שכר. להודיעך שאין מתן שכר אלא לעולם הבא. **ודלמא לא הוה הכי** — לא יארע הדבר הזה לעולם, אלא מאריכין ימיו ושנותיו? **ודלמא אותה שעה מהרהר בעבירה היה** — ולא היה לבו לשמים? ומשני: מחשבה רעה ומעשה לא עשה — אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, ולא היה לו ללקות. **למען תשוב** — שתפשוך בלבם הרהורי עבודה זרה, דבה משתעי קרא. **והאמר רבי אלעזר** כו' — והיכי אמרינן דרבי יעקב מעשה חוזא? **אי אלף** — ואף על גב דבשלימותא דמקום הוה — מסתפי מהזיקא דקביעא. **אלמלי דרשיה אחר לאחי קרא** — ד"למען ייטב לך" בעולם הבא — לא חזא. דאיהו נמי כהאי גוונא חזא, אמר: אין שכר בעולם, ויצא לתרבות רעה. **דבר אחר** = חזיר. **התם שבא דבר עבירה לידו** — ההוא ישב ולא עבר עבירה, דקאמר: נוטל עליה שכר — בעבירה שבא לידו, ובפה יצרו ולא עבר — אין מצוה יתירה מזו. **תנעתיה** — לזנות. **משא** = נטמן. הוו מתוקי — שמצויין בו מזיקין. כגון

אַרְבַּע עַל אַרְבַּע רוּחוֹת הָעֲרוּבָה וְאַחַת בָּאֶמְצַע - שָׁפִיר. אֶלָּא הָכָא - מְשׁוּם נוֹ, וְאִי נַמִי - מְשׁוּם מְרָחָא דִּשְׁמַעְתָּא הִיא. **משנה** כָּל הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת - מְטִיבִין לוֹ, וּמַאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו, וְנוֹחֵל אֶת הָאָרֶץ. וְכָל שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת - אֵין מְטִיבִין לוֹ, וְאֵין מַאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו, וְאֵינוֹ נוֹחֵל אֶת הָאָרֶץ. **גמרא** וּרְמִינְהִי: אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁאָדָם אוֹכֵל פֵּירוֹתֵיהֶן בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא, אֵלּוּ הֵן: כִּבּוּד אָב וָאֵם, וּגְמִילוּת חֲסָדִים, וְהַבְנָסַת אוֹרְחִים, וַהֲבָאַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵירוֹ, וְתַלְמוּד תּוֹרָה כְּנֶגֶד כּוּלָּם! - אָמַר רַב יְהוּדָה, הָכִי קָאָמַר: כָּל הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת יְתֵירָה עַל זְכֻיּוֹתָיו - מְטִיבִים לוֹ, וְדוֹמֶה כְּמִי שֶׁמְּקַיֵּם כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ. - מִכְּלָל דְּהָנָךְ - אֲפִילּוּ בְּחָדָא נַמִי? - אָמַר רַב שְׁמַעְיָה: לוֹמַר שֶׁאִם הָיְתָה שְׁקוּלָה - מַכְרַעַת. וְכָל הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת יְתֵירָה עַל זְכֻיּוֹתָיו מְטִיבִין לוֹ? וּרְמִינְהוּ: כָּל שֶׁזְּכֻיּוֹתָיו מְרוּבִּין מֵעֲוֹנוֹתָיו מְרֵיעִין לוֹ, וְדוֹמֶה כְּמִי שֶׁשָּׂרַף כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ וְלֹא שִׁיֵּר מִמֶּנָּה אֲפִילּוּ אוֹת אַחַת. וְכָל שֶׁעֲוֹנוֹתָיו מְרוּבִּין מִזְכֻיּוֹתָיו - מְטִיבִין לוֹ, וְדוֹמֶה כְּמִי שֶׁקִּיֵּים כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ, וְלֹא חִיֵּסֶר אוֹת אַחַת מִמֶּנָּה! - אָמַר אַבַּיֵי: מַתְנִיתִין - דְּעָבְדִין לֵיהּ יוֹם טָב וְיוֹם בִּישׁ. רָבָא אָמַר: הָא מַנִּי - רַבִּי יַעֲקֹב הִיא, דְּאָמַר: שְׂכַר מִצְוָה בְּהַאי עָלְמָא לֵיכָּא. דְּתַנְיָא, רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: אֵין לְךָ כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה שֶׁכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה שֶׁמַּתַּן שְׂכָרָהּ בְּצִדָּהּ, שֶׁאֵין תְּחִיַּת הַמֵּתִים תְּלוּיָה בָּהּ. בְּכִבּוּד אָב וְאֵם כָּתוּב "לְמַעַן יַאֲרִיכֻן יָמֶיךָ וּלְמַעַן יִיטַב לָךְ" בְּשִׁילּוּחַ הַקֵּן כָּתוּב "לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים". הֲרֵי שֶׁאָמַר לוֹ אָבִיו: עֲלֵה לַעֲלִיָּה וְהָבֵא לִי גּוֹזָלוֹת, וְעָלָה לַעֲלִיָּה וְשִׁלַּח אֶת הָאֵם וְנָטַל אֶת הַבָּנִים, וּבַחֲזִירָתוֹ נָפַל וּמֵת - הֵיכָן טוֹבַת יָמָיו שֶׁל זֶה? הֵיכָן אֲרִיכוּת יָמָיו שֶׁל זֶה? אֶלָּא: "לְמַעַן יִיטַב לָךְ" - לְעוֹלָם שֶׁכּוּלּוֹ טוֹב, וּ"לְמַעַן יַאֲרִיכֻן יָמֶיךָ" - לְעוֹלָם שֶׁאֵינוֹ אָרוֹךְ. - וְדִלְמָא לָאו הָכִי הָוֵה? - רַבִּי יַעֲקֹב מַעֲשֶׂה חָזֵא. - וְדִלְמָא מְהַרְהֵר בַּעֲבֵירָה הָוֵה? - מַחְשָׁבָה רָעָה אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה. - וְדִלְמָא מְהַרְהֵר בַּעֲבוֹדָה זָרָה הָוֵה, וּכְתִיב "לְמַעַן תִּפֹּשׂ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל בִּלְבָבָם"? - אִיהוּ נַמִי הָכִי קָאָמַר: אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ שָׂכָר מִצְוָה בְּהַאי עָלְמָא - אֲמַאי לָא אַגְיַן מְצָוָה עֲלֵיהּ, כִּי הֵיכִי דְּלָא לֵיתֵי לִידֵי הִרְהוּר? - וְהָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֵין נִזּוֹקִין! - הָתָם - בְּהַלֵּיכָתָן, שֶׁאנִי. - וְהָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֵינָן נִזּוֹקִין, לֹא בְּהַלֵּיכָתָן וְלֹא בַּחֲזִירָתָן! - סוֹלֵם רָעוּעַ הָוֵה, דְּקָבֵיעַ הֵיזִיקָא. וְכָל הֵיכָא דְּקָבֵיעַ הֵיזִיקָא לָא סָמְכִינַן אַנִּיסָּא, דִּכְתִיב "יֵיאָמֵר שְׁמוּאֵל אֵיךְ אֵלֵךְ

וְשָׁמַע שָׁאוּל וְהָרָגַנִי". אָמַר רַב יוֹסֵף: אִילְמָלֵי דְּרָשֵׁיהּ אַחֵר לְהַאי קְרָא בְּרִבִּי עֲקִיבָא בַּר בְּרָתֵיהּ - לָא חָמֵינָא - אִיכָּא דְּאָמְרִי: כִּי הַאי גַּוְונָא חָזֵינָא, וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: לֵישָׁנָא דְּחוּצְפַּת הַמְתוּרְגְּמָן חָזֵינָא, דַּהֲוָה גָּרִיר לֵיהּ דָּבָר אַחַר. אָמַר: פֶּה שֶׁהִפִּיק מְרַגְּלִיּוֹת יַלְחֵךְ עָפָר?! נָפַק, חָטָא. רַמְי רַב טוּבִי בַּר רַב קִיסְנָא לְרַבָּא: תְּנַן כָּל הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת מְטִיבִין לוֹ; עָשָׂה - אִין, לֹא עָשָׂה - לָא. וּרְמִינְהִי: יָשַׁב וְלֹא עָבַר עֲבֵירָה - נוֹתְנִים לוֹ שָׂכָר כְּעוֹשֶׂה מִצְוָה! - אָמַר לֵיהּ: הָתָם - בְּגוֹן שֶׁבָּא דָּבָר עֲבֵירָה לְיָדוֹ וְנִיצוֹל הֵימֶנָּה. כִּי הָא דְּרַבִּי חֲנִינָא בַּר פָּפֵּי הֲבַעְתֵּיהּ הַהִיא מְטַרוֹנִיתָא, אָמַר מִלְּתָא וּמַלֵּי נַפְשֵׁיהּ שִׁיחָנָא וְכִיכָא. עֲבָדָה הִיא מִילְּתָא וְאִיתְּפַי. עָרָק, חָטָא בְּהָהוּא בֵּי בְּנֵי דִּכְי הָווּ עַיָּילִין בְּתַרַיְיהוּ אֲפִילּוּ בִּימָמָא הָווּ מִיתְזַקְּרִי. לְמָחָר אָמְרוּ לֵיהּ רַבָּנַן: מַאן נְמָרָךְ? אָמַר לְהוּ: שְׁנֵי נשואי

בגון רבי צדוק — שלבש כח לכוף יצרו, להתגבר בחפצי קונו. **אמר מאי נפקא מינה** — דהא מילתא, דלא נזדמן לי אלא מאבל טמא — יש לי ללמוד מבאן: דעיבד האי — הבועל ארמית, ראוי למאבל טמא. **שנית תנורא** — אותה ארמית התסיקה את התנור לצלות דבר הטמא שם. ואשה גדולה היתה שלא יכול ליפטר ממנה, ומסור בידה להורגו. **קא מנחא ליה** — לאותו צלי בתוכו. **נפיל בהא** — באור של גיהנם. **אי ידעי** — אילו ידעתי שחמור עליכם הדבר כל כך. דיקולי = סלים שנשים נותנות שם פלכיהן. **אטרחתן** — שהיתי במקום אחר, רחוק ארבע מאות פרסי. **לאו עניותא** — בתמיה: אם לא העניות לא הוערכתי להיות עסקי במלאכת נשים. **שיפא** — שם כלי. **דיניי** = זהובים. **יאריבן יתיך** — לעולם הבא. **ייתב לך** — בחזיר. **ימצא חיים** — לעולם הבא, צדקה וכבוד — בעולם הזה. חייך — בעולם הזה, "ואורך ימים" — לעולם הבא. בשלוח הקן נמי כו' — ולהיכי"ת **רבי אידי אסברא לי** — אינו דומה לאלו. דדבר כולהו — הבריות נהנין ממנו, ונמצא טוב לשמים וטוב לבריות. ובההוא כתיב "כי פרי מעלליהם יאכלו" דבהאי קרא כתיב "כי טוב כי פרי מעלליו יאכל". — בחזיז. אבל בשילוח הקן — טוב לשמים הוא ואין כאן טוב לבריות, ולא כתיב ביה "כי פרי מעלליו יאכל", ולהלכך לא תנייה גבי אוכל פירותיהן בעולם הזה. **רע לשמים ורע לבריות** — כגון רוצח וגזלן וגנב. **רע לשמים ואינו רע לבריות** — מגלה עריות, מבזה מועדים, אוכל חלב. **אין לו פירות** — אין נפרעין ממנו יותר מכדי רשעו. **עבירה שגושה פירות** — כגון חילול השם, שאדם חשוב עובר עבירה, ואחרים למדין ממנו לעשות כן. **מחשבה שגושה פירות** — שקיים מחשבתו לעשה. **מצרפה למעשה** — ונפרעים ממנו אף על המחשבה. **עולא אמר** — הא דכתיב "פרי מחשבותם" — בעובר ושונה כתיב, כי הדר מהדרה לעשות — מצטרפת למעשה. ואפילו לא עביד לה — אין חזרתו לשם שמים, אלא שלא הוערך לה, כדרב הונא דאמר: נעשית לו כהיתר. **ואת שם קדשי לא תחללו** — היינו פרהסיא, שדרואה מחלול בכבוד המקום. **יליבש שחוריים** — שלא יראה עצמו בכבודו, אולי ירך לבבו בכך. וגם אם יחטא — אין אדם נותן לב, לפי שאינו חשוב בעיניהם, לכן ילבש שחורים. **אין עושין לו בחנווני** — המקוף לאדם פעמים רבות וגובה כל הקפותיו יחד — אין עושין כך מלמעלה למחללי השם, אלא נפרעין מיד. **שאם היתה** — כף המאזנים שקולה, ויש באחד העונות חילול השם מכריע את הכף לחובה. **והאי** מקיפין — לשון עיוני, כמו: אין מקיפין בבועי (חולין מג,ב) אקפינהו ואידמו (שם נ,א) — שמקריב זו אצל זו ומעיין אם דומות. **לפי** יראה

נוֹשְׂאֵי קֵיסָר שְׁמָרוּנִי כָּל הַלַּיְלָה. אָמְרוּ לֵיהּ: שָׁמָא דָּבָר עָרָוָה בָּא לְיָדֶךָ וְנִיצַּלְתָּ הַיְמֶנּוּ, דְּתָנְיָא: כָּל הַבָּא דָּבָר עֶרְוָה לְיָדוֹ וְנִיצַּל הַיְמֶנּוּ - עוֹשִׂין לוֹ נֵס. "גִּבְרֵי כֹּה עֹשֵׂי דְּבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ" - גִּבּוֹן רַבִּי צָדוֹק וַחֲבֵירָיו. רַבִּי צָדוֹק תְּבַעְתֵּיהּ הַהִיא מַטְרוֹנִיתָא, אֲמַר לָהּ: חָלַשׁ לִי לִיבָאי וְלָא קָצִינָא, אֵיפָא מִידֵּי לְמִיכַל? - אֲמָרָה לֵיהּ: אֵיפָא דָּבָר טָמֵא. - אֲמַר לָהּ: מַאי נַפְקָא מִינַּהּ? דְּעָבְדָא הָא - אֲסוּרָא הָא. שָׁגְרַתְ תַּנּוּרָא, קָא מַנַּחְא לֵיהּ. סָלֵיק וִיתֵיב בְּגַוֵּיהּ. אֲמָרָה לֵיהּ: מַאי הַאי? אֲמַר לָהּ: דְּעָבְדָא הָא - נָפֵיל בָּהָא. - אֲמָרָה לֵיהּ: אִי יָדְעִי כּוּלֵי הַאי - לָא צְעָרִיתְיךְ. רַב כָּהֲנָא הָוָה קָמְזַבֵּין דִּיקוֹלֵי, תְּבַעְתֵּיהּ הַהִיא מַטְרוֹנִיתָא. אֲמַר לָהּ: אִיזִיל אֵיקְשֵׁט נַפְשַׁאי. סָלֵיק וְקָבְלֵיהּ מֵאִינָּרָא לְאַרְעָא. אֲתָא אֲלִיהוּ קַבְלֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ: אַמַּרְתֵּן אַרְבַּע מְאָה פַּרְסֵי? - אֲמַר לֵיהּ: מִי גָּרֵם לִי - לְאוֹ עֲנִיּוּתָא? יְהַב לֵיהּ שִׁפְא דִּידְנָרֵי. רְמָי לֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: תָּנֵן, אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה אוֹתָן וְאוֹכֵל פֵּירוֹתֵיהֶן בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא, אֵלּוּ הֵן: כִּיבּוּד אָב וָאֵם, וּגְמִילוּת חֲסָדִים, וְהַבָאַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵירוֹ, וְתַלְמוּד תּוֹרָה כְּנֶגֶד כּוּלָּם. בְּכִיבּוּד אָב וָאֵם כְּתִיב "לְמַעַן יַאֲרִיכֻן יָמֶיךָ וּלְמַעַן יִיטַב לָךְ". בִּגְמִילוּת חֲסָדִים כְּתִיב "הֹדֵךְ צְדָקָה וְחֶסֶד יִמְצָא חַיִּים צְדָקָה וְכָבוֹד", וּכְהַבָאַת שָׁלוֹם כְּתִיב "בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵהוּ". וְאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: אָתָיָא רְדִיפָה רְדִיפָה, כְּתִיב הָכָא "בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵהוּ" וּכְתִיב הָתָם "הֹדֵךְ צְדָקָה וְחֶסֶד". בְּתַלְמוּד תּוֹרָה כְּתִיב "כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ". בְּשִׁלּוּחַ הַקֵּן נַמִּי כְּתִיב "לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים", לֵיתְנֵי נַמִּי הָא! - תָּנָא וְשַׁיֵּיר. - תָּנֵי תָּנָא "אִלּוּ דְּבָרִים", וְאַתְּ אָמַרְתְּ תָּנָא וְשַׁיֵּיר?! - אֲמַר רָבָא: רַב אִידִי אַסְבְּרָא לִי: "אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב כִּי פְרִי מַעֲלִילֵיהֶם יֹאכֵלוּ". וְכִי יֵשׁ צַדִּיק טוֹב וְיֵשׁ צַדִּיק שֶׁאֵינוֹ טוֹב? אֶלָּא: טוֹב לַשָּׁמַיִם וְלַבְּרִיּוֹת - זֶהוּ צַדִּיק טוֹב, טוֹב לַשָּׁמַיִם וְרַע לַבְּרִיּוֹת - זֶהוּ צַדִּיק שֶׁאֵינוֹ טוֹב. כֵּיוָן שֶׁבָּרָא אָדָם הָרִאשׁוֹן אָמַר "אוֹי לָרָשָׁע רָע כִּי גְמוּל יָדָיו יֵעָשֶׂה לוֹ". וְכִי יֵשׁ רָשָׁע רַע וְיֵשׁ שֶׁאֵינוֹ רַע? אֶלָּא: רַע לַשָּׁמַיִם וְרַע לַבְּרִיּוֹת - הוּא רָשָׁע רַע. רַע לַשָּׁמַיִם וְאֵינוֹ רַע לַבְּרִיּוֹת - זֶהוּ רָשָׁע שֶׁאֵינוֹ רַע. הַזְּכוּת יֵשׁ לָהּ פֵּירוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר "אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב וגו'". עֲבֵירָה יֵשׁ לָהּ קֶרֶן וְאֵין לָהּ פֵּירוֹת שֶׁנֶּאֱמַר "אוֹי לָרָשָׁע רָע וגו'". וְאֶלָּא מָה אֲנִי מְקַיֵּים "וְיֹאכְלוּ מִפְּרִי דַרְכָּם וּמִמֹּעֲצוֹתֵיהֶם יִשְׂבָּעוּן"? - עֲבֵירָה שֶׁגּוֹשָׁה פֵּירוֹת - יֵשׁ לָהּ פֵּירוֹת, וְשֶׁאֵין עוֹשֶׂה פֵּירוֹת - אֵין לָהּ פֵּירוֹת. מַחֲשָׁבָה טוֹבָה מְצָרְפָה לְמַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר "אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיַּקְשֵׁב ה' וַיִּשְׁמָע וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי ה' וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ". מַאי "וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ"? אֲמַר רַב אַסִי: אֲפִילּוּ חָשַׁב אָדָם לַעֲשׂוֹת מִצְוָה, וְנֶאֱנַס וְלֹא עֲשָׂאָהּ - מַעֲלָה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִילּוּ עֲשָׂאָהּ. מַחֲשָׁבָה רָעָה - אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר "אֶוֶן רָאִיתִי בְלִבְלִי לֹא יִשְׁמַע ה'". וְאֶלָּא מָה אֲנִי מְקַיֵּים "הֵחֵנּוּ מֵבִיא אֶל הָעֵם הַזֶּה רָעָה פְּרִי מַחְשְׁבוֹתָם"? מַחֲשָׁבָה שֶׁעוֹשֶׂה פְּרִי - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה, מַחֲשָׁבָה שֶׁאֵין בָּהּ פְּרִי - אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה. וְאֶלָּא הָא דִּכְתִיב "לְמַעַן תִּפְשׂ אֶת [בַּיִת] יִשְׂרָאֵל בְּלִבָּם"? - אֲמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: הַהוּא בַּעֲבוֹדָה זָרָה הוּא דִּכְתִיב, דְּאָמַר מָר: חֲמוּרָה עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁכָּל הַכּוֹפֵר בָּהּ - כְּמוֹדֶה בְּכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ. עוֹלָא אָמַר: כִּדְרַב הוּנָא, דְּאָמַר רַב הוּנָא: כֵּיוָן שֶׁעָבַר אָדָם עֲבֵירָה וְשָׁנָה בָּהּ - הוּתְּרָה לוֹ. הוּתְּרָה לוֹ סְלָקָא דַּעְתָּךְ?! אֶלָּא: נַעֲשֵׂית לוֹ כְּהֶיתֵּר. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ מִשּׁוּם רַבִּי חֲנִינָא: נוֹחַ לוֹ לְאָדָם שֶׁיִּסְתַּכֵּר עֲבֵירָה בְּסֵתֶר, וְאַל יְחַלֵּל שֵׁם שָׁמַיִם בְּפַרְהֶסְיָא, שֶׁנֶּאֱמַר "וְאַתֶּם בֵּית יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר ה' אִישׁ גִּלּוּלָיו לְכוּ עִבְדוּ [וְאַחַר] אִם אֵינְכֶם שֹׁמְעִים אֵלָי וְאֶת שֵׁם קָדְשִׁי לֹא תְחַלְּלוּ". אָמַר רַבִּי אֶלְעָאי הַיְנוּ: אִם רוֹאֶה אָדָם שֶׁיִּצְרוֹ מִתְגַּבֵּר עָלָיו - יֵלֵךְ לְמָקוֹם שֶׁאֵין מַכִּירִין אוֹתוֹ, וְיִלְבַּשׁ שְׁחוֹרִים, וְיִתְכַּסֶּה שְׁחוֹרִים, וְיַעֲשֶׂה כְּמוֹ שֶׁלִּבּוֹ חָפֵץ, וְאַל יְחַלֵּל שֵׁם שָׁמַיִם בְּפַרְהֶסְיָא. אִינִי? וְהָתַנְיָא: כָּל שֶׁלֹּא חַם עַל כְּבוֹד קוֹנוֹ - רָאוּי לוֹ שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם. מַה הִיא? רָבָה אוֹמֵר: זֶה הַמִּסְתַּכֵּל בְּקֶשֶׁת, רַב יוֹסֵף אוֹמֵר: זֶה הָעוֹבֵר עֲבֵירָה בְּסֵתֶר! - לָא קַשְׁיָא; הָא - דְּמָצֵי לְמֵיפַךְ לְיִצְרֵיהּ, וְהָא - דְּלָא מָצֵי לְמֵיפַךְ לְיִצְרֵיהּ. תָּנֵן הָתָם: אֵין מַקִּיפִין בְּחִילּוּל הַשֵּׁם, אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מֵזִיד. מַאי אֵין מַקִּיפִין? - אָמַר מָר זוּטְרָא: שֶׁאֵין עוֹשִׂים כְּחָנְוֹנִי. מָר בְּרֵיהּ דְּרַבָּנָא אָמַר: לוֹמַר שֶׁאִם הָיְתָה שְׁקוּלָה - מַכְרַעַת. תָּנוּ רַבָּנָן: לְעוֹלָם

ויעשה מה שלבו חפץ — פירש רבינו חננאל: חס ושלום שהורה לו לעבור עבירה, אלא כך אמר רבי אלעאי: יגיעת דרכים והאכסנאות, ולבישת שחורים — משברים יצר הרע ומונעים אדם מן העבירה.

אין מקיפין בחילול השם — פירש רבינו חננאל: משנה במסכת אבות. ושמא היינו הא דתנן (פרק ד משנה ד): כל המחלל שם שמים בסתר נפרעין ממנו בגלוי. אבל לשון "מקיפין" קשה. ושמא ברייתא היא, אף על גב דאומר "תנן". תלמוד

תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה – תימה: דאמר בסוף פרק קמא דבבא קמא (יז,א): רבי יוחנן משי זהיה ומנח תפיליז, והדר אמר לן: קיים — אמרינן, לימד — לא אמרינן. ופריך, והא אמר מר: גדול תלמוד תורה שהתלמוד מביא לידי מעשה? פירש בקונטרס: מי נתלה במי – קטן נתלה בגדול. ואם כן היכן דאמר קיים — כל שכן לימד, שאינו חשוב כל כך, אלמא מוכח התם מהכא דמעשה גדול! ויש לומר: דהתם הכי פירושו: הדדר אמר לן: קיים אמרינן לימד לא אמרינן. ופריך התם: והאמר מר גדול תלמוד שמביא לידי מעשה — אם כן היאך קיים אם לא לימד? וכיון שאנו אומרים לו קיים — הרי אומרים לו לימד, ואת אמרת קיים אמרינן לימד לא אמרינן! ומשני: הא — למיגמר, הא — לאגמורי. כלומר, למגמר לדידיה — ודאי מעשה עדיף, אבל לאגמורי אחרינא — ודאי עדיף טפי מעשה. והלכך לימד לאחריני לא אמרינן. ויש מפרשים: דאדם שלא למד עדיין, ובא לימלך אם ילמוד תחילה או יעסוק במעשה — אומרים לו למוד תחלה, לפי שאין עם הארץ חסיד. אבל אדם שלמד כבר — המעשה טוב יותר מלימוד.

אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה — והא דאמר בפרק "במה מדליקין" (שבת לא,א) כשמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה — היינו דווקא לענין שאלה, נפרעים ממנו תחלה על שלא קבע עתים לתורה.

ויש אומרים אף פסול לעדות — פירש בקונטרס: הואיל ואינו מקפיד על עצמו — אינו בוש לזלזל בעצמו ולפסול. ועקשה: אמאי פסול לעדות הוא? הא אמרינן בירושלמי: רבי שמעון ברבי דוסה אביל בשוקא. חזיה רבי מאיר, אמר לו: אין שבח לתלמיד לאבול בשוק, משמע דלאחר אין קפידא! ופירש רבינו חננאל: דהכא מיירי שחוטף ואוכל. ואם תאמר: אם כן פשיטא דפסול, דגזלן הוא! ויש לומר: שחוטף פחות משוה פרוטה. אי נמי: שגזל דבר שאינו מקפיד עליו. והרב רבינו אליהו מפרש: בגזן שהלך אצל המוכרים וטועם משל כולם מעט מעט, כאילו רוצה לקנות מהם. וניחא השתא שקורין בלב – שדומה לכלב, אוכל כאן מעט ובאן מעט. ורבינו תם פירש: דאוכל בשוק — היינו שאוכל קערה דפת, דגנאי יותר.

הדרן עלך האשה נקנית

1 יְרֵאָה אָדָם עַצְמוֹ כְּאִילּוּ חָצְיוֹ חַיָּיב וְחָצְיוֹ זַכַּאי, עָשָׂה
2 מִצְוָה אַחַת - אַשְׁרָיו, שֶׁהִכְרִיעַ עַצְמוֹ לְכַף זְכוּת.
3 עָבַר עֲבֵירָה אַחַת - אוֹי לוֹ, שֶׁהִכְרִיעַ אֶת עַצְמוֹ לְכַף
4 חוֹבָה, שֶׁנֶּאֱמַר "וְחוֹטֵא אֶחָד יְאַבֵּד טוֹבָה הַרְבֵּה",
5 בִּשְׁבִיל חֵטְא יְחִידִי שֶׁחָטָא אוֹבֵד מִמֶּנּוּ טוֹבוֹת הַרְבֵּה.
6 רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְפִי שֶׁהָעוֹלָם נִידּוֹן
7 אַחַר רוּבּוֹ, וְהַיָּחִיד נִידּוֹן אַחַר רוּבּוֹ, עָשָׂה מִצְוָה אַחַת
8 - אַשְׁרָיו, שֶׁהִכְרִיעַ אֶת עַצְמוֹ, וְאֶת כָּל הָעוֹלָם לְכַף
9 זְכוּת. עָבַר עֲבֵירָה אַחַת - אוֹי לוֹ, שֶׁהִכְרִיעַ אֶת
10 עַצְמוֹ וְאֶת כָּל הָעוֹלָם לְכַף חוֹבָה, שֶׁנֶּאֱמַר "וְחוֹטֵא
11 אֶחָד כּוֹ'" - בְּשִׁבְיל חֵטְא יְחִידִי שֶׁעָשָׂה זֶה - אִבֵּד
12 מִמֶּנּוּ וּמִכָּל הָעוֹלָם טוֹבָה הַרְבֵּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי
13 אוֹמֵר: אֲפִילּוּ צַדִּיק גָּמוּר כָּל יָמָיו, וּמֵרַע בְּאַחֲרוֹנָה
14 - אִיבֵּד אֶת הָרִאשׁוֹנוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר "צִדְקָתוֹ הַצַּדִּיק לֹא
15 תַצִּילֶנּוּ בְּיוֹם פִּשְׁעוֹ". וַאֲפִילּוּ רָשָׁע גָּמוּר כָּל יָמָיו,
16 וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה בַּאֲחֲרוֹנָה - אֵין מַזְכִּירִים לוֹ שׁוּב
17 רִשְׁעוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "וּרְשִׁעַת הָרָשָׁע לֹא יִכָּשֵׁל בָּהּ בְּיוֹם
18 שׁוּבוֹ מֵרִשְׁעוֹ". - וְנִיהֵוִי כְּמֵחֲצָה עֲוֹנוֹת וּמֵחֲצָה זְכִיּוֹת?
19 אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: בְּתוֹלָא עַל הָרִאשׁוֹנוֹת. **מִשְׁנָה** כָּל
20 שֶׁיָּשְׁנוּ בְּמִקְרָא וּבְמִשְׁנָה וּבִדְרָךְ אֶרֶץ - לֹא בְּמְהֵרָה
21 הוּא חוֹטֵא, שֶׁנֶּאֱמַר "וְהַחוּט הַמְשֻׁלָּשׁ לֹא בְּמְהֵרָה
22 יִנָּתֵק", וְכָל שֶׁאֵינוֹ לֹא בְּמִקְרָא וְלֹא בְּמִשְׁנָה וְלֹא בְּדֶרֶךְ
23 אֶרֶץ - אֵינוֹ מִן הַיְּשׁוּב. **גמרא** אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר
24 בְּרַבִּי צָדוֹק: לְמָה צַדִּיקִים נִמְשָׁלִים בָּעוֹלָם הַזֶּה -
25 לְאִילָן שֶׁפֵּרוֹתָיו עוֹמְדִין בְּמָקוֹם טָהֳרָה, וְנוֹפוֹ נוֹטֶה לְמָקוֹם
26 טוּמְאָה. נִקְצָץ נוֹפוֹ - כּוּלּוֹ עוֹמֵד בְּמָקוֹם טָהֳרָה. בָּךְ,
27 הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵבִיא יִסּוּרִים עַל צַדִּיקִים בָּעוֹלָם
28 הַזֶּה - כְּדֵי שֶׁיְּרַשׁוּ הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר "וְהָיָה
29 רֵאשִׁיתְךָ מִצְעָר וְאַחֲרִיתְךָ יִשְׂגֶּה מְאֹד". וּלְמָה רְשָׁעִים
30 דּוֹמִים בָּעוֹלָם הַזֶּה - לְאִילָן שֶׁפֵּרוֹתָיו עוֹמְדִין בְּמָקוֹם
31 טוּמְאָה וְנוֹפוֹ נוֹטֶה לְמָקוֹם טָהֳרָה. נִקְצָץ נוֹפוֹ - כּוּלּוֹ
32 עוֹמֵד בְּמָקוֹם טוּמְאָה. בָּךְ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁפִּיעַ לָהֶן טוֹבָה לְרִשְׁעִים בָּעוֹלָם הַזֶּה - כְּדֵי
33 לְטוֹרְדָן וּלְהוֹרִישָׁן לַמְּדְרֵיגָה הַתַּחְתּוֹנָה, שֶׁנֶּאֱמַר "יֵשׁ דֶּרֶךְ יָשָׁר לִפְנֵי אִישׁ וְאַחֲרִיתָהּ דַּרְכֵי מָוֶת".
34 וְכִבֵּר הָיָה רַבִּי טַרְפוֹן וּזְקֵנִים מְסוּבִּין בַּעֲלִיַּת בֵּית נִתְזָה בְּלוּד, נִשְׁאֲלָה שְׁאֵילָה זוֹ בִּפְנֵיהֶם:
35 תַּלְמוּד גָּדוֹל אוֹ מַעֲשֶׂה גָּדוֹל? נַעֲנָה רַבִּי טַרְפוֹן וְאָמַר: מַעֲשֶׂה גָּדוֹל. נַעֲנָה רַבִּי עֲקִיבָא וְאָמַר:
36 תַּלְמוּד גָּדוֹל. נַעֲנוּ כּוּלָּם וְאָמְרוּ: תַּלְמוּד גָּדוֹל, שֶׁהַתַּלְמוּד מֵבִיא לִידֵי מַעֲשֶׂה. תִּנְיָא, רַבִּי
37 יוֹסֵי אוֹמֵר: גָּדוֹל תַּלְמוּד שֶׁקָּדַם לְחֻלְּה אַרְבָּעִים שָׁנָה, לְתִרּוּמוֹת וּלְמַעֲשְׂרוֹת חֲמִשִּׁים וְאַרְבַּע,
38 לִשְׁמִטּוֹת שִׁשִּׁים וְאַחַת, לְיוֹבְלוֹת מֵאָה וְשֶׁלֹּשׁ. - מֵאָה וְשֶׁלֹּשׁ?! מֵאָה וְאַרְבַּע הֲוֵינַן! - קָסָבַר יוֹבֵל מִהַתְחִילָתוֹ הוּא מִשְׁמַט. וְכֵיוָן
39 שֶׁהַתַּלְמוּד קוֹדֵם לְמַעֲשֶׂה - כָּךְ דִּינוֹ קוֹדֵם לְמַעֲשֶׂה, כִּדְרַב חַמְנוּנָא. דְּאָמַר רַב חַמְנוּנָא: אֵין תְּחִילַּת דִּינוֹ שֶׁל אָדָם אֶלָּא עַל דִּבְרֵי תוֹרָה,
40 שֶׁנֶּאֱמַר "פּוֹתֵר מַיִם רֵאשִׁית מָדוֹן". וּכְשֵׁם שֶׁדִּינוֹ קוֹדֵם לְמַעֲשֶׂה - כָּךְ שִׁכְרוֹ קוֹדֵם לְמַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר "וַיִּתֵּן לָהֶם אַרְצוֹת גּוֹיִם וַעֲמַל
41 לְאֻמִּים יִירָשׁוּ בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו וְתוֹרֹתָיו יִנְצֹרוּ". "כָּל שֶׁאֵינוֹ לֹא בְּמִקְרָא וְלֹא בְּמִשְׁנָה". אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וְפָסוּל לָעֵדוּת. תָּנוּ רַבָּנָן:
42 הָאוֹכֵל בְּשׁוּק הֲרֵי זֶה דּוֹמֶה לְכֶלֶב, וְיֵשׁ אוֹמְרִים: פָּסוּל לָעֵדוּת. אָמַר רַבִּי אִידִי בַּר אָבִין: הֲלָכָה כְּיֵשׁ אוֹמְרִים. דָּרַשׁ בַּר קַפָּרָא: רַגְלַיִן

---

1 לִפְי שֶׁהָעוֹלָם נִידּוֹן אַחַר רוּבּוֹ' — יִרְאֶה אָדָם עַצְמוֹ כְּאִילּוּ שָׁקוּל — כָּל הָעוֹלָם שָׁקוּל
2 כְּמַחֲצָה זְכָיוֹת וְחֲסִידִים, וּמַחֲצָה רְשָׁעִים, וּבְאִילּוּ מַעֲשָׂיו שְׁקוּלִים כְּמַחֲצָה עַל מַחֲצָה.
3 עֲשָׂה מִצְוָה אַחַת — נִמְצְאוּ זְכִיּוֹתָיו מַכְרִיעוֹת וְנִמְצָא צַדִּיק, וְעַל יָדוֹ כָּל הָעוֹלָם הוֹכְרַע
4 לִהְיוֹת רוֹבָן צַדִּיקִים. וְיֵשׁ מְשַׁמֵּד בְּמַחֲצָה עֲוֹנוֹת וּבְמַחֲצָה זְכִיוֹת, וְלָמָּה אֲבִיד אֶת
5 הָרִאשׁוֹנוֹת? **בְּתוֹלָא** — מִתְּחִלָּה עַל כָּל הַטּוֹבוֹת
6 שֶׁעָשָׂה. לְמָה צַדִּיקִים דּוֹמִים בָּעוֹלָם הַזֶּה — לְבִיסּוֹרִין הַבָּאִים עֲלֵיהֶם, וּמַחֲצִית רְשָׁעִים,
7 מִמָּנּוּ נִפְרָעִין. **נִקְצָץ נוֹפוֹ** — כְּלוֹמַר, מֵעֵט
8 מִמֶּנּוּ. נִקְצָץ — מִמֶּנּוּ נוֹפוֹ. כָּךְ — נִפְרָעִין מִן
9 הַצַּדִּיקִים מֵעֵט עֲוֹנוֹת שֶׁבִּידָם, וְנִמְצְאוּ כּוּלָּם
10 נְקִיִּים. וְלָמָּה רְשָׁעִים דּוֹמִין בָּעוֹלָם הַזֶּה — לִבְהֵמָה
11 שֶׁמַּשְׁפִּיעִים לָהֶם. **נוֹפוֹ** — מֵעֵט מִמֶּנּוּ. אַף אֵלּוּ יֵשׁ
12 בִּידָם מֵיעוּט טוֹבוֹת וּזְכִיוֹת. **נִקְצָץ נוֹפוֹ** — קִבְּלוּ
13 שְׂכָרָם הֵיא קִצְיַצַת נוֹפָם. *לְמַדְרֵגָה =
14 *אֲשְׁטוּלִי"א, כְּדֵרֶךְ שֶׁעוֹשִׂין מַדְרֵגוֹת לְחָרִיצִין
15 שְׁסְבִיבוֹת הַמִּגְדָּלִים כְּשֶׁמַּגִּיעִים קְרָקְעִיתָן. **יֵשׁ**
16 **דֶּרֶךְ יָשָׁר לִפְנֵי אִישׁ** — כְּשֶׁרוֹאִין הָרְשָׁעִים שֶׁלּוֹתָן
17 נְרְאִית דַּרְכָּם בְּעִינֵיהֶם יְשָׁרָה, וְאַחֲרִיתָהּ שֶׁל
18 אוֹתָהּ שָׁלוָה — הַזְּמַנַּת דַּרְכֵי מָוֶת הִיא הַתָּה. **בֵּית**
19 **נְתִזָה** — שֵׁם הָאִישׁ. **שֶׁהַתַּלְמוּד מֵבִיא לִידֵי מַעֲשֶׂה**
20 — נִמְצְאוּ שְׁנֵיהֶם בְּיָדוֹ. גְּדוֹל תַּלְמוּד תּוֹרָה שֶׁקָּדַם
21 לְחֻלָּה **אַרְבָּעִים** שָׁנָה — כְּשֶׁיִּצְאוּ מִמִּצְרַיִם נִתְּנָה
22 לָהֶם תּוֹרָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי, וּבַחֻלָּה לֹא נִכְחַיְּבוּ
23 עַד שֶׁנִּכְנְסוּ לָאָרֶץ, דִּכְתִיב "בְּבֹאֲכֶם" וְאָמַר מַר
24 (סִפְרֵי פָּרָשַׁת שְׁלַח לְךָ) מִשְּׁנָה לְמִשְׁנָה זוֹ מִכֹּל
25 בֵּיאוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה דִּכְתִיב בְּהוּ "כִּי תָבֹאוּ" וְכָאן
26 נֶאֱמַר "בְּאֲכֶם" — מִשֶּׁנִּכְנְסוּ לָהּ. וּבְתִרּוּמוֹת
27 וּמַעֲשְׂרוֹת — לְאַחַר כִּיבּוּשׁ וְחִלּוּק, דִּכְתִיב
28 "תְּבוּאַת זַרְעוֹ" — שֶׁיִּהֵא כָּל אֶחָד מַכִּיר חֶלְקוֹ,
29 וְהֵן אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנִים — הֲרֵי חֲמִשִּׁים וְאַרְבַּע.
30 וּמִשֶּׁם הַתְּחִילוּ לִמְנוֹת שְׁמִטִּין, כְּדְאָמְרִינַן בְּעֵרֶכִין
31 (יב,ב) וְעָשׂוּ שְׁמִיטָה לְסוֹף שִׁבְעִים — הֲרֵי שִׁשִּׁים
32 וְאַחַת שָׁנִים. וּלְסוֹף חֲמִשִּׁים עָשׂוּ יוֹבֵל — הֲרֵי
33 מֵאָה וְשֶׁלֹּשׁ. **מַתְחִילוֹתוֹ מִשְּׁמַט** — מִתְּחִילַת
34 הַשָּׁנָה, מִיּוֹם כִּפּוּר עֲבָדִים נִפְטָרִים וְשִׁדּוֹת
35 חֲרוּרוֹת, וְעַדַיִן לֹא עָבְרוּ אֶלָּא אַרְבָּעִים וְתִשְׁע.
36 אֲבָל שִׁבְעִיתִּים אֵינָהּ מִשְׁמֶטֶת אֶלָּא בְּסוֹפָהּ, דִּכְתִיב
37 (דְּבָרִים טו) "מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים" — לְסוֹף שֶׁבַע
38 שָׁנִים, כָּל שְׁנַת שִׁבְעִיתִּים בִּמְנַיַן שִׁשִּׁים וְאַחַת.
39 תְּחִילַת דִּינוֹ — לְיוֹם הַדִּין, תְּחִילַת תְּבִיעוֹת
40 שֶׁלּוֹ: מִפְּנֵי מָה לֹא עָסַק בְּתוֹרָה. **פּוֹתֵר מַיִם** —
41 הַפּוֹרֵק עוֹל תּוֹרָה — רֵאשִׁית מַדְּנֵי הוּא, תְּחִילַת
42 דִּינוֹ. וְאֵין מַיִם אֶלָּא תּוֹרָה, דִּכְתִיב (יְשַׁעְיָה נה)
43 "הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמָּיִם". **וְכֶשֶׁם שֶׁדִּינוֹ** — פּוֹרְעִנוּת
44 תּוֹרָה קוֹדֶם לְדִין פּוֹרְעָנוּת מַעֲשֶׂה, כָּךְ שְׂכָרוֹ, אִם
45 עָסַק בְּתוֹרָה — קוֹדֶם לְשָׂכָר מַעֲשֶׂה. **בַּעֲבוּר**
46 **יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו** — וְאָמַר מַר לְעֵיל (לז,א) "תִּשְׁמְרוּן
47 — זוֹ מִשְׁנָה. **יִנְצֹרוּ** = יִקְיְמוּן. **וּפָסוּל לָעֵדוּת** —
48 דִּכְיוָן שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד עַל מַעֲשָׂיו אֵין מַקְפִּיד עַל עַצְמוֹ,
49 וְאֵין לוֹ בּוּשַׁת פָּנִים. וְכֵן הָאוֹכֵל בְּשׁוּק, הוֹאִיל
50 וְאֵין מַקְפִּיד עַל כְּבוֹדוֹ — אֵינוֹ בּוּשׁ לְזַלְזֵל בְּעַצְמוֹ
51 וְלִיפָּסֵל.

לא

לא עלה בידו — בשכרו, אלא כחש בשרו, ברגזנותו לא נשתכר כלום. **דיר** = נדור. **שנאמר וכמושב לציים לא ישב** — וזה שאינו באהד מאלו במה יתעסק אם לא בליצנות?

הדרן עלך האשה נקנית

משנה **האיש** מקדש **בו** ובשלוחו — בגמרא יליף לה. **כשהיא נערה** — וכל שכן בשהיא קטנה, אם קבל קידושין — מקודשת, והאי דנקט נערה — אורח ארעא אשמועינן, דקטנה לכתחלה לא, כדמפרש בגמרא. **גמרא** **מצוה בו יותר מבשלוחו** — דכי עסיק גופו במצות — מקבל שכר טפי. **מהריך רישא** — לכבוד שבת. **שיבומא** — דג. **בהא איכוורא נמי איכא** — אם יכול לקדש בעצמו וקידש על ידי שליח, דמצוה שיראנה, שמא תתגנה עליו. **וכי איתמר דרב יוסף** — דאמר מצוה הוא דאיכא, ולאו איסורא — אסיפא איתמר. **אבל בהא** — אף על פי שלא ראתהו ליכא איסורא, לומר: שמא תראה בו דבר מגונה. **דאמר ריש לקיש טב למיתב טן דו** — משל הוא שהנשים אומרות על בעל כל דהו: שהוא טוב לשבת עם שני גופים משבת אלמנה. **טן** = גוף. **דו** = שנים. **ואי קשיא:** הכי נמי גבי דידה איכא איסורא כי יהיב קידושין לשלוחה ולא חזי להו — אין הכי נמי. **ומיהו,** מתניתין בדידה קאמר, דהיא מיקדשא בה בשלוחה. **הלכך** הא דתנא "בה" — למצוות אשמועינן, אבל איסורא לגבי דידה ליכא. **אבל** רישא דאיירי בדידיה — תנא "בו" משום איסורא. **ושלח** — בגירושין כתיב "ושלחה מביתו", ומדלא כתב וגירשה — ללמדינו בא, שהאיש עושה שליח להוליך גט לאשתו. **מלמד שהאשה עושה שליח** — לקבל ניטה, קרי ביה "ושלחה" לא מפיק ה"א. **ושלח ושלחה** — שני פעמים נאמר בענין. **שכן ישנן בעל ברחה** — הלכך איתנהו נמי על ידי שליחות. **תורם כדעת בעל הבית** — לפי מה שהוא מכיר בעל הבית, אם עינו יפה או עינו רעה. עין יפה — אחד מארבעים, עין רעה — אחד משמים, שהתרומה לא נאמר בה שיעור מפורש, אלא "ראשית דגנך" (דברים יח) ואפילו כל שהוא.

פיחת

לֹא עָלְתָה בְיָדוֹ אֶלָּא רַגְזָנוּתָהּ. וּלְאָדָם טוֹב מַטְעִימִים אוֹתוֹ מִפְּרֵי מַעֲשָׂיו. וְכָל שֶׁאֵינוֹ לֹא בְּמִקְרָא וְלֹא בְּמִשְׁנָה וְלֹא בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ - דּוֹר הֲנָאָה מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר "וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב" - מוֹשָׁבוֹ מוֹשֵׁב לֵצִים.

האיש מקדש — השתא בשלוחו מקדש בו מיבעיא — ואין שייך לתרץ: הכא לאו דוקא, ורוצה לומר לא זו אף זו — דלא שייך לשנויי הכי אלא בשתי בבות, אבל בשתי תיבות — לא. **אי** איתמר דרב יוסף אסיפא איתמר — ולהכי לא מוקי אריש, ובגון שמכירה. משום דהא מנא לן? דלמא מתניתין מיירי בו מכירה ובין אין מכירה, ואפילו איסורא איכא, ומלתא דרב יוסף לא נדע. **אסור** לאדם שיקדש אשה כו' — אף על גב דקתני האיש מקדש לבתחילה — לא נקט ליה אלא לאשמועינן דין קידושין.

כשהיא נערה אין כשהיא קטנה לא — ואם תאמר: דלמא לרבותא נקט נערה, וכל שכן קטנה! ויש לומר: דדייק מדקתני "כשהיא נערה", ולא קתני "האיש מקדש את בתו נערה", משמע: דוקא נערה, אבל לא קטנה. אי נמי יש לומר: דדייק מדלא קתני במתניתין "האיש מקדש את בתו" סתם, כדתנן (כתובות מג.): האב זכאי בבתו בקדושיה, ולא מפרש נערה כי הכא. משמע דהכא דמפרש נערה — הוי דוקא, ולא קטנה. **אסור** לאדם שיקדש את בתו בשהיא קטנה — ואף על גב דאמר לעיל דאיסורא ליכא, משום דטב למיתב טן דו — הני מילי בגדולה, שהיא מתקדשת על ידי עצמה, דכיון שנתרצית — ליכא למיחש שמא תחזור. אבל קטנה שמתקדשת על ידי אביה — איכא למיחש, שמא אם היתה גדולה לא היתה מתרצית. ועכשיו שאנו נוהגים לקדש בנותינו אפילו קטנות — היינו משום שבבל יום ויום הגלות מתגבר עלינו, ואם יש סיפק ביד אדם עכשיו לתת לבתו נדוניא — שמא לאחר זמן לא יהיה סיפק בידו, ותשב בתו עגונה לעולם. **ושלח** ושלחה מלמד שהשליח עושה שליח — פירש הקונטרס: דתרי "ושלחה" כתיב בפרשה. ואם תאמר: הא איצטריך חד "ושלחה" למדרש דקטנה ושוטה אינה יכולה להתגרש, דהכי משמע: "ושלחה" — מי שמשלחה ואינה חוזרת, פרט לזו שמשלחה והיא חוזרת! ויש לומר: ד"ושלחה" בתרא יש שתי דרשות; דמצי למימר "ונתן בידה" ולשתוק, מדכתב "ושלח" — שמע מינה לדרשא. ומה"א ד"ושלחה" נפקא דרשא אחרת. ורבינו חננאל פירש: דמ"ושלחה" אחרון דריש בולהו. ודרישי: "שלח", דהוה מצי למימר "ונתן בידה". וכן ו"ו ד"ושלחה", וכן ה"א ד"ושלחה". ואידך "ושלחה" איצטריך לגופה דרשא דמשלחה ואינה חוזרת. וזה לשון רבינו חננאל: דתניא "שלח" — מלמד שעושה שליח. פירוש: "ושלחה מביתו" אחרון, הוה ליה למיכתב "ונתן בידה" ולמה כתב "שלח" — לומר שעושה שליח. הוסיף ה"א דכתיב "שלחה" — מלמד שהיא עושה שליח. "ושלחה" הוסיף וא"ו עוד — מלמד שהשליח עושה שליח. **תורם** כדעת בעל הבית

אֲנִי רוֹצֶה". שִׁלְּחוּת מְנָלָן? דְּתָנְיָא: "וְשִׁלַּח" - מְלַמֵּד שֶׁהוּא עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ, "וְשִׁלְּחָהּ" - מְלַמֵּד שֶׁהִיא עוֹשָׂה שְׁלִיחַ, "וְשִׁלְּחָהּ" - מְלַמֵּד שֶׁהַשְּׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ. - אַשְׁכַּחַן בְּגֵירוּשִׁין, בְּקִדּוּשִׁין מְנָלָן? וְכִי תֵּימָא דְּיוֹלֵף מִגֵּירוּשִׁין - מָה לְגֵירוּשִׁין שֶׁכֵּן יָשְׁנָן בְּעַל כָּרְחָהּ! - אָמַר קְרָא "וְיָצְאָה... וְהָיְתָה" - מַקִּישׁ הֲוָיָה לִיצִיאָה, מָה יְצִיאָה מִשְּׁנֵי שָׁלִיחַ - אַף הֲוָיָה נַמִּי מִשְּׁנֵי שָׁלִיחַ. - וְאֶלָּא הָא דְּתָנֵן: הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ "צֵא תְּרוֹם" - תּוֹרֵם כְּדַעַת בַּעַל הַבַּיִת, וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ דַּעַת בַּעַל הַבַּיִת - תּוֹרֵם בְּבֵינוֹנִית, אֶחָד מֵהֶמְשִׁים.

פיחת

— פירוש: לפי מה שמכיר בבעל הבית, עינו יפה או עינו רעה. ויש בתרומה שלש מדות, לפי שלא נאמר בה שיעור מפורש, אלא "ראשית דגנך" דמשמע כל שהוא. ובירושלמי מפרש להו: אמר רבי לוי: בינונית — אחד מן החמשים, ונפקא ליה מתרומת מכס, דכתיב (במדבר לא) "וממחצית בני ישראל תקח אחד אחוז מן החמשים" כל מה שאתה אוחז — אחוז אחד מחמשים, וכמו שמצינו תרומת מכס אחד מחמשים — אף כל תרומה תורם אחד מחמשים, וזו מדה בינונית. רעין רעה — אחד משמים, ונפקא ליה מקרא דכתיב (יחזקאל מה) "ששית האיפה מחומר החתים וששיתם האיפה מחומר השערים". חזונר דוי שלשים סאין, נמצא ששית האיפה עולה חצי סאה, וכשתורם ששית האיפה מחומר נמצא דהיינו אחד משמים, והיינו עין רעה. ועין יפה — אחד מארבעים נפקא ליה נמי מהאי קרא דכתיב "ששית האיפה", וכתיב נמי בהאי קרא "וששיתם". כלומר: "וששיתם" קאי אחומר חמים וחומר שעורים, דבכל חד וחד איכא שתות, דהיינו סאה לשני חומרים. ותן "ששית האיפה" דכתיב בהאי קרא על "וששיתם" — נמצא דהיינו אחד מארבעים, דהויא סאה וחצי לששים סאין, דהיינו חומר חמים וחומר שעורים.

פיחת

פיחת עשרה או הוסיף עשרה תרומתו תרומה — פירש בקונטרס: פיחת — שתרם אחד מארבעים, וקאי פיחת בעבד הכיתי. ויש מפרשים איפכא: דפיחת — שתרם אחד משמים וקאי פיחת אתרומה. מכל מקום משמע היכא דתרם השליח, ואפילו אתא בעל הבית ואמר לו: לא היה בדעתי לכך — אפילו הכי תרומתו תרומה. ולקשה דמאי שנא מדהא דאמר (בבא מציעא כב,א): האומר לשלוחו "צא ותרום" והלך ותרם; אם אמר לו בעל הבית "בלך אצל יפות"; אם נמצאו יפות מהן — תרומתו תרומה, ואם לאו — אין תרומתו תרומה. ומוקי לה התם כגון דשויה בעל הבית שליח, ואפילו הכי אין תרומתו תרומה, כיון שלא פירש לו בהדיא שמתרצה ליפות! ויש לומר: דדתם היינו טעמא לפי שאין דרך בני אדם לברור היפות בדי לתרום, אלא הבינונים. אבל הכא, דיש הרבה בני אדם דדרכן לתרום בעין יפה, מצי למימר ליה: להכי אמדתיך, ובטלת דעתך אצל דעתי למה שאמדתיך. **מה** לגירושין שכן ישנן חול — אבל לא מצי למימר: שכן ישנן בעל כרחה כי ההיא דלעיל, דאיכא למימר: קידושי יבוכיתו. אבל לעיל לא מייתי ליה אלא גבי קידושין. **שכן** ישנה במחשבה — ומיהו קידושין הוו אתו מתרומה ומגירושין; דכי פרכת מה לגירושין שכן ישנן בעל כרחה — תרומה תוכיח. מה לתרומה שכן ישנה במחשבה — גירושין יוכיחו. ומיהו מתקישא ד"ויצאה" "והיתה" לא הוה מצי מפיק, דאיצטריך לשאר דרשות. **נפקא** ליה מדכתיב יהושע בן קרחה — ואם תאמר: אמאי לא ילוף קשלישתו מהני בקדשים משחיטת פרו של אהרן, מדאיצטריך לומר שהיה בבעלים, כדכתיב (ויקרא טז) "ושחט את פר החטאת אשר לו" — מכלל דבשאר קדשים לא בעינן בעלים! ויש לומר: דהא דממעטינן מפרו של אהרן — היינו חטאת דיוקא, דומיא דפרו של אהרן. והיינו טעמא משום דבחטאת כתיב "אותו" אפילו בעל כרחו. והלכך כיון דאי איתא לקמן מקריבין אותו בעל כורחו — דין הוא שיעשה שליח. אבל שאר קרבנות, דלא מקריבין בעל כרחו — לא הוה ידעינן שיכול לעשות שליח, אי לא דנפקא ליה מדכתיב יהושע בן קרחה. **שכן** ישנן במחשבה — תרומה דכתיב (במדבר יח) "ונחשב לכם תרומתכם". וקדשים דכתיב בדברי הימים (ב, כט) "כל נדיב לב עולות". **הנברי** והכותי שתרמו תרומתן תרומה — פירש הקונטרס: ליאסר לזרים. דקסבר: אין קנין לנברי בארץ ישראל להפקיע, ומירמה נברי אינו פותר מן התרומה. ובמנחות (סז,א) יליף לה טעמא מ"דגנך" "דגנך" תרי זימנין, למעוטי דיגון נברי, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות. מדמעטת — אם נפלה לחולין אוסרתה, וחייבין עליה חומש — האוכלה בשוגג. **ורבי שמעון פוטר** — דקסבר: אין מירמה הנברי חייב בתרומה. וליף מ"דגנך" — ולא דיגון נברי, ולדידיה ליכא מיעוט אחר מיעוט, דמצריך להו צריכי. **אתם גם אתם למה לי** — פשיטא דלא הוי נברי שליח, דהא ליתיה בתרומה דנפשיה! **איצטריך** — לרבויי שליח לתרומה משום דכתיב "אתם" למעוטי אריסים מלתרום חלקו של בעל הבית, ואפטרופוס יתומים, והתורם את שאינו שלו שלא מדעתו. אימא למעוטי נמי שליח — להכי איצטריך "גם" לרבויי. **הניחא לרבי יהושע** — דנפקא ליה שליחות דקדשים מ"ושחטו אותו".

בספסה

1 פִּיחֵת עֲשָׂרָה אוֹ הוֹסִיף עֲשָׂרָה - תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה.
2 מְנָלַן? וְכִי תֵּימָא דְּיָלְיֵף מִגֵּירוּשִׁין - מָה לְגֵירוּשִׁין
3 שֶׁכֵּן יֶשְׁנָן חוֹל! - אֱמַר קְרָא, "אַתֶּם" "גַּם אַתֶּם" -
4 לְרַבּוֹת אֶת הַשָּׁלִיחַ. - וְנִכְתּוֹב רַחֲמָנָא בְּתְרוּמָה, וְנֵיתֵי
5 הֶנֵּךְ וְנְגְמְרוּ מִינַּיהּ! - מִשּׁוּם דְּאִיכָּא לְמִפְרָךְ: שֶׁכֵּן
6 יֶשְׁנָהּ בְּמַחֲשָׁבָה. - וְהָא דְּתַנְיָא: חֲבוּרָה שֶׁאָבַד פִּסְחָהּ,
7 וְאָמְרוּ לְאֶחָד "צֵא וּבַקֵּשׁ וְשְׁחוֹט עָלֵינוּ", וְהָלַךְ וּמָצָא
8 וְשָׁחַט, וְהֵן לָקְחוּ וְשָׁחָטוּ; אִם שָׁלַח נִשְׁחַט רִאשׁוֹן -
9 הוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ, וְהֵם אוֹכְלִים וְשׂוֹתִים עִמּוֹ. מִנָּלַן?
10 וְכִי תֵּימָא דְּיָלְיֵף מֵהֶנֵּךְ - מָה לְהֶנֵּךְ שֶׁכֵּן יֶשְׁנָן חוֹל
11 אֶצֶל קָדָשִׁים! - נִפְקָא לֵיהּ מִדְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה.
12 דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה: מִנַּיִן שֶׁשְּׁלִיחוֹ שֶׁל אָדָם
13 כְּמוֹתוֹ - שֶׁנֶּאֱמַר "וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כֹּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל
14 בֵּין הָעַרְבָּיִם" וְכִי כָּל הַקָּהָל כּוּלּוֹ שׁוֹחֲטִין? וַהֲלֹא
15 אֵינוֹ שׁוֹחֵט אֶלָּא אֶחָד! אֶלָּא מִכָּאן שֶׁשְּׁלִיחוֹ שֶׁל
16 אָדָם כְּמוֹתוֹ. - נִכְתּוֹב רַחֲמָנָא בְּקָדָשִׁים וְנֵיתֵי הֶנֵּךְ
17 וְנְגְמְרוּ מִינַּיהּ! - מִשּׁוּם דְּאִיכָּא לְמִפְרָךְ: מָה לְקָדָשִׁים
18 - שֶׁכֵּן רוֹב מַעֲשֵׂיהֶן עַל יְדֵי שְׁלִיחַ. - חֲדָא מֵחֲדָא לָא
19 אָתְיָא, תֵּיתֵי חֲדָא מִתַּרְתֵּי! - הֵי תֵּיתֵי? לָא נִכְתּוֹב
20 רַחֲמָנָא בְּקָדָשִׁים, וְתֵיתֵי מֵהֶנֵּךְ - מָה לְהֶנֵּךְ שֶׁכֵּן
21 יֶשְׁנָן חוֹל אֵצֶל קָדָשִׁים. לָא נִכְתּוֹב רַחֲמָנָא בִּגֵירוּשִׁין,
22 וְתֵיתֵי מֵהֶנֵּךְ - מָה לְהֶנֵּךְ שֶׁכֵּן יֶשְׁנָן בְּמַחֲשָׁבָה. אֶלָּא:
23 לָא לִכְתּוֹב רַחֲמָנָא בִּתְרוּמָה, וְתֵיתֵי מֵהֶנֵּךְ! - הָכִי
24 נָמֵי. - וְאֶלָּא "אַתֶּם" "גַּם אַתֶּם" לָמָּה לִי? - מְבַעְיָא
25 לֵיהּ לְכִדְרַבִּי יַנַּאי. דְּאָמַר רַבִּי יַנַּאי: "גַּם אַתֶּם", מָה
26 אַתֶּם בְּנֵי בְרִית - אַף שְׁלִיחֲכֶם בְּנֵי בְרִית. - הָא
27 לָמָּה לִי קְרָא? מִדְּרַבִּי חִייָא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן
28 נָפְקָא. דְּאָמַר רַבִּי חִייָא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין
29 הָעֶבֶד נַעֲשֶׂה שָׁלִיחַ לְקַבֵּל פְּנֵי מֵיד בְּעֲלָהּ שֶׁל אִשָּׁה
30 - לְפִי שֶׁאֵינוֹ בְּתוֹרַת גִּיטִּין וְקִידּוּשִׁין: - אִיצְטְרִיךְ,
31 סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמְינָא: עֶבֶד דִּלְאו בַּר הֵיתֵירָא הוּא
32 כְּלָל, אֲבָל נָכְרִי, הוֹאִיל וְאִיתֵיהּ בְּתְרוּמָה דְּנַפְשֵׁיהּ,
33 דְּתַנְיָן: הַנָּכְרִי וְהַפּוּתִי שֶׁתָּרְמוּ - תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה -
34 אִימָא שָׁלִיחַ נָמֵי עָבִיד, קָמַשְׁמַע לָן. - וּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן
35 דְּפָטַר, דְּתַנְיָן: תְּרוּמַת נָכְרִי מְדַמַּעַת וְחַיָּבִין עָלֶיהָ
36 חֹמֶשׁ, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר - "אַתֶּם", "גַּם אַתֶּם" לָמָּה לִי? - אִיצְטְרִיךְ;
37 סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמְינָא: הוֹאִיל וְאָמַר מָר "אַתֶּם" - וְלֹא אֲרִיסִין, "אַתֶּם" - וְלֹא שׁוּתָפִין, "אַתֶּם" - וְלֹא
38 אַפּוֹטְרוֹפּוֹס, "אַתֶּם" - וְלֹא הַתּוֹרֵם אֶת שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. אֵימָא: "אַתֶּם" וְלֹא שְׁלוּחֲכֶם נָמֵי,
39 קָא מַשְׁמַע לָן. - הֲנֵיחָא לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה, אֶלָּא לְרַבִּי יוֹנָתָן, דְּמַפִּיק לֵיהּ לְהַאי
40 קְרָא לְדָרְשָׁא אַחֲרִינָא, מִנָּא לָן? דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמֵר: מַנַּיִן שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל כּוּלּוֹ יוֹצְאִים

בספסה

פיחת עשרה — שתרם אחד מארבעים. תירומתו תירומה — דאמר ליה: בהכי אמדתיך. **מנלן** — דשליח תורם? **גם אתם** — "כן תרימו גם אתם". **והא "גם" יתירא הוא. במחשבה** — נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד זה דכתיב (במדבר יח) "ונחשב". **ואמרי לאחד** — מבני חבורתם. **צא ובקש** — פסח האבוד. **והן אוכלין עמו** — שהרי עשאוהו שליח לשחוט, ושלהן פסול. **מנלן** — דשלוחו של אדם כמותו לשחיטת קדשים? **אצל קדשים** — אפילו תרומה שלו הוא אצלו. **הוי מעשיהם** — כל עבודת הקרבתם על ידי כהנים שהם שלוחיהם. **הי תיתי** — גרסינן. **שכן ישנן במחשבה** — קדשים נמי איתנהו במחשבה. (וכן נמי פסול קדשים ופיגול על ידי מחשבה הם באים) גמר בלבו לומר "שור זה עולה" הרי הוא עולה, כדתניא בשבועות בפרק שלישי (כ,ב): "מוצא שפתיך" אין לי אלא שהוציא בשפתיו, גמר בלבו מנין — תלמוד לומר "כל נדיב לב עולות". **ויתיתי מהנך** — מה קדשים שהן קדש ישנן בשליח, תרומה שהיא חול לא כל שכן. מה לקדשים שכן רוב מעשיהם על ידי שליח — גירושין יוכיחו, מה לגירושין שכן ישנן חול אצל תרומה — קדשים יוכיחו, וחזר הדין. הצד השוה שבהן — שישנן על ידי עצמו ושלוחו כמותו, אף אני אביא תרומה. **לברייני נאי** — להכי כתב "גם" לרבויי שליח — משום דבעי לאקושי למשלחו, למימר דבנברי פסול. **לפי שאינו בו'** — אלמא לא בעי קרא, דמסברא איתי לן למימר דמידי דלא שייך ביה לא מתעביד עליה שליח. **לאו בר היתירא הוא** גרסינן — אינו בשום צד דהיתר אשת איש, שאינו מגרש דדמא אין לו קידושין. הכי גרסינן: אבל נברי הואיל ואיתיה בתרומה דנפשיה. **שתרמו** — את שלהן.

תירומתן תרומה — ליאסר לזרים דקסבר: אין קנין לנברי בארץ ישראל להפקיע, ומירמה נברי אינו פותר מן התרומה. ובמנחות (סז,א) יליף לה טעמא מ"דגנך" "דגנך" תרי זימנין, למיעוטי דיגון נברי, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות. **מדמעת** — אם נפלה לחולין אוסרתה. וחייבין **עליה חומש** — האוכלה בשוגג. **ורבי שמעון פוטר** — דקסבר: אין מירמה הנברי חייב בתרומה. וליף מ"דגנך" ולא דיגון נברי, ולדידיה ליכא מיעוט אחר מיעוט, דמצריך להו צריכי. **אתם גם אתם למה לי** — פשיטא דלא הוי נברי שליח, דהא ליתיה בתרומה דנפשיה! **איצטריך** — לרבויי שליח לתרומה משום דכתיב "אתם" למעוטי אריסים מלתרום חלקו של בעל הבית, ואפטרופוס יתומים, והתורם את שאינו שלו שלא מדעתו. אימא למעוטי נמי שליח — להכי איצטריך "גם" לרבויי. **הניחא לרבי יהושע** — דנפקא ליה שליחות דקדשים מ"ושחטו אותו".

בספסה

מַתְנִיתִין דְּרַבִּי עֲקִיבָה הִיא. דְּלָא כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל! רַבִּי יִשְׁמָעֵאל דָּרִישׁ: (דברים יד, כה) **וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ** – כְּלָל. **בַּבָּקָר וּבַצֹּאן בַּיַּיִן וּבַשֵּׁכָר** – פְּרָט. **וּבְכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשֶׁךָ** – חֲזֵי כְּלָל אַחֵר. כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל – אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט. לוֹמַר לְךָ: מַה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ – דָּבָר שֶׁהוּא וְוֹלֵד וַוּלְדוֹת הָאָרֶץ. אַף אֵין לִי אֶלָּא דָּבָר שֶׁהוּא וְוֹלֵד וַוּלְדוֹת הָאָרֶץ.

רַבִּי עֲקִיבָא מְפָרֵשׁ: מַה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ דָּבָר שֶׁהוּא פְּרִי וְוֹלֵד, פֵּירֵי וּמַכְשִׁירֵי פֵּירֵי, אַף אֵין לִי אֶלָּא דָּבָר שֶׁהוּא פְּרִי וְוֹלֵד, פֵּירֵי וּמַכְשִׁירֵי פֵּירֵי. מַה נָּפַק מִן בֵּינֵיהוֹן? דָּגִים וַחֲגָבִים, כְּמֵהִין וּפִטְרִיּוֹת. רַבִּי עֲקִיבָא – נִקְחִין בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי.

אָמַר רַבִּי חַגַּיי: מַתְנִיתָא אָמְרָה (כֵּן), שֶׁאֵין מְחַלְּלִין מָעוֹת עַל פֵּירוֹת בְּרִיחוּק מָקוֹם.

אָמְרוּ קוֹמֵי רַבִּי אַבִינָא – וְקַלְּסֵיהּ. אָמְרוּ קוֹמֵי רַבִּי יִרְמְיָה – וְקִנְּתְּרֵיהּ. וְהָתַנִּינַן: מָעוֹת בִּירוּשָׁלַיִם, וּפֵירוֹת בַּמְּדִינָה!

שָׁנְיָא הִיא, שֶׁהָיָה בְּמָקוֹם אֶחָד. כַּד נָפֵיק רַבִּי חַגַּי, אַשְׁכַּח תָּנֵי: מָעוֹת וּפֵירוֹת בִּירוּשָׁלַיִם, מָעוֹת וּפֵירוֹת בַּמְּדִינָה. אָמַר: אֵין הֶוֶה שְׁמִיעַ רַבִּי יִרְמְיָה הָדָא מִילְתָא, יָאוּת קַנְטְרֵי. בָּעֵי מֵיחֲזוֹר בֵּיהּ.

[דף ז' ע"ב] אָמַר לֵיהּ רַבִּי זְעֵירָא: לָא תֵּיחֲזוֹר בָּךְ! דְּאָמַר רַבִּי לְעָזָר: דְּרַבִּי מֵאִיר וְרַבָּנִין – דְּמַאי. הָא בְּוַדַּאי – לֹא. מִן מַה דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, דְּרַבִּי מֵאִיר הִיא, הָדָא אָמְרָה: הִיא דְמַאי, הִיא וַדַּאי.

רַבִּי זְבִידָא הֲוָה יָתֵיב מַתְנֵי לְבָרֵיהּ: הָרוֹצֶה לְחַלֵּל מָעוֹת עַל הַפֵּירוֹת בַּזְּמַן הַזֶּה, בֵּין אֵילּוּ בֵּין אֵילּוּ – קָדְשׁוּ; כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: מָעוֹת – כְּמוֹת שֶׁהֵן, וּפֵירוֹת – כְּמוֹת שֶׁהֵן.

עָבַר רַבִּי קִרְיסְפָּא, אָמַר לֵיהּ: לָא תְּנַייְתֵיהּ בֵּן! אֶלָּא פֵּירוֹת עַל הַמָּעוֹת. הָא מָעוֹת עַל הַפֵּירוֹת – דִּבְרֵי הַכֹּל לֹא קָדְשׁוּ.

וְהָתַנִּינַן: אִם אֵין מְקַדֵּשׁ – יִרְקְבוּ! תִּיפְּתַר: שֶׁהִקְדִּישָׁן בְּשָׁעַת מִקְדָּשׁ וְחָרַב הַמִּקְדָּשׁ.

תָּנֵי בֶּן בִּיבִי: (דברים יד, כו) **וְנָתַתָּ אֶת הַכֶּסֶף** – בְּרִיחוּק מָקוֹם אַתָּה פּוֹדֶהוּ, בְּקֵירוּב מָקוֹם אֵין אַתָּה פּוֹדֶהוּ. **וְנָתַתָּ הַכֶּסֶף** – בְּקֵירוּב מָקוֹם אַתָּה מְחַלְּלוֹ, וְאִי אַתָּה מְחַלְּלוֹ בְּרִיחוּק מָקוֹם. רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: נִקְנָה הַמָּקֹם. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָא: כִּי פוֹדֶה.

וְאָמַר רַבִּי הִילָא: מִן מַה דְּתָנֵינַן: יֹאכַל בְּנֶגְדָּן, הָדָא אָמְרָה – קָדְשׁוּ.

[דף ח' ע"א]

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מִכְּיוָן שֶׁמְּשַׁךְ – נִקְנָה הַמָּקֹם. מִכָּאן וָאֵילָךְ – מָקֹם אַחֵר הוּא.

אָמַר רַבִּי יוּדָן: צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְהַקְדִּישׁוֹ, שֶׁהוּא סָבוּר לוֹמַר: שֶׁמָּא קִידְּשׁוּ וְלֹא קִידְּשׁוּ.

הַדָּרָן עָלָךְ פֶּרֶק מַעֲשֵׂר שֵׁנִי

פֶּרֶק שֵׁנִי

הֲלָכָה א' מתני' מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – נִיתָּן לַאֲכִילָה וְלִשְׁתִּיָה וּלְסִיכָה. לֶאֱכוֹל כָּל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לוֹכַל, וְלִסּוּךְ כָּל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לָסוּךְ. לֹא יָסוּךְ יַיִן וָחֹמֶץ, אֲבָל סָךְ הוּא אֶת הַשֶּׁמֶן.

אֵין מְפַטְמִין שֶׁמֶן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְאֵין לוֹקְחִין בִּדְמֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁמֶן מְפוּטָם. אֲבָל מְפַטֵּם הוּא אֶת הַיַּיִן.

נָתַן בְּתוֹכוֹ דְּבַשׁ וּתְבָלִין וְהִשְׁבִּיחוּ – הַשֶּׁבַח לְפִי חֶשְׁבּוֹן. דָּגִים שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ עִם הַקַּפְלוֹטוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהִשְׁבִּיחוּ – הַשֶּׁבַח לְפִי חֶשְׁבּוֹן.

עִסָּה שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאָפָאָהּ פַּת וְהִשְׁבִּיחָה – הַשֶּׁבַח לַשֵּׁנִי. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁשִּׁבְחוֹ נִכָּר – הַשֶּׁבַח לְפִי הַחֶשְׁבּוֹן. וְכָל שֶׁאֵין שִׁבְחוֹ נִכָּר – הַשֶּׁבַח לַשֵּׁנִי.

[דף ח' ע"ב]

גמרא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נִיתָּן לַאֲכִילָה כו'. נִיתַּן לַאֲכִילָה, שֶׁכָּתוּב בּוֹ אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, שֶׁהַשְׁתִיָּה בִּכְלַל אֲכִילָה.

מְנַיִין שֶׁהַשְׁתִיָּה בִּכְלַל אֲכִילָה? רַבִּי יוֹנָה שָׁמַע לָהּ מִן הָדָא (ויקרא יז, יב): **עַל כֵּן אָמַרְתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, כָּל נֶפֶשׁ מִכֶּם לֹא תֹאכַל דָּם.** מַה נַן קַיְימִין? אִם בְּדָם שֶׁקָּרֵשׁ, וְהָתָנֵי: דָּם שֶׁקָּרֵשׁ – אֵינוֹ לֹא אוֹכֶל וְלֹא מַשְׁקֶה! אֶלָּא כַּי נַן קַיְימִין: בְּמוּת שֶׁהוּא, וְהַתּוֹרָה קָרְאָה אוֹתוֹ אֲכִילָה!

וְהָא תָּנֵי: הִמְהָה אֶת הַחֵלֶב וּגְמָאוֹ, הִקְפָּה אֶת הַדָּם וַאֲכָלוֹ – חַיָּבִין זֶה חַיָּבִין! מַה עָבַד לָהּ? אֵינוֹ לֹא אוֹכֶל – לְטַמֵּא טוּמְאַת אוֹכָלִין, וְלֹא מַשְׁקֶה – לְטַמֵּא טוּמְאַת מַשְׁקִין!

חָזַר רַבִּי יוֹנָה וּשְׁמָעָהּ מִן הָכָא (דברים יד): **וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ.** מַה נַן קַיְימִין? אִם בְּנוֹתֵן טַעַם יַיִן בְּתַבְשִׁיל, וַהֲלֹא הַטַּעַם לְפִגָּם הוּא. רַבָּנָן דְּקֵיסָרִין אָמְרִין: תִּיפְתֵּר, בְּאִילֵּין אוֹרְזָנַיָּיה וְגַמְוֹזִינַיָּיה. כָּל הַמַּפֵּל לַאֲכִילָה – כַּאֲכִילָה.

רַבִּי יוֹסֵי שָׁמַע לָהּ מִן הָכָא: "שִׁבּוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל" וְאָכַל וְשָׁתָה – חַיָּיב שְׁתַּיִם. חַבְרַייָא אָמְרִין: אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. אָמַר לוֹן רַבִּי יוֹסֵי: אָמְרִין דְּבַתְרָא: "שִׁבּוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל וְאֶשְׁתֶּה" וְאָכַל וְשָׁתָה – חַיָּיב שְׁתַּיִם. אִילּוּ מִי שֶׁהָיוּ לְפָנָיו שְׁנֵי כִּכָּרִים, וְאָמַר: "שִׁבּוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל כִּכָּר זֶה" וְחָזַר וְאָמַר: "שִׁבּוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל כִּכָּר זֶה" שָׁמָּא אֵינוֹ חַיָּיב שְׁתַּיִם?!

רַבִּי חֲנַנְיָה בְּשֵׁם רַבִּי פִּינְחָס שָׁמַע לָהּ מִן הָכָא: "שִׁבּוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל" וְאָכַל אוֹכָלִין שֶׁאֵינָן רְאוּיִם לְאֲכִילָה, וְשָׁתָה כַּשִּׁעוּר שֶׁאֵינָן רְאוּיִן לִשְׁתִיָּיה – פָּטוּר. הָא אִם שָׁתָה כַּשִּׁעוּר הָרְאוּיִין לִשְׁתִיָּיה – חַיָּיב. לֹא בִּשְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל?

נִיחָא בְּמַתְנִיתִין דְּנָן מְרִין: "שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל". בְּרַם כְּרַבָּנִין דְּאִינּוּן מְרִין: "שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל וְשֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה"!

רַבִּי חִינְנָא שָׁמַע לָהּ מִן הָדָא: אָכַל וְשָׁתָה בְּהֶעֱלֵם אֶחָד – אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. רַבִּי אַבָּא מָרִי שָׁמַע לָהּ מִן הָכָא (דברים כו, יד): **לֹא אָכַלְתִּי בְאוֹנִי מִמֶּנּוּ**. אֶלָּא שְׁתִיתִי?

נִיחָא כְּמַאן דְּאָמַר: "שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל" וְשָׁתָה. בְּרַם כְּמַאן דְּאָמַר: "שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה" וְאָכַל? שְׁתָיָיה בִּכְלָל אֲכִילָה, וְאֵין אֲכִילָה בִּכְלָל שְׁתָיָיה.

[דף ט' ע"א]

אִית דְּבָעֵי מַשְׁמַע מִן הָדָא (דברים יב, יז): **לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ. תִּירוֹשְׁךָ** – זֶה הַיַּיִן. **וְיִצְהָרֶךָ** – זוֹ סִיכָה. וְהַתּוֹרָה קָרְאָה אוֹתָהּ אֲכִילָה. וְאֵינוֹ מְחֻוָּור! אֵין תֵּימַר מְחֻוָּור הוּא, יִלְקֶה עָלָיו חוּץ לַחוֹמָה!

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָא: אֵין לוֹקִין חוּץ לַחוֹמָה אֶלָּא עַל אֲכִילָה וּשְׁתִיָּיה בִּלְבַד.

מְנַיִין שֶׁאֵינוֹ מְחֻוָּור? כְּהָדָא דְתָנֵי: בְּשַׁבָּת, בֵּין סִיכָה שֶׁהִיא שֶׁל תַּעֲנוּג, בֵּין סִיכָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל תַּעֲנוּג – מוּתָּר.

בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, בֵּין סִיכָה שֶׁהִיא שֶׁל תַּעֲנוּג, בֵּין סִיכָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל תַּעֲנוּג – אָסוּר.

בְּתִשְׁעָה בְּאָב וּבְתַעֲנִית צִיבּוּר, בְּסִיכָה שֶׁהִיא שֶׁל תַּעֲנוּג – אָסוּר, וְשֶׁאֵינָהּ שֶׁל תַּעֲנוּג – מוּתָּר.

שָׁוֹות סִיכָה לִשְׁתִיָּיה לְאִיסּוּר וּלְתַשְׁלוּמִין, אֲבָל לֹא לְעוֹנֶשׁ. בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים – לְאִיסּוּר אֲבָל לֹא לְעוֹנֶשׁ.

וְהָתָנֵי (ויקרא כב, טז): **וְלֹא יְחַלְּלוּ** – לְהָבִיא אֶת הַסָּפֵק וְאֶת הַשָּׁוֹתֶה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֵית כָּאן סָפֵק. אָמַר רַבִּי אַבָּא מָרִי: וְאֵין לֵית כָּאן סָפֵק, לֵית כָּאן שׁוֹתֶה! דִּלְכֵן דָּבָר שֶׁהוּא בָּא מִשְּׁנֵי לַאוִין – מִצְטָרֵף?

מְנַיִין שֶׁהוּא מְחֻוָּור בַּעֲשֵׂה? רַבִּי לְעָזָר בְּשֵׁם רַבִּי סִימַיי (דברים כו, יד) **לֹא נָתַתִּי מִמֶּנּוּ לְמֵת**. מַה נַן קַיָּימִין? אִם לְהָבִיא לוֹ אָרוֹן וְתַכְרִיכִין, דָּבָר שֶׁהוּא אָסוּר לַחַי! לַחַי הוּא אָסוּר, כָּל שֶׁכֵּן לְמֵת! אֵיזוֹ דָּבָר שֶׁהוּא מוּתָּר לַחַי וְהוּא אָסוּר לַמֵּת? הֱוֵי אוֹמֵר: זוֹ סִיכָה.

כֵּיצַד לוֹכַל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לוֹכַל? אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לֹא פַּת שֶׁעִיפְּשָׁה וְלֹא קְנוּבַת יָרָק, וְלֹא תַּבְשִׁיל שֶׁעִיבֵּר צוּרָתוֹ. וְכֵן הוּא אִם בִּיקֵּשׁ לוֹכַל תְּרֵדִין חַיִּין אוֹ לָכוֹם חִיטִּין חַיּוֹת – אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. כֵּיצַד לִשְׁתּוֹת דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לִשְׁתּוֹת? אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לִשְׁתּוֹת?

[דף ט' ע"ב]

לֹא אַנִיגְרוֹן, וְלֹא אַכְסִיגְרוֹן, וְלֹא יַיִן בְּשָׁמָרִין.

הַחוֹשֵׁשׁ בְּשִׁנָּיו, לֹא יְהֵא מְנַמֵּץ חוֹמֶץ וּפוֹלְטוֹ. אֲבָל מְנַמֵּץ הוּא בָּהֶן וּבוֹלֵעַ. וּמְטַבֵּל כָּל צוֹרְכּוֹ וְאֵינוֹ נִמְנַע. הַחוֹשֵׁשׁ בִּגְרוֹנוֹ – לֹא יְעַרְעֶנּוּ בְּשֶׁמֶן. אֲבָל נוֹתֵן הוּא שֶׁמֶן הַרְבֵּה לְתוֹךְ אֲנִיגְרוֹן וְגוֹמֵעַ.

לֹא יָסוּךְ יַיִן וְחוֹמֶץ, אֲבָל סָךְ הוּא אֶת הַשֶּׁמֶן.

הַחוֹשֵׁשׁ אֶת רֹאשׁוֹ אוֹ שֶׁעָלוּ בוֹ חֲטָטִין – סָךְ שֶׁמֶן. וְלֹא יָסוּךְ יַיִן וְחוֹמֶץ.

יַיִן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁפִּיטְמוֹ – מוּתָּר לְסוּךְ בּוֹ. מַה בֵּין זֶה לְזֶה? זֶה – דַּרְכּוֹ לָבֶן, וְזֶה – אֵין דַּרְכּוֹ לָבֶן. רַבִּי יוּדָן בָּעֵי: שֶׁמֶן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּפְרַח? אָמַר רַבִּי מָנָא: מִכֵּיוָן שֶׁנִּפְרַח – פָּקְעָה מִמֶּנּוּ קְדוּשָּׁתוֹ. מַה צְרִיכָה לֵיהּ? שְׁבִיעִית. אַף עַל פִּי שֶׁנִּפְרַח – בִּקְדוּשָּׁתוֹ הוּא?

שְׁמְעוֹן בַּר בָּא בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָא: זֶה שֶׁהוּא לוֹחֵשׁ – נוֹתֵן שֶׁמֶן עַל גַּבֵּי רֹאשׁוֹ וְלוֹחֵשׁ. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתֵּן לֹא בַּיָּד, אֶלָּא בִּכְלִי.

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי: נוֹתֵן בֵּין בַּיָּד בֵּין בִּכְלִי.

מַה בֵּינֵיהוֹן? מְאִיסָה. מַאן דְּאָמַר: נוֹתֵן בֵּין בַּיָּד בֵּין בִּכְלִי – מְאוּם הוּא. מַאן דְּאָמַר: נוֹתֵן שֶׁמֶן עַל גַּבֵּי רֹאשׁוֹ וְלוֹחֵשׁ – אֵינוֹ מְאוּם.

אָמַר רַבִּי יוֹנָה: מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בֵּינֵיהוֹן. מַאן דְּאָמַר: נוֹתֵן בֵּין בַּיָּד בֵּין בִּכְלִי, מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – אָסוּר. מַאן דְּאָמַר: נוֹתֵן שֶׁמֶן עַל גַּבֵּי רֹאשׁוֹ וְלוֹחֵשׁ, מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – מוּתָּר.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וְכִי כָּל שֶׁהוּא מוּתָּר בְּשַׁבָּת – מוּתָּר בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְכָל שֶׁאָסוּר בְּשַׁבָּת – אָסוּר בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי?

וְהָתָנֵי: מְדִיחָה הִיא אִשָּׁה בְּנָהּ בַּיַּיִן מִפְּנֵי הַזֵּיעָה. בַּתְּרוּמָה – אָסוּר. הִיא תְּרוּמָה, הִיא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי?

מַהוּ בְּדוֹן? וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה בְּשַׁבָּת כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּחוֹל.

דָּגִים שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ בְּקַפְלוֹטוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְהִשְׁבִּיחוּ – הַשָּׁבַח לְפִי חֶשְׁבּוֹן. אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָא: דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה הִיא דְּתָנֵינַן: רַבִּי יוּדָה מַתִּיר בְּצַחֲנָה, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא לִיטּוֹל אֶת הַזּוֹהֲמָה.

רַבָּנָן דְּקֵיסָרִין בָּעֵיי: וְהָא דְּאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הָאִסּוּרִים מִשְׁעָרִין, כִּילוּ בָצָל, כִּילוּ קַפְלוֹט. דְּלָא כְּרַבִּי יוּדָה? מוֹדֵי רַבִּי יוּדָה בְּבָצָל שֶׁל חֶקְדֵּשׁ. מוֹדֵי רַבִּי יוּדָה בְּבָצָל שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה.

[דף י' ע"א]

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ הוֹתִיר מִיָּדָה – הַשָּׁבַח לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְכָל שֶׁאֵין בּוֹ הוֹתִיר מִיָּדָה – הַשָּׁבַח לַשֵּׁנִי.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: כָּל שֶׁמַּעֲמוֹ וְשִׁבְחוֹ נִיכָּר – הַשָּׁבַח לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְכָל שֶׁאֵין מַעֲמוֹ שִׁבְחוֹ נִיכָּר – הַשָּׁבַח לַשֵּׁנִי.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן! עִיסָּה שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאֲפָיָהּ פַּת וְהִשְׁבִּיחָהּ – הַשָּׁבַח לַשֵּׁנִי! פָּתַר לָהּ: בְּשֶׁאֵין מַעֲמוֹ שִׁבְחוֹ נִיכָּר.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן! דָּגִים שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ עִם הַקַּפְלוֹטוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהִשְׁבִּיחוּ – הַשָּׁבַח לְפִי חֶשְׁבּוֹן. רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: תִּפְתֵּר שֶׁבִּישֵּׁל שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת.

רַבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רַב הוֹשַׁעְיָה בָּעֵי: הַגַּע עַצְמְךָ שֶׁבִּישֵּׁל זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְזֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְעֵירְבָן, כְּלוּם יֵשׁ בַּדָּגִים אֶלָּא טַעַם קַפְלוֹטוֹת? וּבְקַפְלוֹטוֹת אֶלָּא טַעַם דָּגִים.

[דף י' ע"ב]

מַתְנִיתִין (ביצה פרק ה') פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן! הָאִשָּׁה שֶׁשָּׁאֲלָה מֵחֲבֶרְתָּהּ תַּבְלִין וּמַיִם וּמֶלַח לְעִיסָתָהּ – הֲרֵי אֵלּוּ כְּרַגְלֵי שְׁתֵּיהֶן! אָמַר רַבִּי בָּא: תְּחוּמִין עָשׂוּ לְמִידַּת הַדִּין.

תֵּדַע לְךָ שֶׁהוּא כֵּן: דְּתַנָּן אָמְרִין בְּשֵׁם רַב חִסְדָּא, וְלָא יָדְעִינַן אִם מִן שְׁמוּעָה אִם מִן מַתְנִיתָא: אֲפִילּוּ עֲצִים! סָבְרִינַן מֵימַר: עֲצִים – אֵין בָּהֶן מַמָּשׁ.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ! תַּבְשִׁיל שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁתִּיבְּלוֹ בְּתַבְלִין שֶׁל חוּלִין – הַשָּׁבַח לַשֵּׁנִי! פָּתַר לָהּ: בְּשֶׁאֵין מַעֲמוֹ שִׁבְחוֹ נִיכָּר. וְהָתָנֵי: תַּבְשִׁיל שֶׁל חוּלִין שֶׁתִּיבְּלוֹ בְּתַבְלִין שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – לֹא יָצָא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִידֵי פְּדִיוֹנוֹ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן – וְהוּא שֶׁיְּהֵא שָׁם הוֹתִיר מִידָּה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ – וְהוּא שֶׁיְּהֵא טַעַם שִׁבְחוֹ נִיכָּר.

הֲלָכָה ב'

מתני' רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵין סָכִין שֶׁמֶן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם. וַחֲכָמִים מַתִּירִין.

אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן: אִם הֵקֵל בִּתְרוּמָה חֲמוּרָה, לֹא נָקֵל בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי הַקַּל?!

אָמַר לָהֶן: מַה? לֹא הֵיקֵל בַּתְּרוּמָה חֲמוּרָה, מְקוֹם שֶׁהֵקֵל בַּבַּרְשִׁינִין וּבַתִּלְתָּן. נָקֵל בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי הַקַּל, מְקוֹם שֶׁלֹּא הֵקֵל בַּבַּרְשִׁינִין וּבַתִּלְתָּן!

תִּלְתָּן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – תֵּאָכֵל צְמְחוֹנִין. וְשֶׁל תְּרוּמָה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: כָּל מַעֲשֶׂיהָ בְּטָהֳרָה, חוּץ מֵחֲפִיפָתָהּ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: כָּל מַעֲשֶׂיהָ בְּטֻמְאָה, חוּץ מִשְּׁרִיָּתָהּ.

בַּרְשִׁינֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – יֵאָכְלוּ צְמְחוֹנִים, וְנִבְנָסִין לִירוּשָׁלַיִם, וְיוֹצְאִין. נִטְמְאוּ, רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: יִתְפַּרְדוּ לְעִיסּוֹת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יִפָּדוּ.

וְשֶׁל תְּרוּמָה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִין: שׁוֹרִין וְשָׁפִין בְּטָהֳרָה וּמַאֲכִילִין בְּטַמְאָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: שׁוֹרִין בְּטָהֳרָה וְשָׁפִין וּמַאֲכִילִין בְּטַמְאָה.

שַׁמַּאי אוֹמֵר: יֵאָכְלוּ צָרִיד. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: כָּל מַעֲשֵׂיהֶן בְּטַמְאָה.

גמרא מַה הֵגִילוּ בִּתְרוּמָה? כְּהָדָא דְתָנֵי: פָּךְ הוּא כֹּהֵן שֶׁמָּן שֶׁל תְּרוּמָה, וּמֵבִיא בֶּן בִּתּוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּמְעַגְּלוֹ עַל גַּבֵּי מֵיעָיו, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּאן – הֵשִׁיבוּ דִּבְרֵי סוֹפְרִים לְדִבְרֵי תוֹרָה.

[דף י"א ע"א]

בֵּינִי מַתְנִיתָא: מוּתֶּרֶת לְהֵיאָכֵל צְמָחוֹנִין. מַה בֵּינֵיהוֹן? אָמַר רַבִּי יוֹנָה: שׁוֹלָה – בֵּינֵיהוֹן. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שׁוֹלָה בְּיָדַיִם טְהוֹרוֹת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: שׁוֹלָה בְּיָדַיִם טְמֵאוֹת.

תָּנֵי: זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אֲבָל דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: כָּל מַעֲשֶׂיהָ בְּטָהֳרָה, חוּץ מֵהַפִּיפָתָהּ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: כָּל מַעֲשֶׂיהָ בְּטוּמְאָה, חוּץ מִשְּׁלִיָּתָהּ.

מַה בֵּינֵיהוֹן? אָמַר רַבִּי מַתַּנְיָא: מְגִיבָה – בֵּינֵיהוֹן. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מוֹגֵג בְּיָדַיִם טְהוֹרוֹת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מוֹגֵג בְּיָדַיִם טְמֵאוֹת.

כְּדֵי לַעֲשׂוֹת עִיסָּה וְלַחֲזוֹר. כְּדֵי לַעֲשׂוֹת עִיסָּה וְלַחֲזוֹר. מַתְנִיתָא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל! דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר: אַף הַפֵּירוֹת – נִכְנָסִין וְיוֹצְאִין.

[דף י"א ע"ב]

דִּבְרֵי הַכֹּל הֵיאַ! הָכָא קַל הוּא שֶׁהֵגִילוּ בְּכַרְשִׁינִין.

וּבִלְבַד בְּעִיסָּה שֶׁל כַּרְשִׁינִין. וּבִלְבַד עִיסָּה שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי.

רַבִּי גּוּרְיוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָא: דִּבְרֵי רַבִּי טַרְפוֹן, אֵין פּוֹדִין אֶת הַקְּדָשִׁים לְהַאֲכִילָן לַכְּלָבִים. אָמַר רַבִּי יוֹנָה: נִרְאוּ דְבָרִים, הָרָאוּי לְאוֹכֶל אָדָם – אֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ לוֹכַל בְּהֵמָה. וְשֶׁאֵינוֹ רָאוּי לוֹכַל אָדָם – פּוֹדִין אוֹתוֹ לוֹכַל בְּהֵמָה.

רַבִּי יִצְחָק בַּר אֶלְיָשָׁב בָּעֵי: נִטְמְאוּ בִּגְבוּלִין – לֹא יִפָּדוּ, שֶׁאֵין פּוֹדִין אֶת הַקְּדָשִׁים לְהַאֲכִילָן לַכְּלָבִים. אָמַר רַבִּי יוֹנָה: וְהֵן נוֹטֵי נִיטוּמֵי:

הֲלָכָה ג׳

מתני׳ מָעוֹת חַיִּין וּמָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּתְפַּזְּרוּ, מַה שֶּׁלִּקֵּט – לְקֵט לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, עַד שֶׁיִּשָּׁלִים, וְהַשְּׁאָר – חַיִּין. אִם בָּלַל וְחָפַן – לְפִי חֶשְׁבּוֹן.

זֶה הַכְּלָל: הַמּוּתְלָקִטִים – לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְהַנִּבְלָיִן – לִפְי חֶשְׁבּוֹן.

סָלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְשֶׁל חֻלִּין שֶׁנִּתְעָרְבוּ – מֵבִיא בְּסָלַע מָעוֹת וְאוֹמֵר: ״סָלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּכָל מָקוֹם שֶׁהִיא, מְחֻלֶּלֶת עַל הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ״! וּבוֹרֵר אֶת הַיָּפָה שֶׁבָּהֶן וּמְהַלְּלָן עָלֶיהָ. מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: מְהַלְּלִין כָּסָף עַל נְחשֶׁת מִדַּחַק. וְלֹא שֶׁיְּקַיֵּים בֵּן, אֶלָּא חוֹזֵר וּמְהַלְּלָן עַל הַכֶּסֶף.

בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לֹא יַעֲשֶׂה אָדָם אֶת סְלָעָיו דִּינְרֵי זָהָב. וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין.

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה: אֲנִי עָשִׂיתִי לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת כַּסְפָּם דִּינְרֵי זָהָב.

גמרא אָמַר רַבִּי זְעֵירָה: כְּדֵי לְשָׁכֵר שֵׁנִי. שָׁמָא יֹאבְדוּ הַשְּׁאָר, וְיִהְיוּ אֵלּוּ שֶׁבְּיָדוֹ תְּפוּסִין עַל הַשֵּׁנִי.

אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: וְצָרִיךְ לְהַתְנוֹת וְלוֹמַר: ״אִם אֵלּוּ שֶׁלְּמַטָּן שֵׁנִי – יִהְיוּ אֵלּוּ שֶׁבְּיָדִי תְּפוּסִין עֲלֵיהֶן״.

אָמַר רַבִּי יוֹנָה: וְהוּא שֶׁלִּיקֵּט

[דף י״ב ע״א]

מִיָּן וּמִיָּן. אֲבָל אִם לִיקֵּט עַל אוּמָּן – כְּבוֹלֵל וְחוֹפֵן הוּא.

רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי פְּדָיָה, רַבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רַבִּי חִזְקִיָּה: אֵין בְּלִילָה אֶלָּא בְּיַיִן וְשֶׁמֶן בִּלְבַד. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: עַד כַּוַּיתִים הַנִּבְלָלִים.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן! אִם בָּלַל וְחָפַן – לִפְי חֶשְׁבּוֹן! פְּתַר לָהּ, עַד כַּוַּיתִים הַמּוּתְלָקִטִים לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְהַנִּבְלָיִן – לִפְי חֶשְׁבּוֹן. רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בּוֹן בְּשֵׁם רַבִּי חוּנָא: סְלֶקֶת מַתְנִיתָא, הַנִּבְלָיִן וְהַנֶּחֱפָנִין – לִפְי חֶשְׁבּוֹן.

תָּנֵי: בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: שְׁתַּיִם.

רַבִּי זְעֵירָא אָמַר: מָה בְּחֻלְמָה, כַּד יֵיכַל לְעוּלָא בַּר יִשְׁמָעֵאל קוּפְּדָא שְׁמֵינָה. לְמָחָר אֲתָא שְׁאֵל לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ: לָמָּה שְׁתַּיִם? אָמַר לֵיהּ: מִתּוֹךְ שֶׁאַתְּ אוֹמֵר לוֹ בֵּן, אַף הוּא דּוֹחֵק אֶת עַצְמוֹ וּפוֹדֶה אוֹתָהּ.

חִזְקִיָּה אָמַר: כְּשֶׁהוּא מְחַלְּלָהּ – עוֹשֶׂה אוֹתָהּ בְּרָעָה. וּכְשֶׁהוּא מְחַלֵּל עָלֶיהָ עוֹשֶׂה אוֹתָהּ כְּיָפָה. וְהָתַנְיָנַן: בּוֹרֵר אֶת הַיָּפָה שֶׁבָּהֶן וּמְהַלְּלָן עָלֶיהָ. וְיָבוֹר אֶת הָרָעָה וְיַעֲשֶׂה אוֹתָהּ כְּיָפָה! אָמַר רַבִּי יוֹנָה: אֲנִי אוֹמֵר: הֵיא הָיְתָה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי.

[דף י״ב ע״ב]

מִכָּל מָקוֹם לֹא יָצָאת לְחוּלִין?

אָמַר רַבִּי יוֹנָה: לֹא יִתְכַּוֵּין לַעֲשׂוֹתָהּ חוּלִין בְּרוּרִין. תֵּדַע לְךָ שֶׁהוּא בֵּן, דְּתָנַיְנָן: לֹא שֶׁיְּקַיֵּים בֵּן, אֶלָּא חוֹזֵר וּמְחַלְּלוֹ עַל הַכֶּסֶף.

רַבִּי חַגַּי אוֹמֵר קוֹמֵי רַבִּי זְעֵירָא: מְנַהֵם בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל שֶׁאָמְרוּ בִּדְמַאי: ״מְחַלְּלִין״, בְּוַדַּאי – מְחַלְּלִין אוֹתוֹ מִדּוֹחַק.

וְהָתַנֵּינַן: מְחַלְּלִין פֶּסַח עַל נְחוֹשֶׁת מִדּוֹחַק. הָא פֶּסַח עַל פֶּסַח – לֹא! רַבִּי בָּא בַּר כֹּהֵן אָמַר קוֹמֵי רַבִּי יוֹנָה: רַבִּי אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל שֶׁאָמְרוּ בִּדְמַאי: ״מְחַלְּלִין״, בְּוַדַּאי, עָבַר וְחִילְּלָן – מְחוּלָּלִין. רַבִּי יוּדָן בַּר פַּזִּי, רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר בָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל שֶׁאָמְרוּ בִּדְמַאי: ״מְחַלְּלִין״, בְּוַודַּאי, עָבַר וְחִילְּלָן – מְחוּלָּלִין.

תָּנֵי: רַבִּי לְעָזָר בִּי רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בְּשֵׁם שֶׁמְּחַלְּלִין פֶּסַח עַל נְחוֹשֶׁת – כָּךְ מְחַלְּלִין זָהָב עַל הַפֶּסַח.

אָמַר לוֹ רַבִּי: מִפְּנֵי מַה מְחַלְּלִין פֶּסַח עַל נְחוֹשֶׁת? שֶׁבֵּן מְחַלְּלִין פֶּסַח עַל זָהָב. וְיַחֲלְלוּ זָהָב עַל פֶּסַח, שֶׁאֵין מְחַלְּלִין זָהָב עַל נְחוֹשֶׁת!

אָמַר לוֹ רַבִּי לְעָזָר בִּי רַבִּי שִׁמְעוֹן: שֶׁבֵּן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל זָהָב מְחַלְּלִין אוֹתוֹ עַל מָעוֹת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם.

מִדְּבָרֵי שְׁנֵיהֶם: מְחַלְּלִין פֶּסַח עַל זָהָב. וְאֵין מְחַלְּלִין זָהָב עַל נְחוֹשֶׁת.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא אָמְרוּ בֵּית שַׁמַּאי אֶלָּא בַּסּוֹף. אֲבָל בַּתְּחִילָּה – אוֹף בֵּית שַׁמַּאי מוֹדֵיי.

מַה טַעֲמָא דְּבֵית שַׁמַּאי? **פֶּסַח** (דברים יד, כה) – וְלֹא זָהָב. וְאֵיטָא **פֶּסַח** – וְלֹא נְחוֹשֶׁת!

וְהָתַנֵּינַן: הַפּוֹרֵט סֶלַע מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי! וְסָבְרִינָן מֵימַר: בֵּינִי מַתְנִיתִין: הַמְּצָרֵף סֶלַע מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי.

[דף י״ג ע״א]

מַאי כְּדוֹן טַעֲמָא דְּבֵית שַׁמַּאי? הִיא פֶּסַח הִיא נְחוֹשֶׁת.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: בֵּין בַּתְּחִלָּה בֵּין בַּסּוֹף – בֵּית שַׁמַּאי פְּלִיגִין. מַה טַעֲמָא דְּבֵית שַׁמַּאי? **פֶּסַח** – רִאשׁוֹן, וְלֹא פֶּסַח שֵׁנִי.

וְהָתַנֵּינַן: הַפּוֹרֵט סֶלַע מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי! וְסַבְרִינָן מֵימַר: בֵּינִי מַתְנִיתָא, הַמְּצָרֵף סֶלַע מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. מַאי כְּדוֹן טַעֲמָא דְּבֵית שַׁמַּאי? **פֶּסַח** – עַד כְּדֵי פֶּסַח.

[דף י״ג ע״ב]

הֲלָכָה ד׳ מתני׳ הַפּוֹרֵט סֶלַע מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בְּכָל הַסֶּלַע – מָעוֹת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: בְּשֶׁקֶל פֶּסַח, וּבְשֶׁקֶל מָעוֹת. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֵין מְחַלְּלִין פֶּסַח וּפְרוֹת עַל הַפֶּסַח. וַחֲכָמִים מַתִּירִין.

הַפּוֹרֵט טָלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בְּכָל הַפָּלַע – טָעוֹת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: בְּשֶׁקֶל פָּחָד, וּבְשֶׁקֶל טָעוֹת. הַדָּנִים לִפְנֵי חֲכָמִים אוֹמְרִים: בִּשְׁלֹשָׁה דִינָרֵי פָּחָד, וּבְדִינָר טָעוֹת.

רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: בִּשְׁלֹשָׁה דִינָרִין פָּחָד, וּבְרְבִיעִית [טָעוֹת]. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: אַרְבָּעָה אַסְפְּרֵי כֶּסֶף. שַׁמַּאי אוֹמֵר: יַנִּיחֶנָּה בַּחֲנוּת וְיֹאכַל בְּנַנְדָּה.

מִי שֶׁהָיוּ מִקְצַת בָּנָיו טְמֵאִין, וּמִקְצַת בָּנָיו טְהוֹרִים – מַנִּיחַ אֶת הַפָּלַע וְאוֹמֵר: מַה שֶּׁהַטְּהוֹרִים שׁוֹתִין – סָלַע זוֹ מְחֻלֶּלֶת עָלָיו. נִמְצְאוּ, טְמֵאִין וּטְהוֹרִין שׁוֹתִין מִכַּד אֶחָד.

גמרא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: מַה פִּלְיְגִין רַבִּי מֵאִיר וְרַבָּנִין? בְּפֵירוֹת שֶׁאֵין בָּהֶן כְּדֵי כֶּסֶף. אֲבָל בְּפֵירוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן כְּדֵי כֶּסֶף – אַף רַבָּנָן מוֹדֵיי.

חֲצִי דִינָר כֶּסֶף וְחֲצִי דִינָר פֵּירוֹת – מוּתָּר. דִּינָר כֶּסֶף וְדִינָר פֵּירוֹת – אָסוּר. כָּל שֶׁכֵּן שְׁנֵי דִינָרֵי כֶּסֶף וּשְׁנֵי דִינָרֵי פֵּירוֹת – שֶׁאָסוּר.

אֵיפוֹ הֵן הַדָּנִין? בֶּן עַזַּאי וּבֶן זוֹמָא. אֵיפוֹ הֵן הַתַּלְמִידִים? חֲנִינָא בֶּן חֲכִינַיי וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן מַתְיָא. עֵדָה קְדוֹשָׁה – רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא.

מַאי טַעְמָא דְּשַׁמַּאי? שֶׁמָּא יִשְׁכַּח וְיַעֲשֶׂה אוֹתָן חוּלִּין.

מַה נַן קַיְימִין. אִם בְּאוֹמֵר: "מִכְּבָר" – מַשְׁקֶה מְעוֹרָב הוּא!

[דף י"ד ע"א]

וְאִם בְּאוֹמֵר: "לְכְשֶׁיִּשָּׁתֶה" – לְמַפְרֵעַ חוּלִּין שָׁתוּ!

אֶלָּא, כַּי נַן קַיְימִין: בְּאוֹמֵר: "מִכְּבָר לְכְשֶׁיִּשָּׁתֶה".

בְּטְמֵאִין טְמֵא מֵת, שֶׁאֵין כְּלִי חֶרֶס מִיטַּמֵּא מֵאֲחוֹרָיו. אֲבָל בְּטְמֵאִין טוּמְאַת זִיבָה שֶׁהַזָּב מְטַמֵּא בְּהֶיפֵּט – לָא בְּדָא. כְּשֶׁאֵין אַחַר מְעָרֶה. אֲבָל אִם יֵשׁ אַחַר מְעָרֶה – אֲפִילּוּ טְמֵאִין טוּמְאַת זִיבָה.

הַדָּרָן עָלָךְ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נִיתַּן

פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

הֲלָכָה א' מתני' לֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ: "הַעַל אֶת הַפֵּרוֹת הָאֵלּוּ לִירוּשָׁלַיִם לְחַלֵּק"! אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ: "הַעֲלֵם שֶׁנֹּאכְלֵם וְשֶׁנִּשְׁתֵּם בִּירוּשָׁלַיִם". אֲבָל נוֹתְנִים זֶה לָזֶה מַתָּנַת חִנָּם.

גמרא לֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵירוֹ כו'. מַה בֵּין הָאוֹמֵר: "שֶׁנֹּאכְלֵם וְנִשְׁתֵּם" לְאוֹמֵר: "לְחַלֵּק"? רַבִּי זְעֵירָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: מֵהֲלָכוֹת שֶׁל עִימְעוּם הִיא.

תַּמָּן תָּנֵינַן: הָאוֹמֵר לַפּוֹעֵל: "הֵא לְךָ אִיסָר זֶה וְלַקֵּט לִי יָרָק הַיּוֹם" – שְׂכָרוֹ מוּתָּר. "לַקֵּט לִי בּוֹ יָרָק הַיּוֹם" – שְׂכָרוֹ אָסוּר.

לָקַח מִן הַנַּחְתּוֹם כִּכָּר בְּפוּנְדְיוֹן, "לְכָשֶׁיְּלַקּוֹט יְרָקוֹת הַשָּׁדֶה אָבִיא לְךָ" – מוּתָּר. לָקַח מִמֶּנּוּ סְתָם – לֹא יְשַׁלֵּם לוֹ דְּמֵי שְׁבִיעִית, שֶׁאֵין פּוֹרְעִין חוֹב מִדְּמֵי שְׁבִיעִית.

מַה בֵּין הָאוֹמֵר: "לַקֵּט לִי" מַה בֵּין הָאוֹמֵר: "לַקֵּט לִי בּוֹ"?

רַבִּי אָבִין בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָא: מֵהֲלָכוֹת שֶׁל עִימְעוּם הִיא.

תַּמָּן תָּנֵינַן: שׁוֹאֵל אָדָם מֵחֲבֵירוֹ כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יֹאמַר לוֹ: "הַלְוֵנִי". מַה בֵּין הָאוֹמֵר: "הַלְוֵנִי" מַה בֵּין הָאוֹמֵר: "הַשְׁאִילֵנִי"?

רַבִּי זְעֵירָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: מֵהֲלָכוֹת שֶׁל עִימְעוּם הִיא.

פִּיתָן, רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: עוֹד הִיא מֵהֲלָכוֹת שֶׁל עִימְעוּם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: קְשָׁיְיתַהּ קוּמֵי רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא: מַהוּ מֵהֲלָכוֹת שֶׁל עִימְעוּם הִיא? כְּדֵי אֲנִי אוֹמֵר: בְּמָקוֹם שֶׁפַּת יִשְׂרָאֵל מְצוּיָה, בַּדִּין הוּא שֶׁתְּהֵא פַּת גּוֹיִם אֲסוּרָה, וְעִימְעֲמוּ עָלֶיהָ וְהִתִּירוּהָ. אוֹ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין פַּת יִשְׂרָאֵל מְצוּיָה, בַּדִּין הוּא שֶׁתְּהֵא פַּת גּוֹיִם מוּתֶּרֶת, וְעִימְעֲמוּ עָלֶיהָ וַאֲסָרוּהָ.

אָמַר רַבִּי מָנָא: וְיֵשׁ עִימְעוּם לְאִיסּוּר? וּפַת לֹא כְּתַבְשִׁילֵי גּוֹיִם הִיא? כְּדֵי אֲנִי אוֹמֵר: בְּמָקוֹם שֶׁאֵין תַּבְשִׁילֵי יִשְׂרָאֵל מְצוּיִין, בַּדִּין הוּא שֶׁיְּהוּ תַּבְשִׁילֵי גּוֹיִם מוּתָּרִים, וְעִמְעֲמוּ עֲלֵיהֶן וַאֲסָרוּם?!

אֶלָּא כֵּן הוּא, בְּמָקוֹם שֶׁאֵין פַּת יִשְׂרָאֵל מְצוּיָה, בַּדִּין הוּא שֶׁתְּהֵא פַּת גּוֹיִם אֲסוּרָה, וְעִימְעֲמוּ עָלֶיהָ וְהִתִּירוּהָ מִפְּנֵי חַיֵּי נֶפֶשׁ.

רַבָּנִין דְּקֵיסָרִין בְּשֵׁם רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא: כְּדִבְרֵי מִי שֶׁהוּא מַתִּיר. וּבִלְבַד מִן הַפַּלְטוֹר. וְלָא עָבְדִין כֵּן.

תָּנֵי: לֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵירוֹ בִּירוּשָׁלַיִם: "הַעַל חָבִית זוֹ שֶׁל יַיִן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם לְחַלֵּק" אָמַר רַבִּי לְעָזָר:

[דף י"ד ע"ב]

דְּרַבִּי יוּדָה וּדְרַבִּי נְחֶמְיָה הִיא. מַה נַן קַיְימִין? אִם בְּהַהוּא דְאָמַר לֵיהּ: "הֵא לְךָ הַב לִי" – דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר! "הַב לִי וַאֲנָא יָהִיב לָךְ" – דִּבְרֵי הַכֹּל מוּתָּר!

אֶלָּא כַּי נַן קַיְימִין: בְּהַהוּא דְאָמַר לֵיהּ: ״הַב לִי, בָּרִיא לִי אֲנָא יָהֵב לָךְ״ רַבִּי יוּדָה וְרַבִּי נְחֶמְיָה אוֹסְרִים, שֶׁאֵין יָרָקוֹת הַשָּׂדֶה מְצוּיִין. וְרַבָּנִין מַתִּירִין, שֶׁיָּרָקוֹת הַשָּׂדֶה מְצוּיִין.

מִשֶּׁהֶעֱלָה אוֹתָן, מַהוּ שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ״טוֹל חֶלְקְךָ וַאֲנִי חֶלְקִי״? מַהוּ שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ״טוֹל חָבִית שֶׁל יַיִן זוֹ, וְאָנוּ אוֹכְלִין חָבִית שֶׁמָּן שֶׁיֵּשׁ לִי שָׁם״?

אַף בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה כֵּן. מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, עַל יְדֵי שֶׁמְּכִירָתוֹ מוּתָּרֶת – אַתְּ אָמַר מוּתָּר. מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה, עַל יְדֵי שֶׁאֵין מְכִירָתוֹ מוּתֶּרֶת – חֲרֵי אַתְּ אָמַר אָסוּר. לֵית פְּשִׁיטָא לָךְ דְּהֵיא מוּתָּר?! מַהוּ שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ״הַעַל בְּהֵמָה וְחָיָה זוֹ, וְאָנוּ אוֹכְלִין בָּשָׂר שְׁחוּטָה שֶׁיֵּשׁ לִי שָׁם״?

הֲלָכָה ב׳

מתני׳ אֵין לוֹקְחִין תְּרוּמָה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמַעֵט בַּאֲכִילָתוֹ.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר.

אָמַר לָהֶן רַבִּי שִׁמְעוֹן: אִם הֵיקֵל בְּזִבְחֵי שְׁלָמִים שֶׁהוּא מְבִיאָן לִידֵי פְּגוּל וְנוֹתָר וְטָמֵא, לֹא נָקֵל בַּתְּרוּמָה?!

אָמְרוּ לוֹ: מָה, לֹא הֵיקֵל בְּזִבְחֵי שְׁלָמִים, שֶׁכֵּן מוּתָּרִים לַזָּרִים. נָקֵל בַּתְּרוּמָה, שֶׁהִיא אֲסוּרָה לַזָּרִים?!

[דף ט״ו ע״א]

גמרא תָּנֵי: שֶׁלֹּא יָבוֹא לִידֵי פְּסוּל. מַהוּ לִידֵי פְּסוּל? אָמַר רַבִּי יוֹנָה: שֶׁנִּפְסַל בְּטִבּוּל יוֹם. לְאוֹכְלוֹ אֵין אַתְּ יָכוֹל, שֶׁהוּא טָמֵא דְּבַר תּוֹרָה. לִפְדּוֹתוֹ אֵין אַתְּ יָכוֹל, שֶׁהוּא טָהוֹר דְּבַר תּוֹרָה. תֵּיוּ: שֶׁלֹּא יָבוֹא לִידֵי פְּסוּל.

מַהוּ **מְמַעֵט בַּאֲכִילָתוֹ**? תְּרוּמָה – אֲסוּרָה לְזָרִים, מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – מוּתָּר לְזָרִים. תְּרוּמָה – אֲסוּרָה בְּטִבּוּל יוֹם, מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – מוּתָּר בְּטִבּוּל יוֹם.

וְכֵיצַד שֶׁהוּא מְמַעֵט בַּאֲכִילָתוֹ, כָּךְ הוּא מְמַעֵט בַּאֲכִילָתָהּ. תְּרוּמָה – מוּתֶּרֶת לָאוֹנֵן, מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – אָסוּר לָאוֹנֵן. תְּרוּמָה – אֵינָהּ טְעוּנָה מְחִיצָה, מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – טָעוּן מְחִיצָה.

אַשְׁכַּח תָּנֵי: מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמַעֵט בַּאֲכִילָתוֹ וּבַאֲכִילָתָהּ.

תָּנֵי: אֵין לוֹקְחִים שְׁבִיעִית מִכֶּסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בְּמַחְלוֹקֶת.

אָמַר רַבִּי יוֹנָה: דִּבְרֵי הַכֹּל הֵיא. אוֹכְלֵי תְּרוּמָה – זְרִיזִין הֵן.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת מַכְשִׁירִין פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. הַמַּרְעִיד אֶת הָאֵילָן לְהַשִּׁיר מִמֶּנּוּ מַשְׁקִין, וְנָפְלוּ עַל תְּלוּשִׁין שֶׁבּוֹ וְעַל מְחֻבָּרִין שֶׁתַּחְתָּיו - בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בְּ׳כִי יַתֵּן׳[1]. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: עַל הַתְּלוּשִׁין בְּ׳כִי יַתֵּן׳, וְעַל הַמְחֻבָּרִין אֵינָם בְּ׳כִי יַתֵּן׳. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל הַמַּרְעִיד אֶת הָאִילָן לְהַשִּׁיר מִמֶּנּוּ מַשְׁקִין, וְנָפְלוּ עַל הַתְּלוּשִׁין שֶׁבּוֹ וְעַל מְחֻבָּרִין שֶׁתַּחְתָּיו - שֶׁהֵן בְּ׳כִי יַתֵּן׳, וְעַל שֶׁעִקָּרָן מִשְׁנִגְבּוּ - שֶׁאֵינָן בְּ׳כִי יַתֵּן׳. עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל הַמַּרְעִיד אֶת הָאִילָן לְהַשִּׁיר מִמֶּנּוּ אוֹכָלִין, וְנָפְלוּ מִבַּד עַל בַּד וּמְשׁוּכָה לַחֲבֶרְתָּהּ בְּאוֹתוֹ אִילָן, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בְּ׳כִי יַתֵּן׳. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינָן בְּ׳כִי יַתֵּן׳:

ב. אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי: אִי אַתֶּם מוֹדִים בְּמַעֲלֶה שֵׂק אֶחָד וּנְתָנוֹ עַל גַּב הַנָּהָר אוֹ עַל גַּבֵּי הַמְּעָרָה, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהַמַּיִם יוֹרְדִים מִצַּד הָעֶלְיוֹן לְצַד הַתַּחְתּוֹן - שֶׁאֵינָן בְּ׳כִי יַתֵּן׳. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי: אִי אַתֶּם מוֹדִין בְּמַעֲלֶה שְׁנֵי שַׂקִּין מִן הַמְּעָרָה וּנְתָנָן זֶה עַל גַּב זֶה, שֶׁהַמַּיִם יוֹרְדִין מִן הָעֶלְיוֹן לַתַּחְתּוֹן - שֶׁהַתַּחְתּוֹן בְּ׳כִי יַתֵּן׳. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֶחָד שַׂק וְאֶחָד שְׁנֵי שַׂקִּין, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בְּ׳כִי יַתֵּן׳. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינָן בְּ׳כִי יַתֵּן׳. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: זֶה וָזֶה בְּ׳כִי יַתֵּן׳. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: זֶה וָזֶה אֵינָן בְּ׳כִי יַתֵּן׳. וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: הַתַּחְתּוֹן - בְּ׳כִי יַתֵּן׳, וְהָעֶלְיוֹן - אֵינוֹ בְּ׳כִי יַתֵּן׳:

ג. הַמְמַחֵק אֶת הַגֵּג וְאֶת הַכְּרִישָׁה, אַף עַל פִּי שֶׁהַמַּיִם יוֹרְדִים מִצַּד הָעֶלְיוֹן לְצַד הַתַּחְתּוֹן - אֵינָן בְּ׳כִי יַתֵּן׳, נִתְלְשׁוּ - הֲרֵי זֶה בְּ׳כִי יַתֵּן׳. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: זַב וְטָמֵא שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ, וְיָרְדוּ גְּשָׁמִים עַל שְׂעָרוֹ וְעַל כְּסוּתוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁסּוֹחֲטָן וְהַמַּיִם יוֹרְדִין מִצַּד

[1] **וְכִי יִתֵּן** מַיִם עַל זֶרַע וְנִפַּל מִנִּבְלָתָם עָלָיו טָמֵא הוּא לָכֶם (ויקרא יא, לח):

הַשָּׁלֵם

הָעֶלְיוֹן לַתַּחְתּוֹן - הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִים, שֶׁאֵין נֶחְשָׁבִים אֶלָּא לְאַחַר שֶׁיֵּצְאוּ מִכֻּלָּן. יָצְאוּ מִכֻּלָּן - הֲרֵי אֵלּוּ מְכַשְּׁרִין וּטְהוֹרִין, שֶׁאֵין נֶחְשָׁבִין אֶלָּא לְאַחַר יְצִיאָתָן:

ד. הַמְסַדֵּר קַנְקַנִּים בְּכִפָּה, אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁאֲבוּ יוֹתֵר מִלּוֹג - אֵינָן בְּ׳כִי יַתֵּן׳. וּלְעִנְיַן מֵי חַטָּאת אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא שָׁאֲבוּ. אֲחֵרִים אוֹמְרִים מִשּׁוּם רַבִּי נְחוּנְיָה: אִם הָיוּ מְחֻסָּנוֹת אֵינָן שְׁאוּבוֹת:

ה. מֵי פֵּרוֹת שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹכָן טִפַּת מַיִם כָּל שֶׁהֵן - טְמֵאִים; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אֲפִלּוּ כּוֹר צִיר שֶׁנָּפַל לְתוֹכוֹ טִפַּת מַיִם כָּל שֶׁהוּא - טָמֵא. נָפַל לְתוֹכוֹ יַיִן דְּבַשׁ וְחָלָב - הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב:

ו. הַטּוֹרֵף אֶת גַּגּוֹ וְהַמְכַבֵּס אֶת כְּסוּתוֹ, אֵימָתַי יוֹדַע אִם רַבּוּ גְּשָׁמִים אִם לָאו? אִם בַּתְּחִלָּה הָיָה מְנַטֵּף גְּסוֹת, וְעַכְשָׁו הוּא מְנַטֵּף טִפִּין עְבוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּתְּחִלָּה הָיָה מְנַטֵּף טִפִּין חֲתוּכוֹת, וְעַכְשָׁו יוֹרֵד טִפָּה אַחַר טִפָּה:

ז. מָצָא בָּשָׂר - הוֹלְכִין אַחַר רֹב הַטַּבָּחִין. מַחֲרוֹזוֹת - הוֹלְכִין אַחַר רֹב אוֹכְלֵי בָּשָׂר. מָצָא בָּהּ תִּינוֹק מֻשְׁלָךְ מֻחְצָה עַל מֻחְצָה - מַטִּילִין עָלָיו שְׁנֵי חוֹמְרִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיְתָה שָׁם עוֹבֶדֶת כּוֹכָבִים אַחַת אוֹ שִׁפְחָה אַחַת - הִיא חֲשׁוּדָה לְהַשְׁלִיךְ:

מַסֶּכֶת מַכְשִׁירִין פֶּרֶק שֵׁנִי

א. חָבִית שֶׁהִיא מְלֵאָה פֵּרוֹת וּנְתוּנָה בְּתוֹךְ הַמַּשְׁקִין, כָּל שֶׁשָּׁאֲבוּ - הֲרֵי זֶה בְּכִי יַתֵּן. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשֶׁל חֶרֶס, אֲבָל בְּשֶׁאָר כָּל הַכֵּלִים - אֵינָן שׁוֹאֲבִין. וּכְלֵי אֶבֶן הָרִכִּין - הֲרֵי הֵן כִּכְלֵי חֶרֶשׂ. סִדֵּין שֶׁנִּתְּנָה עַל גַּבֵּי סְלוֹן לְחַטָּן בּוֹ אֶת חִטָּיו וְטָנְנוּ, אִם מֵחֲמַת הַמַּיִם - בְּ׳כִי יַתֵּן׳. אִם מֵחֲמַת הַסְּדִין - אֵינוֹ בְּ׳כִי יַתֵּן׳. הַמַּרְבֵּץ אֶת בֵּיתוֹ בַּמַּיִם וְנָתַן

תּוֹסֶפְתָּא

בּוֹ שְׁבֻלִּין וְטָנְנוּ, אִם יֵשׁ עֲלֵיהֶן מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ - הֲרֵי זֶה בְּכִי יַתִּן׳. וְאִם לָאו - אֵינוֹ בְּכִי יַתִּן׳. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ עָלָיו מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ - אֵינוֹ בְּכִי יַתִּן׳. מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּמִרְבֵּץ אֶת גָּרְנוֹ - שֶׁאֵינוֹ בְּכִי יַתִּן׳. וּבַמַּשְׁכִּים לְהָבִיא פִּסְלֵת, אִם בִּשְׁבִיל שֶׁיֵּשׁ עָלָיו טַל - הֲרֵי זֶה בְּכִי יַתִּן׳, וְאִם בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יִבַּטֵּל מִמְּלַאכְתּוֹ - אֵינוֹ בְּכִי יַתִּן׳:

ב. בְּהֵמָה שֶׁיָּרְדָה לִשְׁתּוֹת מַיִם הָעוֹלִים בְּפִיהָ וּבִשְׁפָמָהּ - הֲרֵי הוּא בְּכִי יַתִּן׳. בְּיָדָהּ וּבְרַגְלָהּ - אֵינָן בְּכִי יַתִּן׳. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הַמַּיִם הָעוֹלִין בְּרַגְלֵי אָדָם - לְעוֹלָם טְמֵאִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מַיִם הָעוֹלִין בְּרַגְלֵי בְּהֵמָה טְמֵאָה - לְעוֹלָם טְמֵאִין. הַמְמַלֵּא בָּחָבִית, הַמַּיִם הָעוֹלִין בְּאַחֲרֶיהָ וּבְחֶבֶל הַמְכוֹנָן עַל צַוָּארָהּ וּבְחֶבֶל שֶׁהוּא לְצָרְכָּהּ - הֲרֵי הוּא בְּכִי יַתִּן׳. וּלְעִנְיַן מֵי חַטָּאת - אֵינָן חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא לֹא נִתְמַלֵּא בַּכְּלִי. עֲרֵבָה שֶׁיָּרַד דֶּלֶף לְתוֹכָהּ, הַנִּתָּזִין וְהַצָּפִין - אֵינָן בְּכִי יַתִּן׳. נִטָּלָן לְשׁוֹפְכָן - בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בְּכִי יַתִּן׳, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינָן בְּכִי יַתִּן׳. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בַּטְּהוֹרָה. אֲבָל בַּטְּמֵאָה - הַכֹּל מוֹדִין שֶׁהוּא בְּכִי יַתִּן׳; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַחַת טְמֵאָה וְאַחַת טְהוֹרָה - בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: הֲרֵי הֵן בְּכִי יַתִּן׳, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינָן בְּכִי יַתִּן׳. הַנּוֹגֵעַ בַּנִּבְלָה, וְהַנּוֹגֵעַ בְּמִשְׁכָּב וּבְמוֹשָׁב, בְּתוֹךְ הַמְקֻוֶּה טָמֵא, וְטָהוֹר בַּעֲלִיָּתוֹ. זָב שֶׁדָּרַס עַל גַּבֵּי מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, בְּתוֹךְ הַמְקֻוֶּה טָמֵא, וְטָהוֹר בַּעֲלִיָּתוֹ. פְּרוֹת שֶׁנִּפְלוּ לְתוֹךְ אַמַּת הַמַּיִם וּפָשַׁט מִי שֶׁיָּדָיו טְמֵאוֹת וּנְטָלָן - יָדָיו טְמֵאוֹת וְהַפֵּרוֹת טְהוֹרִין. וְאִם חִשֵּׁב שֶׁיּוּדְחוּ יָדָיו - יָדָיו טְהוֹרוֹת וְהַפֵּרוֹת בְּכִי יַתִּן׳:

ג. הַמְמַלֵּא בַּקִּילוֹן, פֵּרֵשׁ רַבִּי עֲקִיבָא: אִם נִגְּבוּ מִיָּד - טְהוֹרִין. וְאִם לֹא נִגְּבוּ, אֲפִלּוּ עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם - טְמֵאִין. סְתָמָן - שְׁלֹשָׁה יָמִים. עֲצִים שֶׁנִּפְלוּ עֲלֵיהֶן מַשְׁקִין טְמֵאִין וְיָרְדוּ עֲלֵיהֶן גְּשָׁמִים - טְמֵאִים. אַבָּא יוֹסֵי בֶּן דּוֹסְתַּאי אוֹמֵר: אִם רַבּוּ - טְהוֹרִין, וְיַסִּיקֶן

הַשָּׁלֵם

אֲפִלּוּ בְּיָדִים טְמֵאוֹת. הוֹצִיאָן שֶׁיָּרְדוּ עֲלֵיהֶן גְּשָׁמִים, אֲפִלּוּ רַבּוּ - טְמֵאִים. בָּלְעוּ מַשְׁקִין טְמֵאִים אַף עַל פִּי שֶׁהוֹצִיאָן שֶׁיָּרְדוּ עֲלֵיהֶן גְּשָׁמִים - טְהוֹרִים. וְלֹא יַסִּיקֶן אֶלָּא בְּיָדִים טְהוֹרוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם הָיוּ לַחִין וְהִסִּיקָן, וְרַבּוּ עֲלֵיהֶן מַשְׁקִין הַיּוֹצְאִין מֵהֶן עַל מַיִם שֶׁבָּלְעוּ טְהוֹרִין מִקֶּל וָחֹמֶר, וּמָה אִם מַיִם גְּשָׁמִים שֶׁהֵן עֲלוּלִין לְקַבֵּל טֻמְאָה - הֲרֵי הֵן מְטַהֲרִין בְּרֹב, מַיִם פֵּרוֹת שֶׁאֵינָן עֲלוּלִין לְקַבֵּל טֻמְאָה - אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּטַהֲרוּ בְּרֹב! אָמְרוּ לוֹ: לֹא, אִם אָמַרְתָּ בַּגְּשָׁמִים - שֶׁמְּטַהֲרִין אֶת הַטְּמֵאִין, תֹּאמַר בְּמֵי פֵּרוֹת - שֶׁאֵין מְטַהֲרִין אֶת הַטְּמֵאִין!:

ד. הַטּוֹבֵל בַּיָּם אוֹ בַּנָּהָר, אַף עַל פִּי שֶׁהִפְלִיג יוֹתֵר מִמִּיל - הֲרֵי זֶה בְּכִי יַתִּן׳. עָבַר בַּנָּהָר, אוֹ שֶׁדָּחֲאוּ חֲבֵרוֹ, אוֹ שֶׁיָּרְדוּ עָלָיו גְּשָׁמִים וְרַבּוּ - טְהָרוּ שְׁנֵיהֶם אֶת הָרִאשׁוֹנִים. הַתַּרְקָב וְהַמְּדוּכָה שֶׁהָיוּ בָּהֶם מַיִם טְמֵאִין וְהִטְבִּילָן, רִאשׁוֹנִים - טָהֲרוּ מִלְּטַמֵּא, וְהַשְּׁנִיִּים - הֻכְשְׁרוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה. הָעוֹשֶׂה צְפוּר בְּמַיִם הַנִּתָּזִין וְאֶת שֶׁבָּהּ - אֵינָן בְּכִי יַתִּן׳; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: זֶה וְזֶה בְּכִי יַתִּן׳; (רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הַנִּתָּזִין - אֵינָן בְּכִי יַתִּן׳, וְאֶת שֶׁבּוֹ - הֲרֵי זֶה בְּכִי יַתִּן׳). וְהָעוֹשֶׂה אַמָּה בַּמַּיִם - אֵינָן בְּכִי יַתִּן׳:

ה. הַמּוֹדֵד אֶת הַבּוֹר בֵּין לְאָרְכּוֹ וּבֵין לְרָחְבּוֹ - הֲרֵי זֶה בְּכִי יַתִּן׳; דִּבְרֵי רַבִּי טַרְפוֹן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לְעָמְקוֹ - בְּכִי יַתִּן׳. וּלְרָחְבּוֹ - אֵינוֹ בְּכִי יַתִּן׳. אָמַר לוֹ רַבִּי טַרְפוֹן: כְּשֶׁמָּדְדוֹ לְרָחְבּוֹ - אֵין רוֹצֶה בְּמַשְׁקֶה שֶׁבָּרֹאשׁ, וּכְשֶׁמָּדְדוֹ לְעוֹמְקוֹ - רוֹצֶה בְּמַשְׁקֶה שֶׁבָּרֹאשׁ. אָמַר לוֹ: אִם כֵּן יְהֵא מַשְׁקֶה שֶׁבָּרֹאשׁ - טָמֵא. לְמַטָּה מִן הָרֹאשׁ - טָהוֹר! אָמַר לוֹ: אִי אַתָּה מוֹדֶה שֶׁהַמְמַלֵּא בְּחָבִית, הַמַּיִם הָעוֹלִין בָּהּ אַחֲרֶיהָ, וּבֶחֶבֶל שֶׁהוּא לְצָרְכָּהּ שֶׁהֵן בְּכִי יַתִּן׳, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְמַיִם שֶׁיִּפְלוּ לְתוֹכָהּ עַד שֶׁיִּגְּעוּ לַאֲחוֹרֶיהָ, אַף כָּאן אִי אֶפְשָׁר לְמַשְׁקֶה שֶׁבָּרֹאשׁ עַד שֶׁיִּהְיֶה לְמַטָּה מִן הָרֹאשׁ. חָזַר רַבִּי טַרְפוֹן לִהְיוֹת שׁוֹנֶה כִּדְבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא:

תּוֹסֶפְתָּא

ו. שִׁלֵּשׁ אֶת הַחֵבֶל לַבּוֹר לֵידַע אִם יֵשׁ בּוֹ מַיִם - הֲרֵי זֶה בְּכִי יַתִּן. יָדָיו וְרַגְלָיו - אֵינָן בְּכִי יַתִּן. שִׁלֵּשׁ אֶת הַמַּטְלִית לְהַעֲלוֹת בָּהּ דְּלִי אוֹ קְתוֹן, וְכָלְכָלָה לְהוֹשִׁיב עָלֶיהָ תַּרְנְגֹלֶת - אֵינָן בְּכִי יַתִּן. וְאִם נִעֵר - הֲרֵי זֶה בְּכִי יַתִּן. הַמּוֹצִיא מַסְמֵר לַגָּשָׁמִים לְכַבּוֹתוֹ - אֵינָן בְּכִי יַתִּן, וְאִם בִּשְׁבִיל לְצָרְפוֹ - הֲרֵי זֶה בְּכִי יַתִּן. הַמְּנִיחַ אֶת הָאוּד בַּגְּשָׁמִים לְכַבּוֹתוֹ - אֵינוֹ בְּכִי יַתִּן, וְאִם בִּשְׁבִיל לַעֲשׂוֹתוֹ פֶּחָם - הֲרֵי זֶה בְּכִי יַתִּן. הַשּׁוֹקֵל עֲנָבִים בְּכַף מֹאזְנַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁהַיַּיִן צָף עַל גַּבֵּי יָדָיו, וְאַף עַל פִּי שֶׁחִשֵּׁב עָלָיו - טָהוֹר. כְּנָסוֹ לְתוֹךְ הַכְּלִי - טָמֵא: הַדּוֹרֵס עֲנָבִים בֶּחָבִית, אַף עַל פִּי שֶׁהַיַּיִן צָף עַל גַּבֵּי יָדָיו - טָהוֹר. וְכֵן בְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם יַיִן נָסֵךְ:

מַסֶּכֶת מַכְשִׁירִין פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. הַמַּעֲלֶה אֲגֻדּוֹת בִּשְׁבִיל שֶׁיִּמְתִּינוּ לְהְיוֹת אוֹגֵד בָּהֶן - הֲרֵי זֶה בְּכִי יַתִּן. הַמַּעֲלֶה פֵּרוֹתָיו לַגֹּג לְלוֹתְתָן בַּטַּל וּבַגְּשָׁמִים - הֲרֵי זֶה בְּכִי יַתִּן. הֶעֱלָן מִפְּנֵי הַכְּנִימָה וְיָרְדוּ עֲלֵיהֶן טַל וּגְשָׁמִים, אִם שָׁמַח - בְּכִי יַתִּן. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא לִשְׂמוֹחַ, אֶלָּא עוֹדָהוּ טַל וּגְשָׁמִים עֲלֵיהֶן, אִם חִשֵּׁב עֲלֵיהֶן - הֲרֵי זֶה בְּכִי יַתִּן. אִם לָאו - אֵינָן בְּכִי יַתִּן. חֵרֵשׂ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁהֶעֱלוּ פֵּרוֹתֵיהֶם לַגֹּג לְלוֹתְתָן בַּטַּל וּבַגְּשָׁמִים - הֲרֵי זֶה בְּכִי יַתִּן. הֶעֱלָן מִפְּנֵי הַכְּנִימָה וְיָרַד עֲלֵיהֶן טַל וּגְשָׁמִים, אַף עַל פִּי שֶׁחִשְּׁבוּ - אֵינָן בְּכִי יַתִּן. שֵׁישׁ לָהֶן מַעֲשֶׂה וְאֵין לָהֶן מַחֲשָׁבָה:

ב. רַבִּי חֲלַפְתָּא בֶּן קָוִינָא אוֹמֵר: שׁוּם בַּעַל בֶּכִי - טָמֵא, מִשּׁוּם שֶׁמַּרְבִּיצִין עָלָיו בַּמַּיִם וְאַחַר כָּךְ קוֹלְעִין אוֹתוֹ. אָמְרוּ חֲכָמִים: אִם כֵּן יְהֵא טָמֵא לַחֲלַפְתָּא בֶּן קָוִינָא, וְטָהוֹר לְכָל יִשְׂרָאֵל. יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה אוֹמֵר: חִטִּים הַבָּאוֹת מֵאַלֶכְסַנְדְּרִיָּא - טָמֵא מִפְּנֵי אַנְטַלְיָא שֶׁלָּהֶן. אָמְרוּ חֲכָמִים: אִם כֵּן יְהֵא טָמֵא לִיהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה, וּטְהוֹרוֹת לְכָל יִשְׂרָאֵל:

ג. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בְּרִאשׁוֹנָה הָיוּ כְּרִיכוֹת שֶׁל קִשּׁוּאִין וְשֶׁל דְּלוּעִין שֶׁבְּצִפּוֹרִי - טְמֵאוֹת,

הַשָּׁלֵם

מִפְּנֵי שֶׁמְּקַנְּחִין אוֹתָן בְּסִפּוֹג בְּשָׁעָה שֶׁעוֹקְרִין אוֹתָן. קִבְּלוּ עֲלֵיהֶן אַנְשֵׁי צִפּוֹרִי שֶׁלֹּא יְהוּ עוֹשִׂין כֵּן. בָּרִאשׁוֹנָה הָיָה גְּרִיס שֶׁל פּוֹל וְשֶׁל טוֹפַח שֶׁל צִפּוֹרִי - טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁשּׁוֹרִין אוֹתָן בְּמַיִם בְּשָׁעָה שֶׁגּוֹרְסִין אוֹתָן. קִבְּלוּ עֲלֵיהֶן אַנְשֵׁי צִפּוֹרִי שֶׁלֹּא יְהוּ עוֹשִׂין כֵּן. הַפֵּרוֹת מִכָּל מָקוֹם - הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקַת טָהֳרָה, אֶחָד עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְאֶחָד הַכּוּתִי וְאֶחָד יִשְׂרָאֵל. אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: אֵין אָדָם רַשַּׁאי לְטַמֵּא פֵּרוֹתָיו, הִתִּירוּ לְבַעַל הַבַּיִת שֶׁהוּא מְטַמֵּא דָּבָר מוּעָט וְנוֹתֵן לְתוֹךְ כְּפִישָׁה:

ד. כָּל הָאֲגֻדּוֹת שֶׁל שְׁוָקִים הַבָּאִין מִבֵּית הַשְּׁוָקִין - טְמֵאִין. וְלֹא מָקוֹם אֶגֹּד אָמְרוּ, אֶלָּא כֻּלָּם, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מִתְרַפְרֶפֶת וְחוֹזֶרֶת וְאוֹגְדָהּ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם כְּדִבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, יִהְיוּ אֲלוּמוֹת שֶׁל שְׁוָקִים - טְהוֹרוֹת:

ה. הָאוֹג בְּכָל מָקוֹם - הֲרֵי הוּא בְּחֶזְקַת טָמְאָה. הַקַּשׁוּאִין וְהַדְּלוּעִין הַתְּלוּיִין בְּגַמִּי עַל פְּתְחֵי חֲנֻיּוֹת - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִים. יָרַק הַנִּמְכָּר עִם טַרְכְּסִימוֹן לִפְנֵי חֲנֻנִי - הֲרֵי זֶה טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁמְּזַלְּפִים עָלָיו מַיִם בְּשָׁעָה שֶׁמּוֹכְרִים אוֹתוֹ. אֶתְרוֹגֵי קֶסָרִין - הֲרֵי זֶה בְּחֶזְקַת טָמְאָה:

ו. בֵּיצֵי חֲנֻנִי שֶׁמּוֹכְרִין לַח וְיָבֵשׁ - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִים; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: לֹא שֶׁהָיָה רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא לַח וְיָבֵשׁ, אֶלָּא שֶׁתִּינּוֹק מְטַמְּאָן בְּמַשְׁקֶה שֶׁבַּצְּלוֹחִית. כָּל הַבֵּיצִים - בְּחֶזְקַת טָהֳרָה, וּבֵיצַת הַבַּלָּן - בְּחֶזְקַת טָמְאָה.

ז. וְכֵיצַד צָדִין דָּגִים בְּטָהֳרָה? בֵּין שֶׁצָּדָן בְּחֶרֶס, וּבֵין שֶׁצָּדָן בִּכְפִיפָה, וּבֵין שֶׁצָּדָן בַּמְּצוּדָה וְלֹא נִעֵר אֶת הַמְּצוּדָה עֲלֵיהֶן - הֲרֵי אֵלּוּ בְּחֶזְקַת טָהֳרָה. וּלְעוֹלָם הֵן בְּחֶזְקַת טָמְאָה, עַד שֶׁיִּתְכַּוֵּן לָצוּד בְּטָהֳרָה. וְאֵין עַם הָאָרֶץ נֶאֱמָן לוֹמַר: ״לֹא נִעַרְתִּי אֶת הַמְּצוּדָה עֲלֵיהֶן״:

תּוֹסֶפְתָּא

ח. דַּם הַשְּׁחִין וּבַעְבּוּעוֹת, וְתַמְצִית בָּשָׂר וּמֵי פֻּרוֹת, וְהַמֶּלַח שֶׁנִּתְמַחוּ - לֹא מְטַמְּאִין וְלֹא מַכְשִׁירִין. מֵי רַגְלֵי בְּהֵמָה - לֹא מַכְשִׁירִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה: אִם קִבְּלָן בִּכְלִי - הֲרֵי הֵן מַכְשִׁירִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: סָח לִי נִימוּס אָחִיו שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הַגַּרְסִי: הַשּׁוֹחֵט אֶת הָעוֹרֵב לְהִתְלַמֵּד בּוֹ - דָּמוֹ מַכְשִׁיר. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּל דַּם הַשְּׁחִיטָה - לְעוֹלָם מַכְשִׁיר. דַּם הַמֵּת - מְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהוּא; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בִּרְבִיעִית. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר - בְּטָמְאָה קַלָּה, לְטַמֵּא אֶחָד וּלְפַסֵּל אֶחָד. וְדִבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי - בְּטָמְאָה חֲמוּרָה, לְטַמֵּא שְׁנַיִם וְלִפְסֹל אֶחָד:

ט. כָּל מַשְׁקֶה הַמֵּת - טָהוֹרִין, חוּץ מִדָּמוֹ. וְכָל מַרְאֶה דָּמִים - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַבּוּסָאי: כָּל יָמַי הָיִיתִי קוֹרֵא מִקְרָא הַזֶּה (בַּמִּדְבָּר יט, יט): "וְהִזָּה הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא" - טָהוֹר אֶחָד מַזֶּה עַל הַטָּמֵא אֶחָד. עַד שֶׁבָּאתִי לְאוּצַר שֶׁל יַבְנֶה, וּמֵאוּצַר שֶׁל יַבְנֶה לָמַדְתִּי: שֶׁטָּהוֹר אֶחָד מַזֶּה עַל מֵאָה טְמֵאִין:

מַסֶּכֶת זָבִים פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. הָרוֹאֶה רְאִיָּה אַחַת שֶׁל זוֹב, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: כְּשׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: כִּבְעַל קֶרִי. אֵלּוּ וְאֵלּוּ מוֹדִים: שֶׁטּוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב כִּבְעַל קֶרִי. אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי: אִי אַתֶּם מוֹדִים שֶׁהוּא טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב כִּבְעַל קֶרִי? אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי: אִי אַתֶּם מוֹדִים שֶׁאִם יִרְאֶה לְמָחָר שֶׁהוּא טָמֵא, כְּשׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם שֶׁהִיא טְמֵאָה? הַמֵּסִיט אֶת הָרְאִיָּה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: תָּלוּי. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: טָהוֹר. מִשְׁכָּבוֹ וּמוֹשָׁבוֹ, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: תָּלוּי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: טָהוֹר. רָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת, הַמֵּסִיט אֶת שְׁתֵּיהֶן - טָמֵא; כִּדְבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: הַמֵּסִיט אֶת הָרִאשׁוֹנָה - טָהוֹר, וְאֶת הַשֵּׁנִיָּה - טָמֵא. מִשְׁכָּבוֹת וּמוֹשָׁבוֹת שֶׁבֵּין רִאשׁוֹנָה לִשְׁנִיָּה, בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין, וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין. רָאָה אַחַת מְרֻבָּה כְּשְׁתַּיִם, הַמֵּסִיט אֶת כֻּלָּהּ - טָמֵא; דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין טָמֵא אֶלָּא הַמֵּסִיט טִפָּה אַחֲרוֹנָה בִּלְבַד. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל הָרוֹאֶה שְׁתַּיִם, אוֹ אַחַת מְרֻבָּה שְׁתַּיִם, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: זָב גָּמוּר, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְצָרִיךְ בִּיאַת מַיִם חַיִּים, וּפָטוּר מִן הַקָּרְבָּן:

ב. כְּשֶׁהָיָה רַבִּי עֲקִיבָא מְסַדֵּר הֲלָכוֹת לְתַלְמִידִים, אָמַר: 'כָּל מִי שֶׁשָּׁמַע טַעַם עַל חֲבֵירוֹ יָבֹא וְיֹאמַר'. אָמַר לְפָנָיו רַבִּי שִׁמְעוֹן מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר יְהוּדָה אִישׁ בַּרְתּוֹתָא: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל שְׁרָאָה אַחַת בְּרֹאשׁוֹן, וּבַשֵּׁנִי הִפְסִיק, וּבַשְּׁלִישִׁי רָאָה שְׁתַּיִם - שֶׁאֵין זֶה זָב גָּמוּר. עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל הָרוֹאֶה שְׁתַּיִם, אוֹ אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם, וּבַשֵּׁנִי הִפְסִיק, וּבַשְּׁלִישִׁי רָאָה אַחַת. אָמַר לוֹ: לֹא כָל הַקּוֹפֵץ מִשְׁתַּבֵּחַ, אֶלָּא הַנּוֹתֵן אֶת הַטַּעַם. אָמַר לְפָנָיו רַבִּי שִׁמְעוֹן: כָּךְ אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי: מַה לִּי כְּשֶׁרָאָה שְׁתַּיִם בַּתְּחִלָּה וְאַחַת בַּסּוֹף, מַה לִּי כְּשֶׁרָאָה אַחַת בַּתְּחִלָּה וּשְׁתַּיִם בַּסּוֹף, אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי: כְּשֶׁרָאָה אַחַת בַּתְּחִלָּה וּשְׁתַּיִם בַּסּוֹף - בְּטֵל יוֹם הַטָּהוֹר אֶת הָרְאִיָּה, וְיֵשׁ בְּיָדוֹ שְׁתֵּי רְאִיּוֹת. כְּשֶׁרָאָה שְׁתַּיִם בַּתְּחִלָּה וְאַחַת בַּסּוֹף - הוֹאִיל וְנִזְקַק לִסְפִירַת שִׁבְעָה בְּטֵל הָרְאִיָּה אֶת יוֹם הַטָּהוֹר, וְיֵשׁ בְּיָדוֹ שְׁלֹשָׁה רְאִיּוֹת. חָזַר רַבִּי עֲקִיבָא לִהְיוֹת שׁוֹנֶה כְּדִבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יַנַּאי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר חִסְמָא לִפְנֵי רַבִּי: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל שְׁרָאָה אַחַת בְּרֹאשׁוֹן, וְאַחַת בַּשֵּׁנִי, וּבַשְּׁלִישִׁי הִפְסִיק, וּבִרְבִיעִי רָאָה אַחַת. וְעַל שְׁרָאָה אַחַת בְּרֹאשׁוֹנָה, וּבַשֵּׁנִי הִפְסִיק, וּבַשְּׁלִישִׁי וּבִרְבִיעִי רָאָה שְׁתַּיִם - שֶׁאֵין זֶה זָב גָּמוּר. עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל הָרוֹאֶה שְׁתַּיִם, אוֹ אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם, וּבַשֵּׁנִי הִפְסִיק, בַּשְּׁלִישִׁי רָאָה אַחַת. אָמַר תַּלְמִיד אֶחָד מִתַּלְמִידֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל לִפְנֵי

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

רַבִּי עֲקִיבָא מְשׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל הָרוֹאֶה קֶרִי בַּשֵּׁנִי - שֶׁהוּא סוֹתֵר אֶת שֶׁלְּפָנָיו. וְעַל הָרוֹאֶה בָּרְבִיעִי - שֶׁאֵין סוֹתֵר אֶלָּא יוֹמוֹ. עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל הָרוֹאֶה בַּשְּׁלִישִׁי:

ג. כָּל קֶרִי שֶׁמְּטַמֵּא בַּכֹּהֲנִים - סוֹתֵר בְּזָב, וּמַתָּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה בִּימֵי גְּמָרוֹ וּבִימֵי סְפָרוֹ, וְאֵינוֹ סוֹתֵר אֶלָּא יוֹמוֹ. רָאָה לָאוֹר שְׁמִינִי - מוֹנֶה בַּתְּחִלָּה וּמֵבִיא קָרְבָּן אֶחָד. רָאָה יוֹם שְׁמִינִי - מוֹנֶה בַּתְּחִלָּה וּמֵבִיא שְׁתֵּי קָרְבָּנוֹת:

ד. כַּמָּה הוּא כְּדֵי טְבִילָה וְסִפּוּג? כְּדֵי שֶׁיֵּרֵד וְיִטְבֹּל וְיַעֲלֶה וְיִסְתַּפֵּג. וְכַמָּה שִׁעוּרָהּ שֶׁל רְאִיָּה מְרֻבָּה? כְּדֵי שֶׁלֹּשׁ כְּמִגְדָּיוֹן לַשִּׁילֹחַ, שֶׁהֵן כְּדֵי שְׁתֵּי טְבִילוֹת וּשְׁתֵּי סְפוּגִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כְּדֵי הַקַּפַּת הַבַּיִת מִבִּפְנִים. מָשְׁלוּ מָשָׁל, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְחֻבֶּל שֶׁל מֵאָה אַמָּה, רָאָה בְּתְחִלַּת מֵאָה, וּבְסוֹף חֲמִשִּׁים, וּבְסוֹף מֵאָה - הֲרֵי זֶה זָב גְּמוּר. רָאָה בְּתְחִלַּת מֵאָה, וּבְתוֹךְ חֲמִשִּׁים, וּבְתוֹךְ מֵאָה. אוֹ בְּתְחִלַּת מֵאָה, וּבְתוֹךְ חֲמִשִּׁים, וּבְסוֹף מֵאָה. אוֹ בְּתְחִלַּת מֵאָה, וְאַחַר חֲמִשִּׁים, וְסוֹף מֵאָה - אֵין זֶה זָב גְּמוּר. הָיָה מַפְסִיק יוֹתֵר - כָּל שֶׁכֵּן הוּא טָמְאתוֹ. זֶה הַכְּלָל: כָּל זְמַן שֶׁהִיא מְרֻבָּה - כָּל שֶׁכֵּן הוּא טָמְאתוֹ. רָאָה שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת, אִם אֵין בֵּין רִאשׁוֹנָה לַשְּׁלִישִׁית כְּדֵי טְבִילָה וְסִפּוּג - אֵין בִּידוֹ אֶלָּא אַחַת. רָאָה אַחַת מְרֻבָּה כְּשִׁתַּיִם, אִם יֵשׁ מִתְּחִלָּתָהּ וְעַד סוֹפָהּ כְּדֵי טְבִילָה וְסִפּוּג - יֵשׁ בִּידוֹ שְׁתֵּי רְאִיּוֹת, וְאִם לָאו - אֵין בִּידוֹ אֶלָּא אַחַת. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בֵּין כֵּן וּבֵין כָּךְ - אֵין בִּידוֹ אֶלָּא אַחַת. וּמוֹדָה רַבִּי יוֹסֵי: שֶׁאִם רָאָה אַחַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בֵּינֵיהֶן כְּדֵי טְבִילָה וְסִפּוּג - יֵשׁ בִּידוֹ שְׁתֵּי רְאִיּוֹת, מִפְּנֵי שֶׁשְּׁנֵי יָמִים חוֹלְקִים אוֹתָהּ. וְכֵן הָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: רָאָה אַחַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת - סָפֵק לַטָּמְאָה וּפָטוּר מִן הַקָּרְבָּן. שְׁתַּיִם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת - סָפֵק לְטָמְאָה וְלַקָּרְבָּן. אַחַת וַדַּאי וּשְׁתַּיִם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, אוֹ שְׁתַּיִם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וְאַחַת וַדַּאי, שְׁתַּיִם וַדַּאי וְאַחַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, אוֹ אַחַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וּשְׁתַּיִם וַדַּאי - וַדַּאי לַטָּמְאָה וּלְקָרְבָּן:

הַשָּׁלֵם

מַסֶּכֶת זָבִים פֶּרֶק שֵׁנִי

א. הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וְהַגֵּר תּוֹשָׁב - אֵינָן מְטַמְּאִין בְּזִיבָה, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן מְטַמְּאִין בְּזִיבָה - טְמֵאִין כְּזָבִין לְכָל דִּבְרֵיהֶם. וְשׁוֹרְפִין עֲלֵיהֶן אֶת הַתְּרוּמָה, וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן עַל טָמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס שֶׁרָאוּ לִבְעֹן אוֹ אֹדֶם - אֵין שׁוֹרְפִין עֲלֵיהֶן אֶת הַתְּרוּמָה, וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן עַל טָמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. רָאוּ לִבְעֹן וְאֹדֶם כְּאֶחָד - שׁוֹרְפִין עֲלֵיהֶן אֶת הַתְּרוּמָה, וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן עַל טָמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. הַנּוֹגֵעַ בִּלְבֵן וְאֹדֶם, וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ - פָּטוּר. הוּא עָצְמוֹ שֶׁנָּגַע בִּלְבֵן וְאֹדֶם, וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ - פָּטוּר. הָיָה מוֹנֶה לַלְּבֵן וְרָאָה אֹדֶם, לְאֹדֶם וְרָאָה לִבְעֹן - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ סוֹתֵר:

ב. וּמַה בֵּין זוֹב לִשְׁכֻבַת זֶרַע? זוֹב בָּא מִבְּשַׂר הַמֵּת, שִׁכְבַת זֶרַע מִבְּשַׂר הַחַי. זוֹב דּוֹמֶה לַלְּבֵן בֵּיצָה הַמּוּזֶרֶת, וְשִׁכְבַת זֶרַע קְשׁוּרָה כְּלֶבֶן בֵּיצָה שֶׁאֵינָהּ מוּזֶרֶת. שִׁכְבַת זֶרַע אֲדָמָה - טְהוֹרָה, וְהָאִשָּׁה תּוֹלָה בָּהּ:

ג. זָב, תּוֹלִין אוֹתוֹ בְּמַאֲכָל, וּבְכָל מִינֵי מַאֲכָל; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פִּינְחָס אוֹמֵר בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא: הֶחָלָב וְהַגְּבִינָה, וּבְשָׂר שָׁמֵן, וְיֵין יָשָׁן, וּגְרִיסִין שֶׁל פּוֹל, וּבֵיצִים, וּמוֹרִיס - מַרְגִּילִין לְדָבָר זִיבָה. תִּינוֹק - תּוֹלִין לוֹ בַּחֲמִשָּׁה דְּבָרִים; בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה, בְּמִשָּׂא וּבְקִפִּיצָה, בְּחֹלִי שֶׁלּוֹ וְשֶׁל אִמּוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: כְּשֵׁם שֶׁתּוֹלִין שִׁכְבַת זֶרַע מֵעֵת לְעֵת, כָּךְ לְמַרְאֵה וּלְהֶרְהוּר מֵעֵת לְעֵת. אֲבָל לְמַאֲכָל וּלְמִשְׁתֶּה לְמַשָּׂא וּלְקִפִּיצָה - תּוֹלִין לוֹ כָּל זְמַן שֶׁהוּא מִצְטַעֵר:

ד. עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁרָאָה קֶרִי וְנִתְגַּיֵּר - מֵיד מְטַמֵּא בְּזִיבָה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמַּן שֶׁנִּתְגַּיֵּר מָהוּל. אֲבָל מָל וְאַחַר כָּךְ רָאָה - תּוֹלִין לוֹ כָּל זְמַן שֶׁהוּא מִצְטַעֵר, בֵּין עוֹבֵד כּוֹכָבִים וּבֵין יִשְׂרָאֵל:

תּוֹסֶפְתָּא

ה. הַמּוֹצֵא מֵת מְשָׁכַב לְרָחְבָּהּ שֶׁל דֶּרֶךְ; לְנָזִיר וּלְעוֹשֶׂה פֶּסַח - טָהוֹר. וְלִתְרוּמָה - טָמֵא. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁאֵין שָׁם מָקוֹם לַעֲבוֹר. אֲבָל יֵשׁ שָׁם מָקוֹם לַעֲבוֹר, אַף לִתְרוּמָה - טָהוֹר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמְהַלֵּךְ בְּרַגְלָיו. אֲבָל בַּטָּעוּן וּבָרְכוּב - טָמֵא, שְׁמְהַלֵּךְ בְּרַגְלָיו אֶפְשָׁר לוֹ שֶׁלֹּא לִגַּע וְשֶׁלֹּא יַאֲהִיל וְשֶׁלֹּא יָסִיט, אֲבָל בַּטָּעוּן וּבָרְכוּב אִי אֶפְשָׁר לוֹ שֶׁלֹּא יִגַּע וְשֶׁלֹּא יַאֲהִיל וְשֶׁלֹּא יָסִיט. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? כְּשֶׁמְּצָאוּהוּ שָׁלֵם. אֲבָל בַּמְשֻׁבָּר וּמְפֹרָק - טָהוֹר, שֶׁמָּא בֵּין הַפְּרָקִים עָבַר. וּבַקֶּבֶר, אַף עַל פִּי שֶׁמְּשֻׁבָּר וּמְפֹרָק - טָמֵא, שֶׁהַקֶּבֶר מְצָרְפוֹ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּטֻמְאַת הַתְּהוֹם. אֲבָל בְּטֻמְאָה יְדוּעָה - טָמֵא. אִי זוֹ הִיא טֻמְאַת הַתְּהוֹם? שֶׁלֹּא הִכִּיר בָּהּ אֶחָד בְּסוֹף הָעוֹלָם, אֲבָל הִכִּיר בָּהּ אֶחָד בְּסוֹף הָעוֹלָם - אֵין זֶה טֻמְאַת הַתְּהוֹם. מְצָאוֹ טָמוּן בַּתֶּבֶן אוֹ בֶּעָפָר אוֹ בִּצְרוֹרוֹת - הֲרֵי זוֹ טֻמְאַת הַתְּהוֹם. אֲבָל הַנִּקְבָּר בַּמַּיִם וּבַאֲפֵלָה וּבִנְקִיקֵי הַסְּלָעִים - אֵין זֶה קֶבֶר הַתְּהוֹם. אֵין קֶבֶר הַתְּהוֹם אֶלָּא לַמֵּת בִּלְבַד:

מַסֶּכֶת זָבִים פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. חֹמֶר בְּזָב שֶׁאֵין בְּזָבָה, וּבָהּ שֶׁאֵין בְּזָב. שֶׁהַזָּב - טָעוּן בִּיאַת מַיִם חַיִּים, וְהַזָּבָה - אֵינָהּ טְעוּנָה בִּיאַת מַיִם חַיִּים. זָב - מְטַמֵּא בְּזִיבַת בֶּן יוֹמוֹ, וְזָבָה - לַעֲשָׂרֶת יָמִים. זָב - אִם רָאָה שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת לְיוֹם אֶחָד - טָמֵא. וְזָבָה - אֵינָהּ טְמֵאָה אֶלָּא בְּשָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת לְשָׁלֹשָׁה יָמִים. זָב - אֵין הַיָּמִים שֶׁלּוֹ עוֹמְדִין לְפָנָיו, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּזָבָה. זָב - נִזְקָק לִסְפִירַת שִׁבְעָה בִּשְׁתֵּי רְאִיּוֹת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּזָבָה. זָב - אֵין מִינוֹ סוֹתְרוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּזָבָה. זָב - מְטַמֵּא בְּלֶבֶן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּזָבָה: חֹמֶר בְּזָבָה מִבְּזָב, שֶׁהַזָּבָה מְטַמְּאָה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב בְּרִאְיָה כָּל שֶׁהוּא, וְשׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם - בְּכָל שֶׁהוּא. וַאֲסוּרָה בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, וּמְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ, וּמְטַמְּאָה מֵעֵת לְעֵת, וּמְטַמְּאָה מִבִּפְנִים כְּבַחוּץ, וּמְטַמְּאָה בְּאוֹנְסִין, וּמְטַמְּאָה בְּאָדָם. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזָב:

הַשָּׁלֵם

ב. חֹמֶר בְּזָב שֶׁאֵין בְּטֻמְאַ-מֵת, וּבְטֻמְאַ-מֵת מַה שֶּׁאֵין בְּזָב. שֶׁהַזָּב עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב לְטַמֵּא אָדָם וּלְטַמֵּא בְּגָדִים, וְעַל גַּבָּיו מַדָּף, וּמְטַמֵּא כְּלִי שֶׁטַח וּכְלִי חֶרֶס מִקֶּף צָמִיד פָּתִיל בְּהֶסֵּט. זוֹבוֹ וְרֻקּוֹ וּמֵימֵי רַגְלָיו - מְטַמְּאִין טֻמְאָה חֲמוּרָה, וּמְטַמְּאִין אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין, וּכְלִי שֶׁטַח בְּמַגָּע, וּכְלִי חֶרֶס בְּהֶסֵּט. וְחַיָּב בְּקָרְבָּן, וְטָעוּן בִּיאַת מַיִם חַיִּים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּטֻמְאַ מֵת. חֹמֶר בְּטֻמְאַ מֵת, שֶׁטֻּמְאַ מֵת טָעוּן הַזָּאָה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזָב:

ג. חֹמֶר בְּזָב מַה שֶּׁאֵין בִּמְצֹרָע, וּבִמְצֹרָע שֶׁאֵין בְּזָב. חֹמֶר בְּזָב, שֶׁזָּב מְטַמֵּא בְּהֶסֵּט וְטָעוּן בִּיאַת מַיִם חַיִּים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּמְצֹרָע. חֹמֶר בִּמְצֹרָע, שֶׁהַמְּצֹרָע מְטַמֵּא בְּבִיאָה וְטָעוּן הַזָּאַת מַיִם חַיִּים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּזָב. חֹמֶר בְּזָבָה שֶׁאֵין בִּמְצֹרַעַת, וּבִמְצֹרַעַת מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּזָבָה. שֶׁהַזָּבָה מְטַמְּאָה בְּהֶסֵּט, וּמְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּמְצֹרַעַת. חֹמֶר בִּמְצֹרַעַת, שֶׁהַמְּצֹרַעַת מְטַמְּאָה בְּבִיאָה, וּטְעוּנָה הַזָּאַת מַיִם חַיִּים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּזָבָה:

מַסֶּכֶת זָבִים פֶּרֶק רְבִיעִי

א. טָמֵא הַמַּכֶּה אֶת הַטָּהוֹר, וְטָהוֹר שֶׁמַּכֶּה אֶת הַטָּמֵא, בִּגְדֵי טָהוֹר - טְמֵאִים; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: טָהוֹר הַמַּכֶּה אֶת הַטָּמֵא, בִּגְדֵי טָהוֹר - טְהוֹרִין. טָמֵא הַמַּכֶּה אֶת הַטָּהוֹר, בִּגְדֵי טָהוֹר - טְמֵאִים, שֶׁאִם יִמָּשֵׁךְ הַטָּהוֹר, הֲרֵי הַטָּמֵא נוֹפֵל. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: תִּקָּעוֹ - טָמֵא. רִתְקוֹ - טָהוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: טַטְרְקֵי שֶׁשְּׁנֵי רָאשֶׁיהָ נוֹגְעִים בָּאָרֶץ, וְאֶמְצָעִיתָהּ רוֹפֶפֶת, וְהַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יוֹשְׁבִים עָלֶיהָ, בִּגְדֵי טָהוֹר - טְהוֹרִין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִין: עַד שֶׁיְּהֵא זֶה מֵגִיף וְזֶה פּוֹתֵחַ, וְעַד שֶׁיְּהֵא זֶה מוֹשֵׁךְ הֵילֶךְ וְזֶה מוֹשֵׁךְ הֵילֶךְ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁיְּהֵא הַטָּהוֹר מַעֲלֶה אֶת הַטָּמֵא. רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּשָׁנִים שֶׁהָיוּ טוֹחָנִין בְּרֵחַיִם שֶׁל יַד אוֹ (בְּרֵחַיִם) שֶׁל חָמוֹר, אוֹ טוֹעֲנִין בִּזְמַן שֶׁמַּשָּׂאָן כָּבֵד, בִּגְדֵי טָהוֹר - טְמֵאִין:

תּוֹסֶפְתָּא

ב. צִיצִיתוֹ שֶׁל טָמֵא עַל גַּבֵּי טָהוֹר - טָהוֹר. צִיצִיתוֹ שֶׁל טָהוֹר עַל גַּבֵּי טָמֵא, אִם עָמַד טָמֵא - טָהוֹר, וְאִם עָמַד טָהוֹר - טָמֵא. צִיצִיתוֹ שֶׁל טָמֵא עַל גַּבֵּי צִיצִית שֶׁל טָהוֹר, אִם עָמַד טָמֵא - טָהוֹר. אִם עָמַד טָהוֹר - טָמֵא. צִיצִית שֶׁל טָהוֹר עַל גַּבֵּי צִיצִיתוֹ שֶׁל טָמֵא, בֵּין שֶׁעָמַד טָמֵא בֵּין שֶׁעָמַד טָהוֹר - טָהוֹר:

ג. שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים רַבִּי אֱלִיעֶזֶר חִסְמָא מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. נִדָּה שֶׁיָּשְׁבָה עִם הַטְּהוֹרָה בַּמִּטָּה, כִּפָּה שֶׁבִּרְאֹשָׁהּ - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר חִסְמָא מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. נוֹטֶלֶת עֶרְבָּה מִלֵּאָה בְּגָדִים בִּזְמַן שֶׁמַּשָּׁאָהּ כָּבֵד, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר חִסְמָא מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. יָשַׁב בַּסְּפִינָה, כֵּלִים שֶׁבְּרֹאשׁ הַנֵּס שֶׁבַּסְּפִינָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר חִסְמָא מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים:

ד. זָב שֶׁהָיָה מָטָל עַל חֲמֵשׁ כַּסּוֹת לְרָחְבָּן - כֻּלָּן טְהוֹרִין, שֶׁאֵין אֶחָד מֵהֶן נוֹשֵׂא אֶת רֻבּוֹ. וְאִם הָיָה אֻמְצָעִי גָּבוֹהַּ - טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁרֻבּוֹ נִשָּׂא עָלָיו. וּמוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁאִם יָשַׁב עַל גַּבֵּי גְּשִׁישׁ שֶׁל מִטָּה, וְטַלִּית תַּחַת שְׁתֵּי רַגְלָיו שֶׁל גְּשִׁישׁ - שֶׁטְּמֵאוֹת. וּבַבְּהֵמָה תַּחַת שְׁתֵּי רַגְלַיִם וְיַד אַחַת, אוֹ תַּחַת שְׁתֵּי יָדַיִם וְרֶגֶל אַחַת - שֶׁטְּמֵאָה:

ה. זָב שֶׁהִקִּישׁ עַל אִילָן שֶׁכֹּחוֹ רַע אוֹ עַל שׁוֹכָה שֶׁכֹּחָהּ רַע, וְנָפְלוּ מִמֶּנּוּ פֵּגִין אוֹ שׁוֹכוֹת, רַבִּי מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ - טְמֵאִין. הִקִּישׁ עַל גַּבֵּי תַּנּוּר וְנָפַל הֵימֶנּוּ כִּכַּר תְּרוּמָה - טָהוֹר. וְאִם הָיָה חֶרֶס מְדֻבָּק בּוֹ - טָמֵא. הַשִּׁדָּה, וְהַתֵּבָה, וְהַמִּגְדָּל, אַף עַל פִּי שֶׁהֵן בָּאִין בְּמִדָּה - טְמֵאִים. וְרַבִּי נְחֶמְיָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֲרִין בְּאֵלּוּ. וְאִם הָיוּ נִסּוֹטִין - טְמֵאִין. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁהוּא מִכֹּחַ הֶסָּטָה - טְמֵאָה, וּמִכֹּחַ רְעָדָה - טָהוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַל קוֹרוֹת בֵּית הַבַּד, בִּזְמַן שֶׁהִיא נִפְרֶצֶת - טְהוֹרָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף עַל קוֹרוֹת הַבַּלָּנִים, בִּזְמַן שֶׁהִיא מְפַקֶּפֶקֶת וְאֵינָהּ נִשְׁמֶטֶת:

ו. הַזָּב בְּכַף מֹאזְנַיִם, וּמִשְׁקָל וּמוֹשֵׁב בְּכַף שְׁנִיָּה, אִם הַזָּב כּוֹרֵעַ - מְטַמֵּאין אֶחָד וּפוֹסְלִין אֶחָד. אִם הָיוּ הֵן מַכְרִיעִין - מְטַמְּאִין שְׁנַיִם וּפוֹסְלִין אֶחָד. בָּאָדָם, בֵּין שֶׁהַזָּב מַכְרִיעַ וּבֵין שֶׁכָּרַע אֶת הַזָּב - מְטַמְּאִין שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד. הַזָּב בְּכַף מֹאזְנַיִם, וְאוֹכְלִין וּמַשְׁקִין בְּכַף שְׁנִיָּה, כָּרַע הַזָּב - מְטַמֵּאין אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד. כָּרְעוּ הֵן - טְהוֹרִין. פָּרַשׁ - מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד. וְאִם אֵינוֹ יָדוּעַ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין גְּבוֹהִין מִן הָאָרֶץ אֶלָּא כָּל שֶׁהוּא - נוֹתְנִין עֲלֵיהֶן חוּמְרֵי נִשָּׂא וְחוּמְרֵי נוֹשֵׂא:

ז. יָשַׁב עַל גַּבֵּי קוֹרָה, הַכֵּלִים שֶׁבָּעֶקֶל - טְמֵאִין. עַל הַמַּכְבֵּשׁ שֶׁל כּוֹבֵשׁ, בִּזְמַן שֶׁהוּא טָעוּן בָּאֲבָנִים, כֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו - טְהוֹרִין. וְרַבִּי נְחֶמְיָה מְטַמֵּא. בִּזְמַן שֶׁהוּא חוֹזֵר בַּכֵּלִים, כֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו - טְמֵאִין:

הַשָּׁלֵם

ישעיהו פרק לב

א הֵן לְצֶדֶק יִמְלָךְ־מֶלֶךְ וּלְשָׂרִים לְמִשְׁפָּט
יָשֹׂרוּ: **ב** וְהָיָה־אִישׁ כְּמַחֲבֵא־רוּחַ וְסֵתֶר זָרֶם
כְּפַלְגֵי־מַיִם בְּצִיּוֹן כְּצֵל סֶלַע־כָּבֵד בְּאֶרֶץ
עֲיֵפָה: **ג** וְלֹא תִשְׁעֶינָה עֵינֵי רֹאִים וְאָזְנֵי שֹׁמְעִים
תְּקַשֵּׁבְנָה: **ד** וּלְבַב נִמְהָרִים יָבִין לָדָעַת וּלְשׁוֹן
עִלְּגִים תְּמַהֵר לְדַבֵּר צָחוֹת: **ה** לֹא־יִקָּרֵא עוֹד
לְנָבָל נָדִיב וּלְכִילַי לֹא יֵאָמֵר שׁוּעַ: **ו** כִּי נָבָל נְבָלָה
יְדַבֵּר וְלִבּוֹ יַעֲשֶׂה־אָוֶן לַעֲשׂוֹת חֹנֶף וּלְדַבֵּר אֶל־
יְהוָה תּוֹעָה לְהָרִיק נֶפֶשׁ רָעֵב וּמַשְׁקֵה צָמֵא
יַחְסִיר: **ז** וְכֵלָי כֵּלָיו רָעִים הוּא זִמּוֹת יָעָץ לְחַבֵּל
עֲנוּם בְּאִמְרֵי־שֶׁקֶר וּבְדַבֵּר אֶבְיוֹן
מִשְׁפָּט: **ח** וְנָדִיב נְדִיבוֹת יָעָץ וְהוּא עַל־נְדִיבוֹת
יָקוּם: {ס} **ט** נָשִׁים שַׁאֲנַנּוֹת קֹמְנָה שְׁמַעְנָה קוֹלִי
בָּנוֹת בְּטֻחוֹת הַאֲזֵנָּה אִמְרָתִי: **י** יָמִים עַל־שָׁנָה
תִּרְגַּזְנָה בְּטֻחוֹת כִּי כָלָה בָצִיר אָסָף בְּלִי
יָבוֹא: **יא** חִרְדוּ שַׁאֲנַנּוֹת רְגָזָה בְּטֻחוֹת פְּשֵׁטָה
וְעֹרָה וַחֲגֹרָה עַל־חֲלָצָיִם: **יב** עַל־שָׁדַיִם סֹפְדִים
עַל־שְׁדֵי־חֶמֶד עַל־גֶּפֶן פֹּרִיָּה: **יג** עַל אַדְמַת עַמִּי
קוֹץ שָׁמִיר תַּעֲלֶה כִּי עַל־כָּל־בָּתֵּי מָשׂוֹשׂ קִרְיָה
עַלִּיזָה: **יד** כִּי־אַרְמוֹן נֶטֹּשׁ הֲמוֹן עִיר עֶזֶב עֹפֶל
וָבַחַן הָיָה בְעַד מְעָרוֹת עַד־עוֹלָם מְשׂוֹשׂ פְּרָאִים
מִרְעֵה עֲדָרִים: **טו** עַד־יֵעָרֶה עָלֵינוּ רוּחַ מִמָּרוֹם
וְהָיָה מִדְבָּר לַכַּרְמֶל וכרמל וְהַכַּרְמֶל לַיַּעַר
יֵחָשֵׁב: **טז** וְשָׁכַן בַּמִּדְבָּר מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בַּכַּרְמֶל
תֵּשֵׁב: **יז** וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְדָקָה שָׁלוֹם וַעֲבֹדַת
הַצְדָקָה הַשְׁקֵט וָבֶטַח עַד־עוֹלָם: **יח** וְיָשַׁב עַמִּי
בִּנְוֵה שָׁלוֹם וּבְמִשְׁכְּנוֹת מִבְטָחִים וּבִמְנוּחֹת
שַׁאֲנַנּוֹת: **יט** וּבָרַד בְּרֶדֶת הַיָּעַר וּבַשְּׁפָלָה תִּשְׁפַּל
הָעִיר: **כ** אַשְׁרֵיכֶם זֹרְעֵי עַל־כָּל־מָיִם מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל־
הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר: {ס}

ישעיהו פרק לג

א הוֹי שׁוֹדֵד וְאַתָּה לֹא שָׁדוּד וּבוֹגֵד וְלֹא־בָגְדוּ בּוֹ
כַּהֲתַמְּךָ שׁוֹדֵד תּוּשַׁד כַּנִּלְאֹתְךָ לִבְגֹּד יִבְגְּדוּ־בָךְ:
{ס} **ב** יְהוָה חָנֵנוּ לְךָ קִוִּינוּ הֱיֵה זְרֹעָם לַבְּקָרִים
אַף־יְשׁוּעָתֵנוּ בְּעֵת צָרָה: **ג** מִקּוֹל הָמוֹן נָדְדוּ
עַמִּים מֵרוֹמְמֻתְךָ נָפְצוּ גּוֹיִם: **ד** וְאֶסַּף שְׁלַלְכֶם
אֹסֶף הֶחָסִיל כְּמַשַּׁק גֵּבִים שֹׁקֵק בּוֹ: **ה** נִשְׂגָּב יְהוָה
כִּי שֹׁכֵן מָרוֹם מִלֵּא צִיּוֹן מִשְׁפָּט וּצְדָקָה: **ו** וְהָיָה
אֱמוּנַת עִתֶּיךָ חֹסֶן יְשׁוּעֹת חָכְמַת וָדָעַת יִרְאַת
יְהוָה הִיא אוֹצָרוֹ: {פ}
ז הֵן אֶרְאֶלָּם צָעֲקוּ חֻצָה מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר
יִבְכָיוּן: **ח** נָשַׁמּוּ מְסִלּוֹת שָׁבַת עֹבֵר אֹרַח הֵפֵר
בְּרִית מָאַס עָרִים לֹא חָשַׁב אֱנוֹשׁ: **ט** אָבַל
אֻמְלְלָה אָרֶץ הֻחְפִּיר לְבָנוֹן קָמַל הָיָה הַשָּׁרוֹן
כָּעֲרָבָה וְנֹעַר בָּשָׁן וְכַרְמֶל: {ס} **י** עַתָּה אָקוּם
יֹאמַר יְהוָה עַתָּה אֵרוֹמָם עַתָּה אֶנָּשֵׂא: **יא** תַּהֲרוּ
חֲשַׁשׁ תֵּלְדוּ קַשׁ רוּחֲכֶם אֵשׁ תְּאַכַלְכֶם: **יב** וְהָיוּ
עַמִּים מִשְׂרְפוֹת שֵׂיד קוֹצִים כְּסוּחִים בָּאֵשׁ יִצָּתּוּ:
{פ}
יג שִׁמְעוּ רְחוֹקִים אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וּדְעוּ קְרוֹבִים
גְּבֻרָתִי: **יד** פָּחֲדוּ בְצִיּוֹן חַטָּאִים אָחֲזָה רְעָדָה
חֲנֵפִים מִי | יָגוּר לָנוּ אֵשׁ אוֹכְלָה מִי־יָגוּר לָנוּ
מוֹקְדֵי עוֹלָם: **טו** הֹלֵךְ צְדָקוֹת וְדֹבֵר מֵישָׁרִים
מֹאֵס בְּבֶצַע מַעֲשַׁקּוֹת נֹעֵר כַּפָּיו מִתְּמָךְ בַּשֹּׁחַד
אֹטֵם אָזְנוֹ מִשְּׁמַע דָּמִים וְעֹצֵם עֵינָיו מֵרְאוֹת
בְּרָע: **טז** הוּא מְרוֹמִים יִשְׁכֹּן מְצָדוֹת סְלָעִים
מִשְׂגַּבּוֹ לַחְמוֹ נִתָּן מֵימָיו נֶאֱמָנִים: **יז** מֶלֶךְ בְּיָפְיוֹ
תֶּחֱזֶינָה עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה אֶרֶץ מַרְחַקִּים: **יח** לִבְּךָ
יֶהְגֶּה אֵימָה אַיֵּה סֹפֵר אַיֵּה שֹׁקֵל אַיֵּה סֹפֵר אֶת־
הַמִּגְדָּלִים: **יט** אֶת־עַם נוֹעַז לֹא תִרְאֶה עַם עִמְקֵי
שָׂפָה מִשְּׁמוֹעַ נִלְעַג לָשׁוֹן אֵין בִּינָה: **כ** חֲזֵה צִיּוֹן

קִרְיַת מוֹעֲדֵנוּ עֵינֶיךָ תִרְאֶינָה יְרוּשָׁלַם נָוֶה שַׁאֲנָן
אֹהֶל בַּל־יִצְעָן בַּל־יִסַּע יְתֵדֹתָיו לָנֶצַח וְכָל־חֲבָלָיו
בַּל־יִנָּתֵקוּ: **כא** כִּי אִם־שָׁם אַדִּיר יְהוָה לָנוּ מְקוֹם־
נְהָרִים יְאֹרִים רְחַבֵּי יָדָיִם בַּל־תֵּלֵךְ בּוֹ אֳנִי־שַׁיִט
וְצִי אַדִּיר לֹא יַעַבְרֶנּוּ: **כב** כִּי יְהוָה שֹׁפְטֵנוּ יְהוָה
מְחֹקְקֵנוּ יְהוָה מַלְכֵּנוּ הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ: **כג** נִטְּשׁוּ
חַבָלֶיךָ בַּל־יְחַזְּקוּ כֵּן־תָּרְנָם בַּל־פָּרְשׂוּ נֵס אָז חֵלֵק
עַד־שָׁלָל מַרְבֶּה פִּסְחִים בָּזּוּ בָז: **כד** וּבַל־יֹאמַר
שָׁכֵן חָלִיתִי הָעָם הַיּוֹשֵׁב בָּהּ נְשֵׂא עָוֹן: {ס}

ישעיהו פרק לד

א קִרְבוּ גוֹיִם לִשְׁמֹעַ וּלְאֻמִּים הַקְשִׁיבוּ תִּשְׁמַע
הָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ תֵּבֵל וְכָל־צֶאֱצָאֶיהָ: **ב** כִּי קֶצֶף
לַיהוָה עַל־כָּל־הַגּוֹיִם וְחֵמָה עַל־כָּל־צְבָאָם
הֶחֱרִימָם נְתָנָם לַטֶּבַח: **ג** וְחַלְלֵיהֶם יֻשְׁלָכוּ
וּפִגְרֵיהֶם יַעֲלֶה בָאְשָׁם וְנָמַסּוּ הָרִים
מִדָּמָם: **ד** וְנָמַקּוּ כָּל־צְבָא הַשָּׁמַיִם וְנָגֹלּוּ כַּסֵּפֶר
הַשָּׁמָיִם וְכָל־צְבָאָם יִבּוֹל כִּנְבֹל עָלֶה מִגֶּפֶן
וּכְנֹבֶלֶת מִתְּאֵנָה: **ה** כִּי־רָוְתָה בַשָּׁמַיִם חַרְבִּי הִנֵּה
עַל־אֱדוֹם תֵּרֵד וְעַל־עַם חֶרְמִי לְמִשְׁפָּט: **ו** חֶרֶב
לַיהוָה מָלְאָה דָם הֻדַּשְׁנָה מֵחֶלֶב מִדַּם כָּרִים
וְעַתּוּדִים מֵחֶלֶב כִּלְיוֹת אֵילִים כִּי זֶבַח לַיהוָה
בָּבְצְרָה וְטֶבַח גָּדוֹל בְּאֶרֶץ אֱדוֹם: **ז** וְיָרְדוּ רְאֵמִים
עִמָּם וּפָרִים עִם־אַבִּירִים וְרָוְתָה אַרְצָם מִדָּם
וַעֲפָרָם מֵחֶלֶב יִדֶּשֶׁן: **ח** כִּי יוֹם נָקָם לַיהוָה שְׁנַת
שִׁלּוּמִים לְרִיב צִיּוֹן: **ט** וְנֶהְפְּכוּ נְחָלֶיהָ לְזֶפֶת
וַעֲפָרָהּ לְגָפְרִית וְהָיְתָה אַרְצָהּ לְזֶפֶת
בֹּעֵרָה: **י** לַיְלָה וְיוֹמָם לֹא תִכְבֶּה לְעוֹלָם יַעֲלֶה
עַשְׁנָהּ מִדּוֹר לָדוֹר תֶּחֱרָב לְנֶצַח נְצָחִים אֵין עֹבֵר
בָּהּ: **יא** וְיָרְשׁוּהָ קָאַת וְקִפּוֹד וְינְשׁוֹף וְעֹרֵב יִשְׁכְּנוּ־
בָהּ וְנָטָה עָלֶיהָ קַו־תֹּהוּ וְאַבְנֵי־בֹהוּ: **יב** חֹרֶיהָ
וְאֵין־שָׁם מְלוּכָה יִקְרָאוּ וְכָל־שָׂרֶיהָ יֶהְיוּ
אָפֶס: **יג** וְעָלְתָה אַרְמְנֹתֶיהָ סִירִים קִמּוֹשׂ וָחָחַוח
בְּמִבְצָרֶיהָ וְהָיְתָה נָוֶה תַּנִּים חָצֵיר לִבְנוֹת
יַעֲנָה: **יד** וּפָגְשׁוּ צִיִּים אֶת־אִיִּים וְשָׂעִיר עַל־רֵעֵהוּ
יִקְרָא אַךְ־שָׁם הִרְגִּיעָה לִילִית וּמָצְאָה לָהּ
מָנוֹחַ: **טו** שָׁמָּה קִנְּנָה קִפּוֹז וַתְּמַלֵּט וּבָקְעָה וְדָגְרָה
בְצִלָּהּ אַךְ־שָׁם נִקְבְּצוּ דַיּוֹת אִשָּׁה
רְעוּתָהּ: **טז** דִּרְשׁוּ מֵעַל־סֵפֶר יְהוָה וְקִרְאוּ אַחַת
מֵהֵנָּה לֹא נֶעְדָּרָה אִשָּׁה רְעוּתָהּ לֹא פָקֵדוּ כִּי־פִי
הוּא צִוָּה וְרוּחוֹ הִוא קִבְּצָן: **יז** וְהוּא־הִפִּיל לָהֶן
גּוֹרָל וְיָדוֹ חִלְּקָתָה לָהֶם בַּקָּו עַד־עוֹלָם יִירָשׁוּהָ
לְדוֹר וָדוֹר יִשְׁכְּנוּ־בָהּ: {ס}

ישעיהו פרק לה

א יְשִׂישׂוּם מִדְבָּר וְצִיָּה וְתָגֵל עֲרָבָה וְתִפְרַח
כַּחֲבַצָּלֶת: **ב** פָּרֹחַ תִּפְרַח וְתָגֵל אַף גִּילַת וְרַנֵּן
כְּבוֹד הַלְּבָנוֹן נִתַּן־לָהּ הֲדַר הַכַּרְמֶל וְהַשָּׁרוֹן הֵמָּה
יִרְאוּ כְּבוֹד־יְהוָה הֲדַר אֱלֹהֵינוּ: {פ}
ג חַזְּקוּ יָדַיִם רָפוֹת וּבִרְכַּיִם כֹּשְׁלוֹת
אַמֵּצוּ: **ד** אִמְרוּ לִנְמְהַרֵי־לֵב חִזְקוּ אַל־תִּירָאוּ הִנֵּה
אֱלֹהֵיכֶם נָקָם יָבוֹא גְּמוּל אֱלֹהִים הוּא יָבוֹא
וְיוֹשִׁיעֲכֶם: **ה** אָז תִּפָּקַחְנָה עֵינֵי עִוְרִים וְאָזְנֵי
חֵרְשִׁים תִּפָּתַחְנָה: **ו** אָז יְדַלֶּג כָּאַיָּל פִּסֵּחַ וְתָרֹן
לְשׁוֹן אִלֵּם כִּי־נִבְקְעוּ בַמִּדְבָּר מַיִם וּנְחָלִים
בָּעֲרָבָה: **ז** וְהָיָה הַשָּׁרָב לַאֲגַם וְצִמָּאוֹן לְמַבּוּעֵי
מָיִם בִּנְוֵה תַנִּים רִבְצָהּ חָצִיר לְקָנֶה
וָגֹמֶא: **ח** וְהָיָה־שָׁם מַסְלוּל וָדֶרֶךְ וְדֶרֶךְ הַקֹּדֶשׁ
יִקָּרֵא לָהּ לֹא־יַעַבְרֶנּוּ טָמֵא וְהוּא־לָמוֹ הֹלֵךְ דֶּרֶךְ
וֶאֱוִילִים לֹא יִתְעוּ: **ט** לֹא־יִהְיֶה שָׁם אַרְיֵה וּפְרָיץ
חַיּוֹת בַּל־יַעֲלֻנָּה לֹא תִמָּצֵא שָׁם וְהָלְכוּ
גְּאוּלִים: **י** וּפְדוּיֵי יְהוָה יְשֻׁבוּן וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה
וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל־רֹאשָׁם שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ
וְנָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה: {ס}

ישעיהו פרק לו

א וַיְהִי בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ עָלָה
סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר עַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה הַבְּצֻרוֹת
וַיִּתְפְּשֵׂם: **ב** וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ־אַשּׁוּר | אֶת־רַבְשָׁקֵה
מִלָּכִישׁ יְרוּשָׁלַ‍ִם אֶל־הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ בְּחַיִל כָּבֵד
וַיַּעֲמֹד בִּתְעָלַת הַבְּרֵכָה הָעֶלְיוֹנָה בִּמְסִלַּת שְׂדֵה
כוֹבֵס: **ג** וַיֵּצֵא אֵלָיו אֶלְיָקִים בֶּן־חִלְקִיָּהוּ אֲשֶׁר עַל־
הַבָּיִת וְשֶׁבְנָא הַסֹּפֵר וְיוֹאָח בֶּן־אָסָף
הַמַּזְכִּיר: **ד** וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם רַבְשָׁקֵה אִמְרוּ־נָא אֶל־
חִזְקִיָּהוּ כֹּה־אָמַר הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל מֶלֶךְ אַשּׁוּר מָה
הַבִּטָּחוֹן הַזֶּה אֲשֶׁר בָּטָחְתָּ: **ה** אָמַרְתִּי אַךְ־דְּבַר־
שִׂפְתַיִם עֵצָה וּגְבוּרָה לַמִּלְחָמָה עַתָּה עַל־מִי
בָטַחְתָּ כִּי מָרַדְתָּ בִּי: **ו** הִנֵּה בָטַחְתָּ עַל־מִשְׁעֶנֶת
הַקָּנֶה הָרָצוּץ הַזֶּה עַל־מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִסְמֶךְ אִישׁ
עָלָיו וּבָא בְכַפּוֹ וּנְקָבָהּ כֵּן פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם
לְכָל־הַבֹּטְחִים עָלָיו: **ז** וְכִי־תֹאמַר אֵלַי אֶל־יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ בָּטָחְנוּ הֲלוֹא־הוּא אֲשֶׁר הֵסִיר חִזְקִיָּהוּ
אֶת־בָּמֹתָיו וְאֶת־מִזְבְּחֹתָיו וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה
וְלִירוּשָׁלַ‍ִם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ הַזֶּה תִּשְׁתַּחֲווּ: **ח** וְעַתָּה
הִתְעָרֵב נָא אֶת־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אַשּׁוּר וְאֶתְּנָה לְךָ
אַלְפַּיִם סוּסִים אִם־תּוּכַל לָתֶת לְךָ רֹכְבִים
עֲלֵיהֶם: **ט** וְאֵיךְ תָּשִׁיב אֵת פְּנֵי פַּחַת אַחַד עַבְדֵי
אֲדֹנִי הַקְּטַנִּים וַתִּבְטַח לְךָ עַל־מִצְרַיִם לְרֶכֶב
וּלְפָרָשִׁים: **י** וְעַתָּה הֲמִבַּלְעֲדֵי יְהוָה עָלִיתִי עַל־
הָאָרֶץ הַזֹּאת לְהַשְׁחִיתָהּ יְהוָה אָמַר אֵלַי עֲלֵה
אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וְהַשְׁחִיתָהּ: {ס} **יא** וַיֹּאמֶר
אֶלְיָקִים וְשֶׁבְנָא וְיוֹאָח אֶל־רַבְשָׁקֵה דַּבֶּר־נָא אֶל־
עֲבָדֶיךָ אֲרָמִית כִּי שֹׁמְעִים אֲנָחְנוּ וְאַל־תְּדַבֵּר
אֵלֵינוּ יְהוּדִית בְּאָזְנֵי הָעָם אֲשֶׁר עַל־
הַחוֹמָה: **יב** וַיֹּאמֶר רַבְשָׁקֵה הַאֶל אֲדֹנֶיךָ וְאֵלֶיךָ
שְׁלָחַנִי אֲדֹנִי לְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הֲלֹא עַל־
הָאֲנָשִׁים הַיֹּשְׁבִים עַל־הַחוֹמָה לֶאֱכֹל אֶת־
חַרְאֵיהֶם וְלִשְׁתּוֹת אֶת־שִׁינֵיהֶם מֵימֵי
רַגְלֵיהֶם עִמָּכֶם: **יג** וַיַּעֲמֹד רַבְשָׁקֵה וַיִּקְרָא בְּקוֹל־
גָּדוֹל יְהוּדִית וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ אֶת־דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ
הַגָּדוֹל מֶלֶךְ אַשּׁוּר: **יד** כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ אַל־יַשִּׁא
לָכֶם חִזְקִיָּהוּ כִּי לֹא־יוּכַל לְהַצִּיל אֶתְכֶם: **טו** וְאַל־
יַבְטַח אֶתְכֶם חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְהוָה לֵאמֹר הַצֵּל יַצִּילֵנוּ
יְהוָה לֹא תִנָּתֵן הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד מֶלֶךְ
אַשּׁוּר: **טז** אַל־תִּשְׁמְעוּ אֶל־חִזְקִיָּהוּ {פ}
כִּי כֹה אָמַר הַמֶּלֶךְ אַשּׁוּר עֲשׂוּ־אִתִּי בְרָכָה וּצְאוּ
אֵלַי וְאִכְלוּ אִישׁ־גַּפְנוֹ וְאִישׁ תְּאֵנָתוֹ וּשְׁתוּ אִישׁ
מֵי־בוֹרוֹ: **יז** עַד־בֹּאִי וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ
כְּאַרְצְכֶם אֶרֶץ דָּגָן וְתִירוֹשׁ אֶרֶץ לֶחֶם
וּכְרָמִים: **יח** פֶּן־יַסִּית אֶתְכֶם חִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר יְהוָה
יַצִּילֵנוּ הַהִצִּילוּ אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם אִישׁ אֶת־אַרְצוֹ מִיַּד
מֶלֶךְ אַשּׁוּר: **יט** אַיֵּה אֱלֹהֵי חֲמָת וְאַרְפָּד אַיֵּה
אֱלֹהֵי סְפַרְוַיִם וְכִי־הִצִּילוּ אֶת־שֹׁמְרוֹן מִיָּדִי: **כ** מִי
בְכָל־אֱלֹהֵי הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־הִצִּילוּ אֶת־
אַרְצָם מִיָּדִי כִּי־יַצִּיל יְהוָה אֶת־יְרוּשָׁלַ‍ִם
מִיָּדִי: **כא** וַיַּחֲרִישׁוּ וְלֹא־עָנוּ אֹתוֹ דָּבָר כִּי־מִצְוַת
הַמֶּלֶךְ הָיָא לֵאמֹר לֹא תַעֲנֵהוּ: **כב** וַיָּבֹא אֶלְיָקִים
בֶּן־חִלְקִיָּהוּ אֲשֶׁר־עַל־הַבַּיִת וְשֶׁבְנָא הַסֹּפֵר וְיוֹאָח
בֶּן־אָסָף הַמַּזְכִּיר אֶל־חִזְקִיָּהוּ קְרוּעֵי בְגָדִים וַיַּגִּידוּ
לוֹ אֶת דִּבְרֵי רַבְשָׁקֵה: {ס}

ישעיהו פרק לז

א וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו
וַיִּתְכַּס בַּשָּׂק וַיָּבֹא בֵּית יְהוָה: **ב** וַיִּשְׁלַח אֶת־
אֶלְיָקִים אֲשֶׁר־עַל־הַבַּיִת וְאֶת | שֶׁבְנָא הַסּוֹפֵר
וְאֵת זִקְנֵי הַכְּהֲנִים מִתְכַּסִּים בַּשַּׂקִּים אֶל־יְשַׁעְיָהוּ
בֶן־אָמוֹץ הַנָּבִיא: **ג** וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה אָמַר חִזְקִיָּהוּ
יוֹם־צָרָה וְתוֹכֵחָה וּנְאָצָה הַיּוֹם הַזֶּה כִּי בָאוּ בָנִים

עַד־מַשְׁבֵּר וְכַח אַיִן לְלֵדָה: **ד** אוֹלַי יִשְׁמַע יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֶת | דִּבְרֵי רַבְשָׁקֵה אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ מֶלֶךְ־
אַשּׁוּר | אֲדֹנָיו לְחָרֵף אֱלֹהִים חַי וְהוֹכִיחַ בַּדְּבָרִים
אֲשֶׁר שָׁמַע יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְנָשָׂאתָ תְפִלָּה בְּעַד
הַשְּׁאֵרִית הַנִּמְצָאָה: **ה** וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ
אֶל־יְשַׁעְיָהוּ: **ו** וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְשַׁעְיָהוּ כֹּה
תֹאמְרוּן אֶל־אֲדֹנֵיכֶם כֹּה | אָמַר יְהוָה אַל־תִּירָא
מִפְּנֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ אֲשֶׁר גִּדְּפוּ נַעֲרֵי
מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אוֹתִי: **ז** הִנְנִי נוֹתֵן בּוֹ רוּחַ וְשָׁמַע
שְׁמוּעָה וְשָׁב אֶל־אַרְצוֹ וְהִפַּלְתִּיו בַּחֶרֶב
בְּאַרְצוֹ: **ח** וַיָּשָׁב רַבְשָׁקֵה וַיִּמְצָא אֶת־מֶלֶךְ אַשּׁוּר
נִלְחָם עַל־לִבְנָה כִּי שָׁמַע כִּי נָסַע
מִלָּכִישׁ: **ט** וַיִּשְׁמַע עַל־תִּרְהָקָה מֶלֶךְ־כּוּשׁ לֵאמֹר
יָצָא לְהִלָּחֶם אִתָּךְ וַיִּשְׁמַע וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־
חִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר: **י** כֹּה תֹאמְרוּן אֶל־חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־
יְהוּדָה לֵאמֹר אַל־יַשִּׁאֲךָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אַתָּה בוֹטֵחַ
בּוֹ לֵאמֹר לֹא תִנָּתֵן יְרוּשָׁלַם בְּיַד מֶלֶךְ
אַשּׁוּר: **יא** הִנֵּה | אַתָּה שָׁמַעְתָּ אֲשֶׁר עָשׂוּ מַלְכֵי
אַשּׁוּר לְכָל־הָאֲרָצוֹת לְהַחֲרִימָם וְאַתָּה
תִּנָּצֵל: **יב** הַהִצִּילוּ אוֹתָם אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
הִשְׁחִיתוּ אֲבוֹתַי אֶת־גּוֹזָן וְאֶת־חָרָן וְרֶצֶף וּבְנֵי־עֵדֶן
אֲשֶׁר בִּתְלַשָּׂר: **יג** אַיֵּה מֶלֶךְ־חֲמָת וּמֶלֶךְ אַרְפָּד
וּמֶלֶךְ לְעִיר סְפַרְוַיִם הֵנַע וְעִוָּה: **יד** וַיִּקַּח חִזְקִיָּהוּ
אֶת־הַסְּפָרִים מִיַּד הַמַּלְאָכִים וַיִּקְרָאֵהוּ וַיַּעַל בֵּית
יְהוָה וַיִּפְרְשֵׂהוּ חִזְקִיָּהוּ לִפְנֵי יְהוָה:
{ס} **טו** וַיִּתְפַּלֵּל חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְהוָה
לֵאמֹר: **טז** יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יֹשֵׁב
הַכְּרוּבִים אַתָּה־הוּא הָאֱלֹהִים לְבַדְּךָ לְכֹל מַמְלְכוֹת
הָאָרֶץ אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־
הָאָרֶץ: **יז** הַטֵּה יְהוָה | אָזְנְךָ וּשְׁמָע פְּקַח יְהוָה
עֵינֶיךָ וּרְאֵה וּשְׁמַע אֶת כָּל־דִּבְרֵי סַנְחֵרִיב אֲשֶׁר
שָׁלַח לְחָרֵף אֱלֹהֵים חָי: **יח** אָמְנָם יְהוָה הֶחֳרִיבוּ
מַלְכֵי אַשּׁוּר אֶת־כָּל־הָאֲרָצוֹת וְאֶת־
אַרְצָם: **יט** וְנָתַן אֶת־אֱלֹהֵיהֶם בָּאֵשׁ כִּי לֹא אֱלֹהִים
הֵמָּה כִּי אִם־מַעֲשֵׂה יְדֵי־אָדָם עֵץ וָאָבֶן
וַיְאַבְּדוּם: **כ** וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ הוֹשִׁיעֵנוּ מִיָּדוֹ
וְיֵדְעוּ כָל־מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ כִּי־אַתָּה יְהוָה
לְבַדֶּךָ: **כא** וַיִּשְׁלַח יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ אֶל־חִזְקִיָּהוּ
לֵאמֹר כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
הִתְפַּלַּלְתָּ אֵלַי אֶל־סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר: **כב** זֶה
הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה עָלָיו בָּזָה לְךָ לָעֲגָה לְךָ
בְּתוּלַת בַּת־צִיּוֹן אַחֲרֶיךָ רֹאשׁ הֵנִיעָה בַּת
יְרוּשָׁלִָם: **כג** אֶת־מִי חֵרַפְתָּ וְגִדַּפְתָּ וְעַל־מִי
הֵרִימוֹתָה קוֹל וַתִּשָּׂא מָרוֹם עֵינֶיךָ אֶל־קְדוֹשׁ
יִשְׂרָאֵל: **כד** בְּיַד עֲבָדֶיךָ חֵרַפְתָּ | אֲדֹנָי וַתֹּאמֶר
בְּרֹב רִכְבִּי אֲנִי עָלִיתִי מְרוֹם הָרִים יַרְכְּתֵי לְבָנוֹן
וְאֶכְרֹת קוֹמַת אַרְזָיו מִבְחַר בְּרֹשָׁיו וְאָבוֹאָה מְרוֹם
קִצּוֹ יַעַר כַּרְמְלוֹ: **כה** אֲנִי קָרָתִי וְשָׁתֵיתִי מָיִם
וְאַחֲרֵב כַּפְּ־פְּעָמַי כָּל יְאֹרֵי מָצוֹר: **כו** הֲלוֹא־
שָׁמַעְתָּ לְמֵרָחוֹק אוֹתָהּ עָשִׂיתִי מִימֵי קֶדֶם
וְיִצַּרְתִּיהָ עַתָּה הֲבֵאתִיהָ וּתְהִי לְהַשְׁאוֹת גַּלִּים
נִצִּים עָרִים בְּצָרוֹת: **כז** וְיֹשְׁבֵיהֶן קִצְרֵי־יָד חַתּוּ
וָבֹשׁוּ הָיוּ עֵשֶׂב שָׂדֶה וְיֶרֶק דֶּשֶׁא חָצִיר גַּגּוֹת
וּשְׁדֵמָה לִפְנֵי קָמָה: **כח** וְשִׁבְתְּךָ וְצֵאתְךָ וּבוֹאֲךָ
יָדָעְתִּי וְאֶת הִתְרַגְּזְךָ אֵלָי: **כט** יַעַן הִתְרַגְּזְךָ אֵלַי
וְשַׁאֲנַנְךָ עָלָה בְאָזְנָי וְשַׂמְתִּי חַחִי בְּאַפֶּךָ וּמִתְגִּי
בִּשְׂפָתֶיךָ וַהֲשִׁיבֹתִיךָ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־בָּאתָ
בָּהּ: **ל** וְזֶה־לְּךָ הָאוֹת אָכוֹל הַשָּׁנָה סָפִיחַ וּבַשָּׁנָה
הַשֵּׁנִית שָׁחִיס וּבַשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית זִרְעוּ וְקִצְרוּ
וְנִטְעוּ כְרָמִים וְאִכְלוּ פִרְיָם: **לא** וְיָסְפָה
פְּלֵיטַת בֵּית־יְהוּדָה הַנִּשְׁאָרָה שֹׁרֶשׁ לְמַטָּה וְעָשָׂה
פְרִי לְמָעְלָה: **לב** כִּי מִירוּשָׁלַם תֵּצֵא שְׁאֵרִית
וּפְלֵיטָה מֵהַר צִיּוֹן קִנְאַת יְהוָה צְבָאוֹת תַּעֲשֶׂה־
זֹּאת: {ס} **לג** לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֶל־מֶלֶךְ אַשּׁוּר

לֹא יָבוֹא אֶל־הָעִיר הַזֹּאת וְלֹא־יוֹרֶה שָׁם חֵץ וְלֹא־
יְקַדְּמֶנָּה מָגֵן וְלֹא־יִשְׁפֹּךְ עָלֶיהָ סֹלְלָה: **לד** בַּדֶּרֶךְ
אֲשֶׁר־בָּא בָּהּ יָשׁוּב וְאֶל־הָעִיר הַזֹּאת לֹא יָבוֹא
נְאֻם־יְהוָה: **לה** וְגַנּוֹתִי עַל־הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָהּ
לְמַעֲנִי וּלְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי: {ס} **לו** וַיְצַו | מַלְאַךְ
יְהוָה וַיַּכֵּהּ בְּמַחֲנֵה אַשּׁוּר מֵאָה וּשְׁמֹנִים וַחֲמִשָּׁה
אָלֶף וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וְהִנֵּה כֻלָּם פִּגְרִים
מֵתִים: **לז** וַיִּסַּע וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר
וַיֵּשֶׁב בְּנִינְוֵה: **לח** וַיְהִי הוּא מִשְׁתַּחֲוֶה בֵּית | נִסְרֹךְ
אֱלֹהָיו וְאַדְרַמֶּלֶךְ וְשַׂרְאֶצֶר בָּנָיו הִכֻּהוּ בַחֶרֶב
וְהֵמָּה נִמְלְטוּ אֶרֶץ אֲרָרָט וַיִּמְלֹךְ אֵסַר־חַדֹּן בְּנוֹ
תַּחְתָּיו: {ס}

ישעיהו פרק לח

א בַּיָּמִים הָהֵם חָלָה חִזְקִיָּהוּ לָמוּת וַיָּבוֹא אֵלָיו
יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ הַנָּבִיא וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה־אָמַר
יְהוָה צַו לְבֵיתֶךָ כִּי מֵת אַתָּה וְלֹא תִחְיֶה: **ב** וַיַּסֵּב
חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל־הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־
יְהוָה: **ג** וַיֹּאמַר אָנָּה יְהוָה זְכָר־נָּא אֵת אֲשֶׁר
הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם וְהַטּוֹב
בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי וַיֵּבְךְּ חִזְקִיָּהוּ בְּכִי גָדוֹל:
{ס} **ד** וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־יְשַׁעְיָהוּ
לֵאמֹר: **ה** הָלוֹךְ וְאָמַרְתָּ אֶל־חִזְקִיָּהוּ כֹּה־אָמַר
יְהוָה אֱלֹהֵי דָּוִד אָבִיךָ שָׁמַעְתִּי אֶת־תְּפִלָּתֶךָ
רָאִיתִי אֶת־דִּמְעָתֶךָ הִנְנִי יוֹסֵף עַל־יָמֶיךָ חֲמֵשׁ
עֶשְׂרֵה שָׁנָה: **ו** וּמִכַּף מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אַצִּילְךָ וְאֶת
הָעִיר הַזֹּאת וְגַנּוֹתִי עַל־הָעִיר הַזֹּאת: **ז** וְזֶה־לְּךָ
הָאוֹת מֵאֵת יְהוָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְהוָה אֶת־הַדָּבָר
הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבֵּר: **ח** הִנְנִי מֵשִׁיב אֶת־צֵל הַמַּעֲלוֹת
אֲשֶׁר יָרְדָה בְּמַעֲלוֹת אָחָז בַּשֶּׁמֶשׁ אֲחֹרַנִּית עֶשֶׂר
מַעֲלוֹת וַתָּשָׁב הַשֶּׁמֶשׁ עֶשֶׂר מַעֲלוֹת בַּמַּעֲלוֹת
אֲשֶׁר יָרָדָה: {ס} **ט** מִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה
בַּחֳלֹתּוֹ וַיְחִי מֵחָלְיוֹ: **י** אֲנִי אָמַרְתִּי בִּדְמִי יָמַי
אֵלֵכָה בְּשַׁעֲרֵי שְׁאוֹל פֻּקַּדְתִּי יֶתֶר
שְׁנוֹתָי: **יא** אָמַרְתִּי לֹא־אֶרְאֶה יָהּ יָהּ בְּאֶרֶץ
הַחַיִּים לֹא־אַבִּיט אָדָם עוֹד עִם־יוֹשְׁבֵי
חָדֶל: **יב** דּוֹרִי נִסַּע וְנִגְלָה מִנִּי כְּאֹהֶל רֹעִי קִפַּדְתִּי
כָאֹרֵג חַיַּי מִדַּלָּה יְבַצְּעֵנִי מִיּוֹם עַד־לַיְלָה
תַּשְׁלִימֵנִי: **יג** שִׁוִּיתִי עַד־בֹּקֶר כָּאֲרִי כֵּן יְשַׁבֵּר כָּל־
עַצְמוֹתָי מִיּוֹם עַד־לַיְלָה תַּשְׁלִימֵנִי: **יד** כְּסוּס עָגוּר
כֵּן אֲצַפְצֵף אֶהְגֶּה כַּיּוֹנָה דַּלּוּ עֵינַי לַמָּרוֹם אֲדֹנָי
עָשְׁקָה־לִּי עָרְבֵנִי: **טו** מָה־אֲדַבֵּר וְאָמַר־לִי וְהוּא
עָשָׂה אֲדַדֶּה כָל־שְׁנוֹתַי עַל־מַר נַפְשִׁי: **טז** אֲדֹנָי
עֲלֵיהֶם יִחְיוּ וּלְכָל־בָּהֶן חַיֵּי רוּחִי וְתַחֲלִימֵנִי
וְהַחֲיֵנִי: **יז** הִנֵּה לְשָׁלוֹם מַר־לִי מָר וְאַתָּה חָשַׂקְתָּ
נַפְשִׁי מִשַּׁחַת בְּלִי כִּי הִשְׁלַכְתָּ אַחֲרֵי גֵּוְךָ כָּל־
חַטָּאָי: **יח** כִּי לֹא שְׁאוֹל תוֹדֶךָּ מָוֶת יְהַלְלֶךָּ לֹא־
יְשַׂבְּרוּ יוֹרְדֵי־בוֹר אֶל־אֲמִתֶּךָ: **יט** חַי חַי הוּא יוֹדֶךָּ
כָּמֹנִי הַיּוֹם אָב לְבָנִים יוֹדִיעַ אֶל־אֲמִתֶּךָ: **כ** יְהוָה
לְהוֹשִׁיעֵנִי וּנְגִנוֹתַי נְנַגֵּן כָּל־יְמֵי חַיֵּינוּ עַל־בֵּית
יְהוָה: **כא** וַיֹּאמֶר יְשַׁעְיָהוּ יִשְׂאוּ דְּבֶלֶת תְּאֵנִים
וְיִמְרְחוּ עַל־הַשְּׁחִין וְיֶחִי: **כב** וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ מָה
אוֹת כִּי אֶעֱלֶה בֵּית יְהוָה: {ס}

הודפס לזכות
ולעילוי נשמת
האשה הכשרה
בעלת החסד
מלכה ציונה
מועלם ז"ל
בת שרה ויצחק
ת.נ.צ.ב.ה

בס"ד

לוח זמני היום לאופק אומין יצ"ו - לימי קיבוץ ראש השנה תשפ"ד לפ"ק

יום	לחודש	פרשת	חצות לילה	עלות השחר	טלית ותפילין	נץ החמה	זק"ש מג"א א'	זק"ש מג"א ב'	זק"ש גר"א	סז"ת מג"א	סז"ת גר"א	חצות היום	מנחה גדולה	מנחה קטנה	פלג המנחה	שקיעה	צאה"כ בינונים	צאה"כ קטנים	ע"ב דקות	ספט. 2023
ראשון	י"ז אלול		**2:16**	4:37	5:10	**6:18**	**8:31**	8:47	9:38	10:11	10:44	**12:59**	1:32	4:52	6:15	**7:38**	8:14	8:27	8:50	3
שני	י"ח אלול		**2:14**	4:39	5:12	**6:20**	**8:32**	8:48	9:38	10:11	10:45	**12:58**	1:31	4:51	6:13	**7:36**	8:12	8:25	8:48	4
שלישי	י"ט אלול		**2:12**	4:41	5:13	**6:21**	**8:33**	8:49	9:39	10:11	10:45	**12:58**	1:31	4:49	6:11	**7:34**	8:10	8:23	8:46	5
רביעי	כ' אלול		**2:10**	4:43	5:15	**6:22**	**8:34**	8:49	9:39	10:12	10:45	**12:58**	1:30	4:48	6:10	**7:32**	8:08	8:21	8:44	6
חמישי	כ"א אלול		**2:08**	4:45	5:17	**6:24**	**8:34**	8:50	9:40	10:12	10:45	**12:57**	1:30	4:46	6:08	**7:30**	8:06	8:18	8:42	7
שישי	כ"ב אלול	הדלה"נ 6:48	**2:06**	4:47	5:18	**6:25**	**8:35**	8:51	9:40	10:13	10:46	**12:57**	1:30	4:45	6:06	**7:28**	8:03	8:16	8:40	8
שבת	כ"ג אלול	**נצבים-וילך** צאת השבת 8:14	**2:03**	4:48	5:20	**6:27**	**8:36**	8:52	9:41	10:13	10:46	**12:57**	1:29	4:44	6:04	**7:26**	8:01	8:14	8:38	9
ראשון	כ"ד אלול	אש' מתחילים סליחות	**2:01**	4:50	5:21	**6:28**	**8:37**	8:52	9:41	10:13	10:46	**12:56**	1:29	4:42	6:03	**7:23**	7:59	8:12	8:35	10
שני	כ"ה אלול		**1:59**	4:52	5:23	**6:29**	**8:37**	8:53	9:42	10:14	10:46	**12:56**	1:28	4:41	6:01	**7:21**	7:57	8:09	8:33	11
שלישי	כ"ו אלול		**1:57**	4:54	5:25	**6:31**	**8:38**	8:54	9:42	10:14	10:46	**12:56**	1:28	4:40	5:59	**7:19**	7:55	8:07	8:31	12
רביעי	כ"ז אלול		**1:55**	4:55	5:26	**6:32**	**8:39**	8:54	9:43	10:14	10:47	**12:55**	1:27	4:38	5:57	**7:17**	7:53	8:05	8:29	13
חמישי	כ"ח אלול		**1:53**	4:57	5:28	**6:34**	**8:40**	8:55	9:43	10:15	10:47	**12:55**	1:27	4:37	5:56	**7:15**	7:50	8:03	8:27	14
שישי	כ"ט אלול	ערב ראש השנה הדלה"נ 6:33	**1:50**	4:59	5:29	**6:35**	**8:40**	8:56	9:44	10:15	10:47	**12:54**	1:26	4:36	5:54	**7:13**	7:48	8:01	8:25	15
שבת	א' תשרי	**א' דראש השנה**	**1:48**	5:00	5:31	**6:36**	**8:41**	8:56	9:45	10:15	10:47	**12:54**	1:26	4:34	5:52	**7:11**	7:46	7:58	8:23	16
ראשון	ב' תשרי	**ב' דראש השנה** צאת החג 7:56	**1:46**	5:02	5:32	**6:38**	**8:42**	8:57	9:45	10:16	10:48	**12:54**	1:25	4:33	5:50	**7:09**	7:44	7:56	8:21	17
שני	ג' תשרי	צום גדלי" צאת הצום 7:42	**1:44**	5:04	5:34	**6:39**	**8:43**	8:58	9:46	10:16	10:48	**12:53**	1:25	4:31	5:49	**7:07**	7:42	7:54	8:19	18
שלישי	ד' תשרי		**1:42**	5:05	5:35	**6:41**	**8:43**	8:58	9:46	10:16	10:48	**12:53**	1:24	4:30	5:47	**7:04**	7:39	7:52	8:16	19
רביעי	ה' תשרי		**1:39**	5:07	5:37	**6:42**	**8:44**	8:59	9:47	10:17	10:48	**12:53**	1:24	4:29	5:45	**7:02**	7:37	7:50	8:14	20
חמישי	ו' תשרי		**1:37**	5:09	5:39	**6:44**	**8:45**	9:00	9:47	10:17	10:49	**12:52**	1:23	4:27	5:43	**7:00**	7:35	7:47	8:12	21
שישי	ז' תשרי	הדלה"נ 6:18	**1:35**	5:10	5:40	**6:45**	**8:45**	9:00	9:48	10:17	10:49	**12:52**	1:23	4:26	5:42	**6:58**	7:33	7:45	8:10	22
שבת	ח' תשרי	**האזינו-שובה** צאת השבת 7:43	**1:33**	5:12	5:42	**6:46**	**8:46**	9:01	9:48	10:18	10:49	**12:52**	1:22	4:24	5:40	**6:56**	7:31	7:43	8:08	23
ראשון	ט' תשרי	הדלה"נ 6:12	**1:31**	5:14	5:43	**6:48**	**8:47**	9:02	9:49	10:18	10:49	**12:51**	1:22	4:23	5:38	**6:54**	7:29	7:41	8:06	24
שני	י' תשרי	**יום כפור** צאת החג 7:39	**1:29**	5:15	5:45	**6:49**	**8:47**	9:02	9:49	10:18	10:50	**12:51**	1:21	4:22	5:36	**6:52**	7:27	7:39	8:04	25
שלישי	י"א תשרי	שם ה'	**1:27**	5:17	5:46	**6:51**	**8:48**	9:03	9:50	10:18	10:50	**12:51**	1:21	4:20	5:35	**6:50**	7:24	7:37	8:02	26

לוח ברסלב

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת האזינו

יום **ראשון**	**ב** 17	**לימוד יומי:** **בבלי:** קידושין לה **ירושלמי:** מעשר שני ח **תוספתא:** מכשירין א **נ"ך:** ישעיהו לב	**ב' דראש השנה** עלות השחר (72 דק') ... 5:11 | חצות היום ..... 12:33 נץ החמה ..... 6:23 | שקיעה ..... 6:41 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:51 | צאת הכוכבים ..... 6:56 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:27 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 7:53
יום **שני**	**ג** 18	**לימוד יומי:** **בבלי:** קידושין לו **ירושלמי:** מעשר שני ט **תוספתא:** מכשירין ב **נ"ך:** ישעיהו לג	**צום גדליה** עלות השחר (72 דק') ... 5:11 | חצות היום ..... 12:32 נץ החמה ..... 6:23 | שקיעה ..... 6:40 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:51 | צאת הכוכבים ..... 6:55 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:28 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 7:52
יום **שלישי**	**ד** 19	**לימוד יומי:** **בבלי:** קידושין לז **ירושלמי:** מעשרו שני י **תוספתא:** מכשירין ג **נ"ך:** ישעיהו לד	עלות השחר (72 דק') ... 5:12 | חצות היום ..... 12:32 נץ החמה ..... 6:24 | שקיעה ..... 6:38 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:51 | צאת הכוכבים ..... 6:53 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:28 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 7:50
יום **רביעי**	**ה** 20	**לימוד יומי:** **בבלי:** קידושין לח **ירושלמי:** מעשר שני יא **תוספתא:** זבים א **נ"ך:** ישעיהו לה	עלות השחר (72 דק') ... 5:13 | חצות היום ..... 12:32 נץ החמה ..... 6:25 | שקיעה ..... 6:37 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:51 | צאת הכוכבים ..... 6:52 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:28 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 7:49
יום **חמישי**	**ו** 21	**לימוד יומי:** **בבלי:** קידושין לט **ירושלמי:** מעשר שני יב **תוספתא:** זבים ב **נ"ך:** ישעיהו לו	עלות השחר (72 דק') ... 5:13 | חצות היום ..... 12:31 נץ החמה ..... 6:25 | שקיעה ..... 6:36 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:51 | צאת הכוכבים ..... 6:50 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:28 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 7:48
יום **ששי**	**ז** 22	**לימוד יומי:** **בבלי:** קידושין מ **ירושלמי:** מעשר שני יג **תוספתא:** זבים ג **נ"ך:** ישעיהו לז	עלות השחר (72 דק') ... 5:14 | חצות היום ..... 12:31 נץ החמה ..... 6:26 | שקיעה ..... 6:34 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:52 | צאת הכוכבים ..... 6:49 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:28 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 7:46 **הדלקת נרות** (40 דק'): 5:54 (20 דק'): 6:14
שב"ק	**ח** 23	**לימוד יומי:** **בבלי:** קידושין מא **ירושלמי:** מעשר שני יד **תוספתא:** זבים ד **נ"ך:** ישעיהו לח	**שבת שובה פרשת האזינו** עלות השחר (72 דק') ... 5:14 | חצות היום ..... 12:30 נץ החמה ..... 6:26 | שקיעה ..... 6:33 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:52 | צאת הכוכבים ..... 6:47 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:28 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 7:45 **מוצש"ק לשיטת ר"ת:** 7:45

יֵשׁ הַחוֹשְׁבִים שֶׁצְּרִיכִים לְרַפּוֹאָה כָּל מִינֵי סְגֻלּוֹת שׁוֹנוֹת וּמְשֻׁנּוֹת וְכוּ', וְהִנֵּה סְגֻלָּה נִפְלָאָה שֶׁיֵּשְׁנָה כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים בְּיוֹם, לְהַגִּיד בִּרְכַּת "אֲשֶׁר יָצַר" בְּכַוָּנָה!

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)